N:o 31.

Ank. till Riksd. kansli den 17 april 1891, kl. 2 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.

Frågan om ordnandet af väghållningsbesväret å landet har jemväl vid innevarande riksdag gjorts till föremål för flera framställningar. Så hafva i Första Kammaren väckts och till lagutskottet remitterats tvenne motioner i ämnet, den ena, n:o 3, af herr *A. Helander* och den andra, n:o 28, af herr *J. N. Biesért*, hvarjemte Andra Kammaren till utskottet öfverlemnat tio särskilda motioner. Dessa motioner hafva afgifvits af herr *O. Erickson*, n:o 15, herr *P. Nilsson*, n:o 40, herr *J. Bengtsson*, n:o 46, herr *E. P. Jonsson*, n:o 61, herr *J. W. Lindh*, n:o 63, herr *Oscar Larsson*, n:o 78, herr *F. Andersson*, n:o 80, herr *J. Johnsson*, n:o 83, herr *G. F. Östberg*, n:o 124, och herr *Ollas A. Ericsson*, n:o 156.

Samtliga motioner vitsorda kraftigt behofvet af en snar och lycklig lösning af föreliggande fråga, hvilken sedan lång tid tillbaka varit föremål för behandling. Den samstämmighet, som utmärker motionernas uttalanden i nyss antydda hänsende, återfinnes deremot icke i de förslag till afhjelpandet af nämnda behof, som motionärerne ansett sig böra förorda.

Redan ur den rent formella synpunkten af sättet för frågans behandling måste motionerna delas i två hufvudgrupper, i det att en del motionärer förorda en Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga förslag till författning i ämnet med ledning af de i motionerna angifna grundtankar rörande bästa sättet för frågans lösning, medan öfrige motionärer anse, att Riksdagen bör för regeringen framlägga ett af representationen antaget författningsförslag.

De motionärer, hvilka förordat den förra utvägen, äro herrar *O. Erickson*, *P. Nilsson*, *C. P. Jonsson*, *J. W. Lindh*, *O. Larsson*, *J. Johnsson* och *Ollas A. Ericsson*, hvilka hemstält:

herr *O. Erickson*, med hvilken fyra af kammarens ledamöter instämt:

»att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och inför Riksdagen, snarast möjligt, framlägga förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af Kongl. Maj:t för 1889 års Riksdag framlagda, med iakttagande deraf, att förvaltningen ordnas på så enkelt och billigt sätt som möjligt, samt i öfrigt af de förändringar i förslaget, hvartill de mot detsamma inom vederbörande utskott äfvensom under öfverläggningarna, hufvudsakligast inom Andra Kammaren, framstälda erinringar skäligen kunna gifva anledning»;

herr *P. Nilsson*, med hvilken tre af kammarens ledamöter förenat sig:

»att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga nytt förslag till lindring i vägunderhållningsbesväret, hufvudsakligen bygdt på följande grunder:

a) att den jord, som nu bestrider vägunderhållningen, bibehålles vid denna skyldighet mot någon skälig befunnen lindring af visst årligt bidrag från statsverket och landstingen;

b) att vägunderhållningsbesvärets verkliga värde uppskattas häradseller länsvis af en för detta ändamål inom hvarje län tillsatt särskild nämnd; samt

c) att den såsom skälig befunna lindringen tillkommer hvarje vägunderhållsskyldig med vissa jemna procent af det sålunda uppskattade värdet»;

herr *E. P. Jonsson:*

»att Riksdagen må besluta att i skrifvelse anhålla, det Kongl.

Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag om väghållningsbesvärets ordnande, hufvudsakligen bygdt på följande grunder:

a) att all kostnad för underhåll af vägar och broar, såväl sommar- som vintertiden, godtgöres till hälften hvardera af statsverket och landstingen för hvarje län;

b) att landstingen inom hvarje län utse en nämnd, bestående af tre ledamöter, som uppskattar vägunderhållets verkliga värde och bestämmer storleken af de skiften, som enligt mom. c) skola bortsättas på entreprenadauktioner, hvaröfver instrument skyndsamligen afsändes till Kongl. Maj:ts befallningshafvande; och

c) Kongl. Maj:ts befallningshafvande skall anmoda kronobetjeningen inom länet att på entreprenadauktion till den minstbjudande bortsätta de af nämnden bestämda skiften så tidigt, att protokollen deröfver inkomma till Kongl. Maj:ts befallningshafvandes granskning före landstinget, som öfverlemnar dem till landstingets vidare granskning»;

herr *J. W. Lindh:*

»att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till ordnande af underhållet af de allmänna vägarne, såväl sommar- som vintervägarne, efter följande grunder:

a) att underhållet öfverlemnas mot betalning åt den, som erbjuder sig att billigast utföra arbetet, under förutsättning att det begärda priset af vederbörande landsting godkännes;

b) att kostnaden för detta fördelas på samma sätt som vid ordnandet af skjutsfrågan»;

herr *Oscar Larsson*, med hvilken tre ledamöter af kammaren instämt:

»att Riksdagen må besluta att i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t må låta utarbeta och för Riksdagen framlägga nytt förslag till lindring af väghållningsbesvärets utgörande på landet, hufvudsakligen bygdt på följande grunder:

a) att vägunderhållet in natura utgöres lika af all jordbruksfastighet efter *taxeringsvärdet* mot 50 procent lindring, deraf hälften bekostas af statsverket och hälften af landstingen;

b) väghållningsbesvärets verkliga värde uppskattas länsvis af en för detta ändamål inom hvarje län tillsatt särskild nämnd; samt

c) att vägskatt i penningar erlägges för all annan fastighet än jordbruksfastighet af minst 2,000 kronors taxeringsvärde, för frälseränta, för inkomst af bergsbruk, kalk- och stenbrott jemte dertill hörande verk och inrättningar, qvarnar, sågverk och fabriker samt andra dylika

för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar, der inkomsten uppgår till visst belopp, t. ex. 800 kronor. Vägskatten uppbäres länsvis och användes för byggnad och underhåll af broar och färjor, vägvisare, ny vägdelning, förvaltningskostnad, bekostande af eller bidrag till vinterväghållningen samt anläggning af ny eller förbättring af gammal väg»;

herr *J. Johnsson:*

»att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täckes, så fort ske kan, låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till lag för väghållningsbesvärets utgörande med iakttagande deraf:

att kostnaderna för underhåll af allmänna vägar och broar inom hvarje väghållningsdistrikt värderas af en nämnd, bestående af tre personer, deraf Kongl. Maj:ts befallningshafvande utser en ledamot, landstinget en och de väghållningsskyldige en;

att den årliga underhållskostnaden utgår med en *tredjedel* af staten, en *tredjedel* af fastigheterna inom väghållningsdistriktet efter senast åsatta taxeringsvärde — dervid jordbruksfastighet deltager för hela och annan fastighet af åttahundra kronors taxeringsvärde och deröfver äfvensom frälseränta, enligt sitt efter fem procent beräknade kapitalvärde, för hälften — *samt en tredjedel af landstingsområdet* efter den grund, som för landstingsskatt är stadgad såväl för fastighet som andra beskattningsföremål; samt

att landstingen må ega besluta, huruvida de allmänna vägarne skola för underhåll in natura fördelas å fastigheterna inom väghållningsdistriktet mot angifven ersättning af staten och landstingen, eller ock, fördelade i lämpliga skiften, utlemnas för underhåll till den minstbjudande»;

samt herr *Ollas A. Ericsson*, i hvars motion herrar *E. Norman* och *D. Persson* förklarat sig instämma:

»att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t ville i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och, så snart ske kan, till Riksdagen aflåta förnyad nådig proposition med förslag till lag angående väghållningsbesvärets på landet ordnande på grundvalen af entreprenadsystemet, samt i öfrigt hufvudsakligen på samma grunder som förut skjutshållningsbesväret».

Inom den andra hufvudgruppen innehålla herrar *Helanders* och *J. Bengtssons* motioner fullt utarbetade författningsförslag i nära anslutning till särskilda utskottets vid 1889 års riksdag på grundvalen af Kongl. Maj:ts proposition vid nämnda riksdag utarbetade lagförslag,

med de jemkningar, hvartill de inom kamrarne framstälda anmärkningar mot samma förslag funnits böra föranleda; och må i sammanhang härmed omnämnas, att icke mindre än 39 af Andra Kammarens ledamöter förklarat sig instämma i hufvudsyftet af herr J. Bengtssons berörda motion.

Öfrige motionärer inom denna grupp hafva hemstält,

herr *Biesért:*

»att Riksdagen ville antaga en lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts nådiga proposition vid 1889 års riksdag, särskilda utskottets derpå grundade utlåtande n:o 1 samt Andra Kammarens beslut i frågan, äfvensom medgifva det utskott, som får frågan till behandling, att inom de gränser, som nämnda nådiga proposition, utskottsutlåtande och Andra Kammarens beslut angifva, utreda ärendet, dervid vidtagande de ändringar och tillägg, som för frågans lyckliga lösning anses nödiga, samt utlåtande och förslag angifva»;

herr *F. Andersson:*

»*a*) att 25 kap. 8 § byggningabalken måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Alle, som å landet — — — — stadens egor räcka.

För detta besvär må nämnde underhållsskyldige njuta betalning af häradet eller socknen, efter ty vägens längd och beskaffenhet det fordra. Till häradsrätten må härads- eller sockenborna inkallas att med underhållsskyldige om betalningen öfverenskomma; men derest de icke kunna härom i godo sluta, må häradsrätten insända dess betänkande i detta ämne till landshöfdingen, som sedermera betalningen efter skälighet jemkar och stadfäster. Den således för alla underhållsskyldige uti hela socknen eller häradet löpande betalning kommer att sammanslås och fördelas på alla dem, hvilka inom socknen eller häradet erlägga kommunalutskylder för fastighet efter hela samt för andra beskattningsföremål efter hälften af derå belöpande fyrktal; hvarefter kronofogden vid de vanliga uppbördsstämmor denna utgift utan särskild vedergällning må uppbära och till underhållsskyldige utdela.

Uppkommer vid beräkning, som ofvan sägs, bråktal, skall det bortfalla.

De beting, som antingen godvilligt med underhållsskyldige göras eller af landshöfdingen fastställas, må hvarje gång icke antagas för flera än 10 år, efter hvilken tids förlopp vederbörande å nyo böra sammankallas att antingen det förra ackordet förnya eller ett nytt för lika tid afsluta;

b) att 5 § i kongl. förordningen angående de allmänna vägarnes

underhåll vintertiden af den 13 september 1790 måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Den således för alla ploglagen uti hela socknen eller häradet löpande betalning kommer att sammanslås och fördelas på alla dem, hvilka inom socknen eller häradet erlägga kommunalutskylder för fastighet efter hela samt för andra beskattningsföremål efter hälften af derå belöpande fyrktal; hvarefter kronofogden vid de vanliga uppbördsstämmorna denna utgift, utan särskild vedergällning, må uppbära och till ploglagen utdela. Uppkommer vid beräkning, som ofvan sägs, bråktal, skall det bortfalla»;

samt herr *G. F. Östberg*, som hänvisar till sin vid sistlidne riksdag i ämnet väckta motion,

»att Riksdagen måtte för sin del besluta följande bestämmelser angående väghållningsbesväret på landet:

Då ny vägdelning sker, skola de inom väghållningsdistriktet befintliga allmänna vägar till underhåll indelas *på all i mantal satt jord*, med undantag af äldre lotshemman, så länge de äro underkastade lotsningsskyldighet, äfvensom all annan jordbruksfastighet af minst 1,000 kronors taxeringsvärde, hvartill äfven hänföras staten eller menigheter tillhörande allmänningsskogar. Fördelningen emellan de väghållningsskyldige skall ske på grund af fastigheternas medeltaxeringsvärde under de sista tio åren, innan vägdelningsförrättningen tager sin början. Önskar egare af afsides belägen fastighet blifva befriad från vägunderhåll emot skyldighet att i stället erlägga penningar att fördelas på öfrige väghållningsskyldige inom distriktet, eger Konungens befallningshafvande efter desses hörande att derom bestämma äfvensom fastställa afgiften. Vid vägdelning kunna undantagas vägar, broar eller färjor för att underhållas genom medel, som inflyta genom vägskatt eller särskildt uttaxeras af de väghållningsskyldige.

Vägskatt i penningar skall erläggas för all annan fastighet än jordbruksfastighet af minst 1,000 kronors taxeringsvärde, för frälseränta för dess efter fem procent beräknade kapitalvärde *samt för inkomst af bergsbruk, kalk- och stenbrott* jemte dertill hörande verk, inrättningar och näringar, qvarnar, sågverk, fabriker och andra dylika för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar, der inkomsten uppgår till minst 1,200 kronor och bevillning derför till staten erlägges. Denna vägskatt utgår för fastighet och frälseränta med 10 öre för hvarje 100 kronors taxeringsvärde och för inkomst med en procent af inkomstens uppskattningsbelopp. Vägskatten uppbäres länsvis och fördelas på de särskilda väghållningsdistrikten efter längden af de inom

distrikten befintliga allmänna vägar. De medel, som tillfalla distrikten, skola förvaltas af genom sockneombud utsedda styrelser i enlighet med af konungens befallningshafvande fastställda reglementen och under konungens befallningshafvandes kontroll samt användas för underhåll af vid vägdelning undantagna vägar, broar och färjor, underhåll af nyanlagd väg, anbringande och underhåll af vägvisare, ny vägdelning, förvaltningskostnad, bekostnad af eller bidrag till vinterväghållningen samt i mån af tillgång och, för så vidt statsmedel ej dertill erhållas, anläggning af ny väg eller förbättring af gammal väg.

Ny vägdelning skall ske, då antingen de vägunderhållningsskyldiges flertal vid sammanträde inför häradsrätten förklara sig sådant önska eller konungens befallningshafvande anser ny vägdelning på grund af betydligare ojemnhet i väghållningsskyldighetens fördelning behöflig, och eger konungens befallningshafvande att förordna förrättningsman, hvaremot de väghållningsskyldige ega att inför häradsrätten utse gode män att vid förrättningen biträda.»

Af den här ofvan lemnade redogörelse för innehållet af de motioner, öfver hvilka utskottet nu har att afgifva yttrande, framgår, att skilda meningar sökt göra sig gällande rörande bästa sättet att lösa den föreliggande uppgiften. Olikheten i de intressen, som det här gäller att sammanjemka, förklarar dock lätt denna meningsskiljaktighet, och, såsom många gånger i detta ämne blifvit yttradt, torde en lösning, hvarmed de, som af frågan beröras, kunna i *alla* delar känna sig fullt tillfredsställda, icke ens ligga inom möjlighetens område, då ju vid hvarje sådan reform icke kan förebyggas, att den i särskilda fall bereder den ene mindre förmåner än den andre eller hårdare träffar den ene än den andre. Vid sådant förhållande är det också endast med ömsesidigt tillmötesgående och ömsesidiga eftergifter, som lagstiftningsarbetet på detta område kan vinna framgång.

Öfvergår utskottet nu till att närmare betrakta de föreliggande motionerna med hänsyn till deras sakliga innebörd, visar sig genast, huru som motionerna ur synpukten af de rörande sättet för fullgörandet af vägunderhållet in natura framstälda förslag låta sig sammanföras i tre hufvudgrupper. Den första bildas af herrar *E. P. Jonssons*, *J. W. Lindhs* och *Ollas A. Ericssons* motioner, hvilka förorda väghållningens

upplåtande på entreprenad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som eger rum beträffande skjutsningsbesvärets utgörande.

Till denna grupp kan äfven hänföras herr *J. Johnssons* motion, i hvilken såsom ett alternativ ifrågasättes att vägarne skola, fördelade i lämpliga skiften, utlemnas för underhåll till den minstbjudande, medan det andra alternativet består deri, att naturaunderhållet fördelas på »fastigheterna» inom väghållningsdistriktet mot viss angifven ersättning, hvadan fastighetsegarne sjelfve skulle i viss mån blifva entreprenörer.

Den andra gruppen omfattar herrar *P. Nilssons* och *F. Anderssons* motioner, i hvilka mantalet bibehålles såsom norm för väghållningsbördans fördelning, och slutligen bildas en tredje hufvudgrupp af de återstående motionerna, hvilka till grund för nämnda fördelning vilja lägga taxeringsvärdet, antingen sådant det finnes bestämdt genom närmast föregående taxering, eller ock såsom ett medeltaxeringsvärde för en viss, längre eller kortare, tidsperiod.

Hvad nu först vidkommer förslagen att ställa vägunderhållet in natura på entreprenad, må till en början erinras, att förslagställarne i fråga icke synas hafva tillräckligt beaktat den väsentliga olikhet, som förefinnes emellan väghållningsbesväret å ena och skjutshållningsbesväret å andra sidan. Först nämnda besvär är nemligen mycket mer omfattande och tryckande än det senare någonsin var före dess slutliga reglering, och härtill kommer att de, som betjena sig af skjutsen såsom samfärdsmedel, sjelfve direkt bidraga till bestridande af kostnaden för skjutsväsendet, ett sätt, hvars användande i fråga om väghållningen emellertid icke blifvit föreslaget eller ens lämpligen synes kunna sättas i fråga. Vidare hyser utskottet den bestämda öfvertygelsen att, såsom redan vägkomitén framhöll, entreprenadsystemets tillämpning i ett land så jemförelsevis folkfattigt som vårt, och der brist på konkurrens säkerligen skulle uppdrifva kostnaden långt öfver arbetets verkliga värde, skulle ställa sig allt för dyrbar för att icke snart nog kännas som en börda, mer tryckande än den man ville afskaffa. Erinrar utskottet härjemte, huruledes erfarenheten från folk- och kapitalrikare länder än vårt ådagalagt att i följd af de stegrade kostnader, det nu förordade systemet visat sig medföra, en återgång delvis egt rum till väghållningens utgörande medelst naturaprestationer, anser sig utskottet hafva framlagt tillfyllestgörande skäl att icke bifalla de förslag till frågans lösning, som uti nu berörda motioner blifvit framstälda.

De båda förslagen att, med bibehållande af mantalet såsom grund för väghållningsbesvärets fördelning, åstadkomma en lösning af frågan hafva den obestridliga förtjensten att göra nya vägdelningar obehöfliga,

och har denna omständighet förvärfvat dem åtskilliga sympatier. Detta gäller särskildt herr *P. Nilssons* förslag, hvilket nära anknyter sig till den princip för vägfrågans ordnande, som uttalades af Östergötlands läns landsting vid dess granskning af vägkomiténs förslag i ämnet. Den sorgfälliga pröfning, som utskottet underkastat så väl nyss nämnda som herr *F. Anderssons* förslag, har emellertid icke varit egnad att bibringa utskottet den öfvertygelse, att något af de båda förslagen på ett tillfredsställande sätt löser den svåra frågan. Då det nemligen redan länge varit erkändt, att mantalet under tidernas lopp allt mer förlorat sin egenskap att utgöra en *rättvis* norm för väghållningsbesvärets fördelning, måste det redan af detta skäl anses betänkligt att på dylik grund bygga lagstiftningen i ämnet. Visserligen afse båda de förslag, hvarom nu är fråga, att innehafvarne af den i mantal satta jorden skulle i form af landstings- eller kommunalskatt lemna bidrag till de ersättningsbelopp, som skulle till dem sjelfve utbetalas, och en sådan anordning komme onekligen att i större eller mindre mån utjemna den olikhet i väghållningsbördans fördelning, som måste blifva en följd deraf, att vägdelningsgrunden icke längre kan erkännas såsom under alla förhållanden rättvis, men de sins emellan något olika sätt för åvägabringandet af den erforderliga utjemningen, som de båda motionärerne sålunda förordat, hafva icke kunnat vinna utskottets bifall.

Utskottet har nemligen icke kunnat frigöra sig för den tanke, att denna utjemning, särskildt enligt herr *F. Anderssons* förslag, icke torde kunna undgå att framkalla en viss stridighet mellan å ena sidan dem, hvilka ersättningen skulle komma till godo, och å den andra dem, hvilka förut varit helt och hållet fria från väghållningsbördan, men nu ansetts böra bidraga till dess lindrande, enär det uppenbarligen måste ligga i de förres intresse, att kostnaden för underhållet uppskattas så högt, men deremot de sistnämnde hafva fördel af att den värderas så lågt som möjligt. Att förebygga en dylik intressenas stridighet, som, huru samvetsgrant uppskattningen än verkställes, alltid kan gifva anledning till ömsesidigt missnöje, synes utskottet vara icke blott högeligen önskligt, utan ett nödvändigt vilkor för den föreliggande frågans ändamålsenliga lösning. Enligt båda nu förevarande motioner utsträckes dessutom skyldigheten att bidraga till åtskilliga beskattningsföremål, hvilka enligt utskottets uppfattning icke alls böra drabbas af en dylik skyldighet.

Emot herr *F. Anderssons* förslag kan särskildt framställas den anmärkning, att det af honom förordade sättet att uppskatta kostnaden för vägunderhållet, den tid mark är bar, svårligen skulle komma att

medföra ett tillfredsställande resultat. Äfven i de fall, der enighet vid uppgörelsen inför häradsrätten kunde uppnås, komme uppskattningen att lida af en viss godtycklighet, och utskottet föreställer sig, att det för konungens befallningshafvande skulle möta betydande svårigheter att vid bestämmandet af ett kostnadsbelopp, om hvars storlek stridiga meningar yppats vid förhandlingarna inför häradsrätten, träffa den rätta siffran.

Såsom förut är nämndt, förorda samtlige öfrige motionärer taxeringsvärdet såsom delningsgrund för väghållningsbesvärets utgörande in natura, och hvad man nu än kan hafva att anmärka mot denna delningsgrund, lärer det väl icke kunna förnekas, att taxeringsvärdet noggrannare än mantalet angifver hvarje fastighets förmåga att bära den ifrågavarande bördan, och att således taxeringsvärdet bör såsom delningsgrund tillerkännas afgjordt företräde.

Det är väl sant, att införandet af denna nya grund på vissa orter kommer att orsaka rätt betydliga omgestaltningar i följd af den stora olikhet i mantalets och taxeringsvärdets inbördes förhållande, som skilda fastigheter framte, äfvensom att vägdelningar i alla de orter, der en dylik skiljaktighet råder, icke torde kunna i längden undvikas; men första vilkoret för en ändamålsenlig utjemning af väghållningsbesväret måste ju vara, att vägunderhållet in natura, så vidt möjligt, delas rättvist mellan dem, som skola detsamma fullgöra.

Jemväl i öfrigt hafva sistnämnde motionärer, med undantag af herr *O. Larsson*, stält sig på särskilda utskottets vid 1889 års riksdag ståndpunkt i frågan, antingen fullständigt, såsom herrar *Biesért*, *J. Bengtsson* och *O. Erickson*, eller ock med vissa modifikationer, såsom herrar *Helander* och *Östberg*, hvilken sistnämnde likväl i fråga om de nya beskattningsföremål, som skulle medelst penningar deltaga i hela väghållningsbesväret, står närmare Kongl. Maj:ts förslag vid nyss nämnda riksdag.

Mot särskilda utskottets förslag framställdes, som bekant, i Första Kammaren åtskilliga anmärkningar, som då föranledde förslagets förkastande. Så vore, menade man, den lindring förslaget skulle komma att bereda dem, som hade att ombesörja naturaunderhållet, i sjelfva verket ganska obetydlig och stode icke i skäligt förhållande till de uppoffringar förslaget kräfde af dem, som dittills icke varit tryckte af någon väghållningsbörda. Vidare förutsatte förslaget för sitt genomförande vägdelningar öfver hela riket, men sådana hade ofta visat sig vara en källa till långvariga tvister och borde på grund af de dryga kostnader, som af dylika förrättningar blefve en följd, snarare förebyggas än

framtvingas. Slutligen införde förslaget en hel förvaltningsapparat, som syntes skäligen tung och invecklad, hvarjemte man kunde befara, att största delen af den föreslagna vägkassan skulle åtgå till förvaltningskostnadens betäckande.

Dessa anmärkningar hafva emellertid icke förmått rubba utskottets öfvertygelse, att vägfrågan löses bäst på grundvalen af särskilda utskottets förslag med de jemkningar, hvartill nyss anförda erinringar finnas skäligen böra föranleda. Den lifliga anslutning, som inom Andra Kammaren kommit herr *J. Bengtssons* motion till del, har äfven varit egnad att förvissa utskottet om att denna dess öfvertygelse delas af många bland dem, hvilka frågan nära berör.

Utskottet håller äfven före, att flere af de anmärkningar, som blifvit framstälda emot särskilda utskottets förslag, vid närmare granskning skola befinnas icke fullt berättigade. Besinnar man att ur vägkassan skulle bestridas kostnaderna för byggande af ny väg och bro äfvensom omläggning af väg, i den mån kostnaden härför ej utgår af statsmedel, vinterväghållningen, underhåll af ny väg, till dess den ingått i vägdelning, underhåll af bro, som icke ingått i delning, för byggande och underhåll af färja samt för anbringande af vägvisare äfvensom ersättningar till väghållare, hvars underhållsskyldighet till följd af hvarjehanda inträffade omständigheter i högre grad förökats, och derjemte öfverväger, att under nuvarande förhållanden jordbruket *ensamt* får bestrida samtliga nu nämnda utgifter, synes det utskottet, som om den sålunda föreslagna lindringen ingalunda saknar betydelse.

Att de förvaltningsorgan, som särskilda utskottet i likhet med Kongl. Maj:t fann nödigt föreslå för att tillförsäkra förslaget en kraftigt och fullt ordnad tillämpning, med fog kunna betraktas såsom någon vidlyftig och dyrbar apparat, vill utskottet icke heller obetingadt medgifva. Till en början må erinras, att, så vidt man vill hafva en tillförlitlig uppskattning af kostnaden för vägunderhållet och undvika godtyckliga beräkningar, lärer en särskild uppskattningsnämnd vara oundgänglig. Nästan alla de nu föreliggande motionerna utgå också från den förutsättning, att kostnaden för vägunderhållet in natura skulle uppskattas af en särskild nämnd. Den ersättning, som i särskilda utskottets förslag blef nämnden tillerkänd, lärer icke kunna anses vara oskäligt tilltagen i förhållande till arbetets möda och stora vigt och kan, helst densamma icke skulle utgå oftare än högst hvart tionde år, omöjligen blifva i afsevärd mån betungande för vägkassan. Vidare vill utskottet fästa uppmärksamheten derpå, att vid hvarje vägföretag af någon betydenhet en styrelse anses behöflig för att leda och öfvervaka

arbetet och att, derest man verkligen åsyftar en förbättring af vårt vägväsen, en vägstyrelse måste finnas för att leda arbetet för detta mål i rätt rigtning. Hvad slutligen angår vägfogdebefattningen, synes den kunna helt och hållet lemnas ur räkningen, då densammas tillsättande beror af väghållarnes eget fria val, och befattningen icke kommer att belasta vägkassan med några utgifter.

Såsom redan blifvit antydt, anser utskottet emellertid, att särskilda utskottets förslag icke bör alldeles oförändradt läggas till grund för ett nytt försök till lagstiftning i ämnet. I anledning af de föreliggande motionerna och i syfte att om möjligt undanrödja de angifna betänkligheterna har utskottet funnit sig manadt föreslå jemkning särskildt i två hänseenden; och torde här vara platsen att närmare angifva karakteren af dessa mera väsentliga förändringar.

Sålunda har utskottet, ehuru utskottet håller före att de lindringar, som särskilda utskottets förslag erbjöd jordbruket, voro ganska afsevärda, likväl ansett sig böra i syfte att bereda ytterligare lindring åt dem, som bestrida naturaunderhållet, och på samma gång i någon mån minska de nya beskattningsföremålens börda förorda ett statsbidrag med belopp, som motsvarar en tiondedel af nämnda underhålls uppskattade värde. För billigheten af ett statsbidrags beviljande talar onekligen den omständighet, att underhållandet af de allmänna vägarne, såsom många gånger blifvit framhållet, i viss mån kan betraktas som ett statsändamål, till hvars fyllande alla samhällsmedlemmar böra bidraga. Ett dylikt bidrag, väl afpassadt, synes äfven vara den lämpligaste formen för *deras* deltagande i väghållningsbesväret, hvilka ansetts böra befrias från medverkan till vägkassans bildande. Detta statsbidrag kommer visserligen direkt allenast naturaunderhållet till godo, men genom en bestämmelse i den rigtning, att statsbidraget skall afräknas från det belopp, hvartill sagda underhåll värderats, kommer detsamma att verka till lindring äfven för dem, som hafva att endast lemna penningebidrag till vägkassan, då ju utdebiteringen till nämnda kassa i viss mån bestämmes af naturaunderhållets uppskattade värde. De motionärer, som förordat ett statsbidrag, hafva emellertid, enligt utskottets åsigt, gått för långt i sina anspråk. Utskottet föreställer sig nemligen, att med de lindringar, som särskilda utskottets förslag innebär, ett statsbidrag af den storlek, utskottet här ofvan angifvit, måste anses vara tillräckligt och egnadt att i väsentlig mån förringa betydelsen af de mot särskilda utskottets förslag rigtade anmärkningar i fråga om dess förmenta oförmåga att bereda tillräcklig lindring åt det af väghållningsbördan tryckta jordbruket.

Den omständigheten, att särskilda utskottets förslag för sitt genomförande förutsatte vägdelning öfver hela riket, torde i högre grad än någon annan hafva vållat förslagets förkastande i Första Kammaren. Utskottet vill i anledning häraf erinra, att vägdelningar lika litet hädanefter som hittills kunna alldeles förekommas, samt att, enligt hvad utskottet inhemtat, frågor om nya vägdelningar mångenstädes äro väckta, men hvila i afbidan å antagandet af ny lag angående väghållningsbesväret. Emellertid medgifver utskottet villigt, att vägdelningar, såsom i allmänhet både långvariga och kostsamma, böra så vidt möjligt undvikas, och har utskottet derföre sökt föreslå sådana bestämmelser, att vägdelningar icke må kunna framtvingas och ej heller böra begäras i andra fall, än då verkligt behof deraf förefinnes.

Inom många väghållningsdistrikt torde de särskilda jordbruksfastigheternas mantal och taxeringsvärde stå i ett någorlunda jemnt och lika förhållande till hvarandra. Då sålunda den gamla och nya delningsgrunden nära sammanfalla, kan den omständigheten, att ny delningsgrund blifvit antagen, icke i och för sig nödvändiggöra ny vägdelning med deraf härflytande kostnader och besvär. Innehafvarne af den nu underhållsskyldiga jorden, hvilka, så länge de ensamme fullgöra naturaunderhållet, också ensamme få uppbära det föreslagna statsbidraget, behöfva ej heller alltid finna anledning till att önska ny vägdelning i den omständigheten att, enligt utskottets åsigt, äfven innehafvare af alla andra jordbruksfastigheter böra, såsom särskilda utskottet föreslagit, förklaras skyldige att deltaga i naturaunderhållet, så vida de sistnämnde förpligtas att, så länge de icke fullgöra denna skyldighet, i stället bidraga med penningar. En sådan anordning skulle dock af lätt insedt skäl för dem blifva obillig, derest de nödgades lemna bidrag i förhållande till hela det deras egendom åsatta taxeringsvärde, hvadan utskottet vill för detta fall föreslå en skälig jemkning i fyrktalsberäkningen. Meddelas bestämmelser i nu antydd rigtning, torde inom åtskilliga väghållningsdistrikt blifva för de väghållningsskyldige i allmänhet förmånligt att tills vidare låta bero vid den bestående vägdelningen, och, på det att icke ett jemförelsevis ringa fåtal skall kunna till skada för de öfrige och måhända äfven för sig sjelfve framtvinga ny delning, har utskottet ansett, att, om sådan delning skall komma till stånd, yrkande derom måste framställas af väghållningsskyldige, hvilkas jordbruksfastigheter i värde uppgå till *minst en tiondedel* af taxeringsvärdet å samtliga dylika fastigheter inom ett väghållningsdistrikt. Detta skulle gälla vägdelning, som begäres första gången efter det en blifvande författning i ämnet trädt i kraft. Hvad

derefter ifrågasatta vägdelningar beträffar, synas särskilda utskottets bestämmelser innebära tillräcklig garanti mot att sådana komma till stånd utan att vara af verkligt behof påkallade.

Sedan utskottet förordat ett årligt statsbidrag för lindring af väghållningsbesväret, har utskottet ansett sig icke kunna vidhålla särskilda utskottets, af herrar *Helander* och *Bengtsson* upptagna förslag att, då vägdelning enligt den nya lagen första gången eger rum, hela kostnaden derför skall bestridas af statsverket, utan har statens bidrag i sistnämnda hänseende synts utskottet böra skäligen nedsättas till endast hälften af kostnaden. Bestämmelse härom torde i viss mån medverka till att ny vägdelning icke i oträngdt mål begäres.

Med dessa båda jemkningar af grunderna för särskilda utskottets förslag finner utskottet, såsom redan blifvit nämndt, detta förslag lämpligt att bilda grundvalen för ett förnyadt lagstiftningsarbete å ifrågavarande område, och det har vid sådant förhållande varit jemförelsevis lätt för utskottet att göra sitt val mellan de båda utvägar för frågans formella behandling, som blifvit ifrågasatta, nemligen *antingen* förnyad skrifvelse till Kongl. Maj:t med angifvande af de grunder, derå Riksdagen önskar få ett blifvande författningsförslag i ämnet bygdt, *eller ock* att Riksdagen, med anledning af herrar *Helanders*, *Biesérts* och *Bengtssons* motioner, till Kongl. Maj:ts antagande framlägger ett dylikt, till sina detaljer utarbetadt förslag.

Den allsidiga utredning, som icke blott från regeringens sida utan äfven inom representationen redan kommit förevarande fråga till del, synes nemligen utskottet berättiga till anlitande af den senare utvägen; och att denna utväg eger afgjordt företräde torde vara uppenbart, då frågan derigenom kan bringas till sin lösning hastigare och säkrare än genom aflåtande af en skrifvelse.

Utskottet har således ansett sig böra på grundvalen af särskilda utskottets förslag, hvartill herrar *Helanders* och *Bengtssons* motioner till och med i afseende å paragrafernas ordningsföljd ansluta sig, samt i viss mån äfven herr *Östbergs* mera allmänt hållna motion, utarbeta ett förslag till lag i ämnet.

Utom de båda väsentliga jemkningar i hufvudgrunderna, för hvilka redogörelse ofvan blifvit lemnad, har utskottet närmast i anledning af nyss nämnda motioner vidtagit åtskilliga smärre förändringar i särskilda utskottets förslag, och går utskottet nu att redogöra för dessa förändringar. På samma gång får utskottet äfven tillfälle att närmare yttra sig särskildt om herrar *Helanders* och *Bengtssons* förslag i de delar, der dessa i sakligt hänseende afvika från det af särskilda ut-

skottet framlagda lagförslag, hvarigenom utskottet äfven kunnat undgå att i sin helhet här intaga dessa vidlyftiga motioner.

Slutligen och då det ansetts öfverflödigt att från särskilda utskottets utlåtande upprepa motiven till de bestämmelser i nämnda utskotts förslag, hvilka funnits böra i oförändradt skick upptagas, får utskottet i sådana fall hänvisa till detta förslag, hvilket blifvit såsom särskild bilaga aftryckt efter utskottets eget utlåtande i ämnet.

1 §.

I särskilda utskottets förslag angifves såsom bygdeväg bland andra, »kyrko- och tingsväg», och samma uttryck återfinnes i herrar *Helanders* och *J. Bengtssons* förslag.

Utskottets uppmärksamhet har emellertid blifvit fäst derpå att, enligt hvad erfarenheten ådagalagt, vid frågor om vägdelningar olika meningar ofta gjort sig gällande om hvad med kyrko- eller tingsväg rätteligen borde förstås, och att denna meningsskiljaktighet mången gång föranledt långvariga tvister. Med anledning häraf har utskottet sökt välja ett uttryck, som mera bestämdt angifver hvad dermed åsyftas, samt uti sådant hänseende utbytt orden »kyrko- och tingsväg» mot »väg *från* allmän väg *till* kyrka eller tingstad».

4 §.

Så väl i särskilda utskottets som i herrar *Helanders* och *J. Bengtssons* förslag är uti förevarande § föreskrift lemnad, att, då fråga uppstår om anläggning af allmän väg, konungens befallningshafvande skall *vid häradsrätten i orten* höra de väghållningsskyldige. Då det emellertid på grund af 82 § i nyssnämnda tre förslag, hvilken § uti nu ifrågavarande del bibehållits väsentligen oförändrad, kan inträffa, att delar af härad eller större områden än ett härad komma att bilda ett väghållningsdistrikt och vid sådant förhållande i vissa fall kan uppstå svårighet att bestämma, hvilken häradsrätt skall vara behörig och skyldig att låta anställa förhöret, har utskottet funnit lämpligt att ersätta ifrågavarande bestämmelser med en föreskrift, att väghållningsskyldiges hörande skall försiggå, derest väghållningsdistriktet består af ett härad eller del deraf, vid häradsrätten i orten, men eljest inför konungens befallningshafvande eller annan af konungens befallningshafvande bestämd myndighet. Härigenom bringas äfven stadgandet i öfverens-

stämmelse med hvad 69 § i särskilda utskottets samt herrar *Helanders* och *J. Bengtssons* förslag för likartadt fall föreskrifver.

6 §.

I fråga om de beskattningsföremål, som böra deltaga i skyldigheten att bygga och underhålla allmän väg, bro, och färja, qvarstår utskottet i allt väsentligt på särskilda utskottets ståndpunkt, hvilken af skäl, som återfinnas i särskilda utskottets betänkande, synes utskottet hafva bestämdt företräde framför Kongl. Maj:ts, af herr *Östberg* i hans nu föreliggande motion förordade förslag. Emellertid har utskottet med anledning af herrar *Helanders* och *J. Bengtssons* motioner funnit sig i *mom. c* böra göra den ändring, att taxeringsvärdet å deri omförmäld fastighet skall för att grundlägga skyldighet att deltaga i väghållningen utgöra *minst* 800 kronor, hvilket öfverensstämmer med hvad Andra Kammaren vid 1889 års riksdag beslöt rörande detta moment och torde vara med billighet öfverensstämmande.

Hvad mom. d beträffar hade, såsom bekant, särskilda utskottet i sitt förslag satt det väghållningsskyldiga inkomstbeloppet till 1,200 kronor, men Andra Kammaren beslöt utan omröstning att nedsätta detta belopp till 800 kronor, hvarjemte kammaren likaledes utan omröstning uteslöt det under ifrågavarande moment i punkten 3:o gjorda undantag för »inkomst genom aflöning, arfvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjenstebefattning förenad förmån, pension, årligt undstöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån.»

I öfverensstämmelse härmed äro också herrar *Helanders* och *J. Bengtssons* författningsförslag uppgjorda. Utskottet anser emellertid, i likhet med särskilda utskottet och på de af detta utskott anförda skäl, undantag böra i enlighet med 1865—1866 årens Riksdags uttalande göras för löntagare och med dem likstälde personer.

Deremot har utskottet ansett sig böra tillmötesgå Andra Kammarens uttalade önskan i fråga om sänkning af siffran för det inkomstbelopp, som borde deltaga i väghållningsbesväret, derhän, att utskottet föreslagit 1,000 kronor såsom minimibelopp uti förevarande afseende.

7 §.

Såsom bekant utsträckte särskilda utskottet skyldigheten att fullgöra vägunderhållet in natura till all jordbruksfastighet.

Herr *Helander* har uti sitt ofta nämnda förslag velat fästa natura-

underhållet endast vid jordbruksfastighet af minst 1,000 kronors taxeringsvärde, fastigheten må nu vara satt i mantal eller icke, och herr *Östberg* har föreslagit att naturaunderhållet måtte läggas på den i mantal satta jorden äfvensom annan jordbruksfastighet af minst nyssnämnda taxeringsvärde.

På de af särskilda utskottet anförda skäl anser sig utskottet emellertid böra förorda den af nämnda utskott föreslagna utsträckning, hvilken jemväl vunnit Andra Kammarens bifall och upptagits i herr *J. Bengtssons* motion.

9 §.

I ändamål att vinna en lätthandterlig mätare vid vägdelning föreslog, såsom bekant, särskilda utskottet, att hvarje fastighet, som hade att fullgöra vägunderhållet in natura, skulle efter taxeringsvärdet åsättas ett s. k. vägtal, sålunda att för hvarje ett hundra kronor af taxeringsvärdet utfördes ett dylikt tal, hvarjemte särskilda utskottet föreslog andra, vägfyrkar benämnda, tal, hvilka i förhållande till taxeringsvärden och inkomstbelopp skulle uttrycka den inbördes proportionen för delaktighet de olika beskattningsföremålen emellan.

Med anmärkning att härigenom, hvad anginge jordbruksfastigheter, tillskapades två olika benämningar för samma sak, genom hvilkas användande jemnsides med hvarandra misstag lätt kunde uppstå om verkliga meningen, har herr *Helander* föreslagit, att benämningen vägtal borde bortfalla och vägfyrkar begagnas vid vägdelningar så väl som eljest; i följd hvaraf i herr Helanders författningsförslag ordet vägfyrk förekommer på alla de ställen, der i särskilda utskottets förslag användes benämningen vägtal.

Såsom redan särskilda utskottet erinrade, sammanfalla emellertid icke alltid vägtalet och vägfyrktalet. Vägtalet skall nemligen ega bestånd, intill dess ny vägdelning sker, hvaremot vägfyrktalet vexlar med ändringarne i taxeringsvärdet. Härtill kommer, att herr Helanders förslag för sitt genomförande förutsätter allmänt skeende vägdelningar, medan, såsom ofvan blifvit nämndt, utskottet ansett sig böra och kunna fråntaga vägdelningarne en slik afgörande betydelse; och torde denna omständighet utgöra ett ytterligare skäl för utskottet att behålla vägtalet såsom en särskildt benämnd grund för väghållningens in natura fördelning. Slutligen vill utskottet framhålla att, då enligt utskottets uppfattning vägunderhållets in natura fördelning bör grunda sig på medeltaxeringsvärdet för de fem senaste åren och icke, såsom särskilda

utskottet föreslog, allenast sista årets taxeringsvärde, detta förhållande torde nödvändiggöra användandet af ett särskildt uttryck för den sålunda bestämda delningsgrunden.

10 §.

För att bilda en motvigt mot de ojemnheter, hvilka i större eller mindre grad vidlåda taxeringsvärdena å jordbruksfastigheter har, såsom nyss antyddes, jordbruksfastigheternas medeltaxeringsvärde för de fem näst före vägtalets åsättande förflutna åren föreslagits såsom grund för naturaunderhållets fördelning. En af motionärerne i ämnet, herr *Östberg*, har i sådant hänseende förordat ett *tioårigt* medeltaxeringsvärde, men i betraktande af de stora vexlingar i egendomsvärdet, för hvilka jordbruksfastigheter särskildt i skogstrakter äro utsatta, har utskottet trott sig säkrare kunna vinna ändamålet med förändringen, om till grund för medeltaxeringsvärdets bestämmande lägges en kortare tidrymd.

Hvad härefter angår förhållandet emellan egare af stamhemman å ena och innehafvare af derifrån afsöndrad lägenhet å andra sidan innehöll särskilda utskottets förslag derom endast att vägtalet skulle åsättas stamfastigheten efter dess och de afsöndrade lägenheternas sammanlagda taxeringsvärde, hvaraf följden blefve, att stamhemmanet finge inträda i väghållningsskyldigheten äfven för lägenheterna och sedan genom rättegång med lägenhetshafvaren söka åläggande för denne att deltaga i väghållningsbesväret. Under öfverläggningarne i Andra Kammaren rörande denna § erinrades, huru som den föreslagna anordningen för många egare af stamhemman kunde komma att innebära en orättvisa, då ett stamhemmans väghållningsskyldighet, i den mån värdet af en afsöndrad lägenhet stege, ökades för lägenhetens skull, utan att afgälden kunde i motsvarande mån ökas. På grund häraf och då lägenhetsinnehafvare, om han omedelbart tillförbindes fullgöra vägunderhåll in natura, icke torde vara berättigad till annan ersättning än att få njuta befrielse från så stor del af afgälden, som med hänsyn till förhållandena, då afgälden fastställdes, kan anses hafva motsvarat lägenhetens andel i väghållningsbesväret, har utskottet, i öfverensstämmelse med hvad herrar *Helander* och *J. Bengtsson* föreslagit, ansett sig böra med några jemkningar i redaktionen affatta nu ifrågavarande del af paragrafen i enlighet med Andra Kammarens derom fattade beslut.

14 §.

Såsom skäl till ersättning ur vägkassan har herr *J. Bengtsson* jemväl upptagit den omständighet, att underhåll af väg väsentligen försvåras genom bruks och fabrikers uppkomst, och det kan icke förnekas, att i vissa fall skäl kan förefinnas för en dylik bestämmelse. Men utom det att ifrågavarande förslag icke i någon mån kan anses uttömmande, då jemväl åtskilliga andra förhållanden, som inträffat efter skedd vägdelning, kunna försvåra underhållet af en viss väglott, skulle dess tillämpning säkerligen möta stora svårigheter och medföra tvister mellan vägstyrelsen och de vägunderhållningsskyldige, så mycket hellre som följdriktigheten synes kräfva, att, om rätt till ersättning stadgas för den händelse, att vägunderhållet genom lifligare trafik försvåras, den väghållare, hvars besvär genom trafikens aftagande blefve mindre, också borde genom direkt penningebidrag åstadkomma en utjemning i detta förhållande. Då slutligen den hvart tionde år återkommande uppskattningen af den särskilda nämnden bereder tillfälle till erforderlig rättelse, saknar utskottet anledning att frångå särskilda utskottets förslag, hvilket också af Andra Kammaren utan omröstning godkändes.

26 §.

Bestämmelsen i 26 § enligt särskilda utskottets och motionärernes förslag, att utmed väg ej må upptagas grop eller graf af beskaffenhet att kunna medföra fara »för den vägfarande», kan inverka menligt på den frihet, som jordegare bör hafva att äfven utmed väg få upptaga afloppsdike för sina egor. Vid sådant förhållande och då föreskriften i 28 § om skyldighet att anbringa skyddsvärn torde medföra den trygghet för vägfarande, som skäligen kan fordras, har utskottet ansett orden »för den vägfarande» kunna utgå ur dess förslag.

33 §.

Då, såsom under förhandlingarne i Andra Kammaren rörande denna § erinrades, ett grustag onekligen måste hafva *något*, om ock ringa, värde för egaren af den mark, der detsamma är beläget och någon ersättning alltså bör tillkomma denne, har utskottet ansett herr *J. Bengtssons* förslag i denna del böra godkännas. Härigenom har

förevarande § bringats till närmare öfverensstämmelse med motsvarande § i Kongl. Maj:ts förslag.

Att, såsom herr *Helander* i enlighet med Andra Kammarens beslut rörande denna § hemstält, låta ersättningen för väglagningsämnenas anskaffande bestridas ur vägkassan och i följd häraf uppdraga åt vägstyrelsen att föra erforderlig ersättningstalan, kan visserligen synas vara en lämplig anordning, egnad, bland annat, att förebygga rättegångar, men utskottet har grundad anledning befara, att derigenom kostnaderna för väghållningen blefve oskäligt stegrade och anser sig vid sådant förhållande icke böra i denna del förorda förändring af särskilda utskottets förslag.

35 §.

I likhet med särskilda utskottet hafva herrar *Helander* och *J. Bengtsson* föreslagit, att underrättelse om de vid vägsynen anmärkta brister skulle inom åtta dagar efter syneförrättningens slut meddelas hvarje väglottsegare genom utdrag af syneprotokollet, men såsom ock tvenne reservanter vid särskilda utskottets förslag i denna del erinrat, torde lämpligheten af detta delgifningssätt vara tvifvel underkastad. Deraf måste föranledas mycket besvär för kronobetjeningen, som skulle utan ersättning ombesörja utskrifning och derefter delgifning af de särskilda protokollsutdragen, och det synes kunna ifrågasättas, om det åsyftade ändamålet med detta delgifningssätt vinnes med någon nämnvärdt större grad af säkerhet, än om det hittills brukliga förfaringssättet uti förevarande afseende fortfarande användes.

Utskottet har derför föreslagit, att, i nära öfverensstämmelse med hvad nu är föreskrifvet, underrättelse om de vid vägsyn befunna brister skall meddelas de väghållningsskyldige genom kungörelse, som skall uppläsas å andra söndagen efter syneförrättningens slut eller, om gudstjenst då ej hålles, å först infallande med gudstjenst förenad söndag samt derefter vara tillgänglig å det ställe inom socknen, der kommunalstämma plägar hållas.

Härjemte har utskottet, i syfte att förhindra hvarje missbruk till förfång för de väghållningsskyldige af den syneförättaren tillagda befogenhet att föreskrifva »lämplig» tid, gjort ett tillägg af innehåll, att nämnda tid ej må sättas kortare än 8 dagar.

37 §.

Af skäl, som ofvan blifvit anfördt, har utskottet i denna § intagit bestämmelse derom, att vägdelning i enlighet med den nya lagens föreskrifter skall ske första gången, då yrkande derom framställes af väghållningsskyldige, hvilka innehafva jordbruksfastigheter i värde motsvarande minst en tiondedel af sammanräknade taxeringsvärdet å alla sådana fastigheter inom väghållningsdistriktet.

I öfrigt öfverensstämmer denna § enligt utskottets förslag med den lydelse, som särskilda utskottet samt herrar *Helander* och *J. Bengtsson* föreslagit.

38 §.

Då vägdelning är en förrättning, som mycket nära berör de väghållningsskyldiges intressen, har det synts utskottet lämpligt att, i enlighet med hvad som sker vid landtmäteriförrättningar, tillfälle lemnas dem att yttra sig i fråga om den person, åt hvilken det ansvarsfulla uppdraget synes dem böra uppdragas, och har utskottet af sådan orsak föreslagit, att konungens befallningshafvande skall höra de väghållningsskyldige, innan förrättningsman utses. Då vidare gode männen vid förrättningen böra utses bland personer, hvilka kunna anses fullt ojäfvige, har utskottet till förekommande af missförstånd i berörda hänseende ansett orden »i orten» böra uteslutas.

46 §.

Enligt särskilda utskottets förslag skulle den uppskattning, hvarom här är fråga, gälla den »på ett vägtal belöpande årliga kostnaden för underhållet, den tid mark är bar, af väg som ingått i delning». Då emellertid vägtalet skall åsättas endast i sammanhang med vägdelning, men särskilda nämndens uppskattning stälts oberoende af ny vägdelning, vid hvilket förhållande kan inträffa, att vägtal inom flere väghållningsdistrikt icke finnes åsatt, när uppskattningen sker, har utskottet redan af denna anledning måst ändra förevarande §:s lydelse. Sådant har dessutom blifvit nödigt derför att, på grund af utskottets förslag om årligt statsbidrag, uppskattningen bör särskildt för hvarje väghållare bestämma årliga kostnaden för underhållet.

Slutligen vill utskottet tillägga, att enligt herr *Helanders* förslag

ifrågavarande uppskattning första gången skulle ske i sammanhang med vägdelning och verkställas af dem, som förrätta vägdelningen, med biträde af två ojäfvige, af konungens befallningshafvande utsedde uppskattningsmän. Då enligt utskottets förslag särskilda nämndens uppskattning kan komma att ega rum utan samband med någon vägdelning, har utskottet naturligtvis icke kunnat godkänna herr Helanders förslag i denna del, helst detta förslag, som förutsätter möjligheten af *förnyad* uppskattning utan sammanhang med ny vägdelning, för sådant fall emellertid saknar alla föreskrifter om sättet för *denna* uppskattnings verkställande.

47 §.

Rörande den särskilda nämndens sammansättning har herr *J. Bengtsson* föreslagit, att de tre ledamöter, hvaraf, utom ordföranden, nämnden skulle bestå, väljas af de väghållningsskyldige, medan, såsom bekant, särskilda utskottet, i likhet med Kongl. Maj:t, åt konungens befallningshafvande öfverlemnade att utse, utom ordföranden, *en* af nämndens tre ledamöter. Detta senare förslag har utskottet haft så mycket större skäl att vidhålla, som ifrågavarande uppskattning blifver bestämmande för det årliga statsbidragets belopp och vid sådant förhållande det måste ligga i sakens natur, att de af statsmyndighet utsedda ledamöterna kunna inom nämnden utöfva minst lika stort inflytande som de ledamöter, hvilka väljas af de väghållningsskyldige.

Någon föreskrift om utseende af suppleant för den af konungens befallningshafvande valde ledamoten i nämnden har icke ansetts erforderlig, då konungens befallningshafvande icke lärer underlåta att vid förefallande behof sjelfmant utse suppleant.

I analogi med bestämmelsen i 4 § har det deremot ansetts lämpligt meddela föreskrift derom att, äfven då väghållningsdistriktet utgör *del* af härad, det i § omförmälta val skall ske inför häradsrätten.

49 §.

Utskottet, som i likhet med hvad särskilda utskottet samt herrar *Helander* och *J. Bengtsson* föreslagit, ansett att, då ny vägdelning sker, förnyad uppskattning skall i sammanhang dermed ega rum, har tillika, i ändamål att så vidt möjligt förebygga olikheter i förhållandet mellan uppskattningsvärdena å ena samt graderingsvärdena å andra sidan, föreskrifvit, att den förnyade uppskattningen bör grunda sig å den sist fastställda graderingen, der nemligen icke sedermera inträffade om-

ständigheter föranleda ett undantag från den sålunda uttalade grundsatsen.

Såsom ofvan är nämndt, förutsätter herr *Helander* i sitt förslag att uppskattningen, första gången sådan sker efter det den nya lagen trädt i kraft, skall verkställas i sammanhang med vägdelning, och har han i enlighet härmed under förevarande § hemstält, att uppskattningen må »i likhet med andra delar af förrättningen» öfverklagas, hvaremot i hans förslag saknas bestämmelse uti ifrågavarande afseende för det af honom jemväl förutsatta fall, att uppskattning *sedermera* kan förekomma utan sammanhang med vägdelning.

Utskottet har emellertid icke funnit skäl frångå den af Kongl. Maj:t och särskilda utskottet antagna samt af Andra Kammaren godkända grundsats, att klagan ej må föras emot nämndens uppskattning.

50 §.

Af lätt insedt skäl har utskottet här vidtagit den jemkning i redaktionen, att ordet »finnes» blifvit utbytt mot orden »är eller varder».

53 §.

I *mom. c* under denna paragraf har ordet »ny» framför »vägdelning» ansetts böra utgå, då jemväl den del af kostnaden för första vägdelningen, som icke bestrides af statsverket, synes böra utgå af vägkassan.

54 §.

Då det synes utskottet vigtigt, att pröfning af frågor, som röra vägdistriktets ekonomiska förvaltning, anförtros åt de väghållningsskyldige sjelfve, har utskottet i fråga om vägstyrelsens sammansättning föreslagit, att nämnda styrelse skall utses af de väghållningsskyldige, helst konungens befallningshafvande blifvit inrymdt erforderligt inflytande i berörda hänseende genom bestämmelsen i nästföljande §, att instruktion för vägstyrelsen skall af konungens befallningshafvande fastställas. Denna förändring bringar också paragrafen i öfverensstämmelse med dess lydelse enligt Kongl. Maj:ts förslag samt hvad herrar *Helander* och *J. Bengtsson* i enlighet med Andra Kammarens beslut föreslagit.

55 §.

Att såsom i särskilda utskottets äfvensom herrar *Helanders* och *J. Bengtssons* förslag vid angifvandet af vägstyrelsens funktioner helt allmänt förklara, att vägstyrelsen är att anse såsom väghållare, har synts utskottet kunna verka vilseledande, hvarför utskottet ansett sig böra tillägga, att detta endast gäller beträffande väg, hvars underhåll bestrides ur vägkassan.

59 §.

Angående denna §, som innehåller bestämmelser om det inbördes förhållande, hvari de olika beskattningsföremålen skola deltaga i väghållningsbesväret, hafva herrar *Helander* och *J. Bengtsson*, i enlighet med Andra Kammarens beslut, föreslagit, att frälseränta och annan fastighet skola i förhållande till jordbruksfastighet deltaga för sitt halfva taxeringsvärde eller så, att *en* vägfyrk påföres dem för hvarje *tvåhundra* kronor af taxeringsvärdet, medan särskilda utskottets förslag i denna del innehöll den bestämmelse, att ifrågavarande beskattningsföremål påfördes en vägfyrk för hvarje *fyra hundra* kronor af taxeringsvärdet.

På de af särskilda utskottet anförda skäl har utskottet emellertid ansett sig böra fasthålla vid den af nämnda utskott föreslagna beräkningsgrund; och har §:n vid sådant förhållande gifvits samma affattning, som den i sistnämnda förslag egde, med tillägg allenast af den utaf herr *Helander* föreslagna bestämmelse, att hvad som icke uppgår till hel vägfyrk vid beräkningen må bortfalla.

60 §.

I denna § har utskottet ansett lämpligt införa bestämmelsen om det af utskottet förordade statsbidrag.

Såsom redan blifvit nämndt, har utskottet funnit ett dylikt bidrag icke böra sättas högre än till en tiondedel utaf den för sommarvägunderhållet in natura uppskattade kostnad, och vill här upplysningsvis nämna att, enligt de af vägkomitén verkstälda, på inkomna uppgifter grundade beräkningar, hvilka ingalunda böra antagas angifva en för låg summa, totalkostnaden för detta vägunderhåll skulle uppgå till 5,533,108 kronor. För statsbidragets gäldande torde således erfordras ett årligt förslagsanslag, som säkerligen ej behöfver öfverstiga 550,000 kronor. Men som

den af utskottet föreslagna nya lagen icke afses träda i full tillämpning förr än den 1 januari 1895, erfordras för närvarande ingen åtgärd för uppförande af ett dylikt anslag i riksstaten.

I öfrigt har någon annan ändring icke vidtagits med förevarande §, sådan den föreligger enligt särskilda utskottets förslag, än att, såsom ofvan blifvit antydt, föreskrift meddelats derom, att beloppet af statsbidraget skall afräknas från den summa, hvartill kostnaden för vägunderhållet in natura blifvit uppskattad.

62 §.

Särskilda utskottet hade här föreslagit, att ett i vägkassan uppkommet öfverskott borde användas till grundförbättring af vägarne inom distriktet äfvensom, der sådant icke vidare erfordrades, till lindring af det vägunderhåll in natura, som ålåge jordbruksfastighet på det sätt att vägkassan bestrede underhållet af väg, som vid ny vägdelning borde indelas på nämnda beskattningsföremål.

Utskottet har emellertid i öfverensstämmelse med Andra Kammarens beslut i frågan och herr *J. Bengtssons* derå byggda förslag ansett lämpligt att utvidga bestämmelsens omfattning derhän, att den lindring, som möjliggöres genom ett befintligt öfverskott i vägkassan, kan komma väghållningsbesväret i dess helhet till godo.

Hvad herr *Helander* i fråga härom äfvensom rörande sättet att betäcka en i vägkassan uppkommen brist föreslagit, har deremot icke kunnat vinna utskottets bifall, och vill utskottet endast erinra, att dess uppfattning, huru i sistberörda hänseende skall förfaras, finnes uttalad i sista punkten af 60 §.

66 §.

Det i särskilda utskottets äfvensom herrar *Helanders* och *J. Bengtssons* förslag förekommande uttrycket »öfver sjöar och myrar» har utskottet funnit böra utgå, enär detsamma innebär en inskränkning, som lätt kan blifva vilseledande.

Härjemte har utskottet med hänsyn till det behof, som i vissa delar af vårt land torde göra sig gällande att vintertiden i anledning af inträffadt snöfall upptaga särskilda bivägar, meddelat föreskrifter i den rigtning, att, derest dylik biväg försättes i fullgodt stånd och sålunda den allmänna vägen blifver för längre eller kortare tid obehöflig, sistnämnda

vägs hållande i fargilt skick under sagda tid jemväl blifver onödigt. För att emellertid förebygga att en biväg af mera tillfällig art, och hvilken endast gjorts någorlunda farbar, skall längre än nödigt är komma till användning, har utskottet tillika funnit lämpligt föreskrifva, att i sådant fall icke må anstå längre med allmänna vägens försättande i fargilt skick, än svårt väder eller annan *skälig* orsak förhindra ett dylikt arbete.

69 §.

I syfte att bringa de i denna § meddelade föreskrifter rörande sättet för de väghållningsskyldiges hörande i full öfverensstämmelse med enahanda bestämmelser i 4 och 46 §§ hafva efter ordet »härad» blifvit tillagda orden »eller del deraf».

70 §.

Då utskottet anser billigt, att någon särskild utdebitering i och för ploglagsersättningen icke sker annorledes än i den mån sådan är erforderlig för att kunna ur vägkassan bestrida samma ersättning, har förevarande paragraf fått en härmed öfverensstämmande affattning.

75 §.

Af anledning att någon särskild grund icke finnes stadgad för den till ploglagen utgående ersättning, hafva slutorden i §:n blifvit utbytta mot orden: »efter grund, som i denna lag är stadgad».

77 §.

Det i särskilda utskottets äfvensom herrar *Helanders* och *J. Bengtssons* förslag förordade bötesmaximum kan måhända anses väl högt i förhållande till förseelsens beskaffenhet, och har utskottet således, med bifall till derom inom utskottet framstäldt yrkande, bestämt detta maximum till 20 kronor.

79 §.

Rättigheten för hvar och en att beifra straffbar förseelse i fråga om vägarnes behöriga underhållande är enligt särskilda utskottets äfven-

som herrar *Helanders* och *J. Bengtssons* förslag så utsträckt, att hvar och en enligt dessa förslag eger att *åtala* dylik förseelse.

Då emellertid en sådan rätt ofta nog skulle kunna missbrukas, har det synts utskottet lämpligt att inskränka densamma till befogenheten att till åtal *angifva* förseelser af ifrågavarande art. Härigenom vinnes fördelen af en föregående pröfning från åklagaremagtens sida och förebygges säkerligen i icke oväsentlig mån anställandet af obefogade rättegångar.

I enlighet härmed hafva §:s slutord »vid domstol åtala» blifvit utbytta mot orden »till åtal angifva».

82 §.

Då väghållningsdistrikt jemväl kunna bildas af *ett* härad och del eller delar af andra härad, har särskilda utskottets af herrar *Helander* och *J. Bengtsson* upptagna förslag till denna §:s lydelse icke ansetts fullt tillfredsställande; och har utskottet nu i stället föreslagit att konungens befallningshafvande, hvar för sitt län, skall efter de väghållningsskyldiges hörande besluta, »huruvida delning af härad i särskilda väghållningsdistrikt bör ega rum *eller väghållningsdistriktet må omfatta större område än ett härad.*»

Härjemte har slutmeningen i §:n, sådan den lyder enligt särskilda utskottets förslag, såsom obehöflig, ansetts böra ur förslaget utgå.

83 §.

Af lätt insedda skäl har denna §, såsom innehållande de hufvudsakliga öfvergångsstadgandena, måst helt och hållet omarbetas.

Till en början har utskottet haft att föreslå den tid, då lagen i sin helhet skall träda i kraft. Att i sådant hänseende antaga den tidpunkt, herr *J. Bengtsson* föreslagit, eller den 1 januari 1892, låter icke sig göra. Det är nemligen nödvändigt att, innan lagens alla bestämmelser kunna vinna full tillämpning, det organisationsarbete, som författningens genomförande förutsätter, skall vara till fullo verkställdt, att således väghållningsdistriktens omfattning blifvit genom laga kraft egande beslut bestämd, att nämnd, vägstyrelse och revisorer blifvit utsedda, att den i 46 § föreskrifna uppskattning egt rum, att vinterväghållningen ordnats samt inkomst- och utgiftsstat upprättats, pröfvats och fastställts för att gälla från och med inträdet af ifrågavarande tidpunkt.

Vid öfvervägande häraf och då det är af vigt, att en fullt tillräck-

lig tidrymd för ofvan nämnda organisationsarbete utmätes, har utskottet ansett sig icke kunna förorda att den tidpunkt, då lagens samtliga bestämmelser skola vinna tillämpning, inträder tidigare än den 1 januari 1895.

Då vidare utskottet icke velat göra tillämpningen af lagen beroende af vägdelning, har utskottet måst vara betänkt att träffa föreskrifter, som ordna förhållandet emellan icke indelad jordbruksfastighet å ena och den nu underhållsskyldiga jorden å andra sidan. I sådant hänseende har utskottet föreslagit att intill utgången af det år, då vägdelning i enlighet med förslagets bestämmelser första gången blifvit inom hvarje distrikt fullbordad, underhållet in natura af väg den tid mark är bar skall fullgöras enligt hittills gällande bestämmelser med skyldighet för innehafvare af jordbruksfastighet, som har sig dylikt underhåll ålagdt, att till väghållet bidraga med penningar, dock endast i förhållande till hälften af sitt taxeringsvärde, med rätt för de väghållningsskyldige att om användningen af dessa bidrag besluta. Genom denna bestämmelse kan i viss mån vinnas den förmån, som Kongl. Maj:t enligt sitt år 1889 framlagda förslag velat af billighetshänsyn tillerkänna säterierna i Skåne, Halland och Blekinge äfvensom de af nybyggen inom vissa fjelltrakter i Jemtland uppkomna hemman.

84 §.

Medan så väl särskilda utskottet som herrar *Helander* och *J. Bengtsson* förorda, att *hela* kostnaden för den vägdelning som eger rum första gången enligt deras förslag, skall täckas medelst statsmedel, har utskottet, såsom förut är nämndt, ansett att statsbidraget i detta hänseende bör nedsättas till endast hälften af kostnaden, hvadan denna § blifvit i enlighet härmed ändrad.

85 §.

I denna paragraf, den sista i förslaget och nytillkommen, har utskottet inrymt bestämmelser derom att, då lagen vinner tillämpning, skola i fråga om väghållningsbesväret å landet 25 kapitlet byggningabalken och alla öfriga föreskrifter, som strida mot förslaget, upphöra att gälla.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med anledning af ifrågavarande motioner, må för sin del antaga följande:

Lag

angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

I Kap.

Om allmän vägs anläggning, indragning eller förändring.

1 §.

Det väghållningsbesvär, hvarom denna lag stadgar, afser väg på landet, som pröfvas vara för allmänna samfärdseln nyttig och nödig. Sådan väg benämnes allmän och är af två slag:

a) *landsväg*, hvartill hänföres väg, som för allmänna samfärdseln är af större betydelse och förenar riket med annat rike eller ett län med annat län, leder från en stad till annan eller tjenar att förbinda något härad i dess helhet eller till väsentlig del med stad, större hamn- och lastageplats, jernvägsstation eller annat jemförligt ställe;

b) *bygdeväg*, hvartill räknas väg af förenämnda beskaffenhet, men som ej är af den vigt för allmänna samfärdseln, att den bör till landsväg hänföras, så ock väg emellan härad eller socknar, från allmän väg till kyrka eller tingstad samt annan med dessa jemförlig väg.

2 §.

Landsväg skall vara 6 meter samt bygdeväg 3,6 meter bred; egande dock Konungens befallningshafvande att, der för särskilda vägsträckor förhållandena sådant påkalla, så väl medgifva, att väg må hafva mindre bredd, som ock, när ny väg anlägges, eller gammal väg omlägges, förordna om dess utläggande till större bredd, än här stadgats.

Der redan anlagd väg är bredare, än här föreskrifves, varde den

så vidmagthållen, derest icke Konungens befallningshafvande pröfvar densamma kunna utan olägenhet till bredden inskränkas.

Likaledes eger Konungens befallningshafvande, der redan anlagd väg har mindre bredd, än denna lag bjuder, och dess utläggande till stadgad bredd blefve förenadt med betydande svårigheter eller kostnader, att låta dervid bero.

3 §.

Allmän väg skall läggas der den tarfvas och hvar den jemnast och genast göras kan.

4 §.

Uppstår fråga om anläggning af allmän väg; då skall ansökning derom göras hos Konungens befallningshafvande, som låter, derest väghållningsdistriktet består af ett härad eller del deraf, vid häradsrätten i orten, men eljest inför Konungens befallningshafvande eller annan af Konungens befallningshafvande bestämd myndighet, höra samtlige väghållningsskyldige, hvilka i väghållningen med arbete eller penningar deltaga; hvarefter, och sedan häradsrätten afgifvit yttrande, Konungens befallningshafvande meddelar beslut i frågan.

I enahanda ordning afgöras frågor om indragning af allmän väg, omläggning af backig eller eljest för rörelsen obeqväm allmän väg samt förändring af redan befintlig väg till bygdeväg eller landsväg.

II Kap.

Om skyldighet att deltaga i vägs byggande samt dess underhåll, när mark är bar, så ock om tillsyn å väg.

5 §.

I fråga om byggande och underhåll af allmän väg, bro och färja utgör hvarje härad en gemensamhet för sig.

Är vid den tid, då denna lag träder i kraft, härad deladt i två eller flera väghållningsdistrikt, eller äro två eller flera härad eller delar deraf då förenade till ett distrikt, må dervid förblifva.

Delning af härad i särskilda väghållningsdistrikt eller förening af härad eller delar deraf till ett sådant distrikt må derefter, så vidt icke derom förordnats i den ordning 82 § stadgar, ske endast i sammanhang med vägdelning på sätt nedan sägs.

6 §.

I skyldigheten att bygga och underhålla allmän väg, bro och färja deltaga, efter nedan stadgade grunder, följande beskattningsföremål:

a) all jordbruksfastighet, hvartill äfven hänföras staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, dock att äldre lotshemman, så länge de äro underkastade lotsningsskyldighet, bibehållas vid dem hittills förunnad frihet från väghållningsbesväret;

b) frälseränta för sitt efter fem procent beräknade kapitalvärde;

c) all annan fastighet, hvarför bevillning till staten utgöres och hvars taxeringsvärde uppgår till minst åtta hundra kronor, äfvensom staten tillhörig dylik fastighet, så vidt inkomst deraf drages och taxeringsvärdet uppgår till minst nyss nämnda belopp;

d) inkomst, som uppgår till minst ett tusen kronor och hvarför bevillning till staten utgöres, dock med undantag för

1:o) inkomst af kanal, jernväg och annan farväg,

2:o) inkomst af skeppsrederi och sjöfart,

3:o) inkomst genom aflöning, arfvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjenstebefattning förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån; och

4:o) inkomst, som förvärfvas genom arrende af staten tillhörig jordbruksfastighet.

7 §.

Vägunderhållet in natura, hvarmed förstås arbetet för vägs hållande i laggilt skick, åligger all jordbruksfastighet med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar.

De beskattningsföremål, hvilka icke utgöra vägunderhåll in natura, bidraga till väghållet allenast med penningar, som ingå till en för väghållningsdistriktet gemensam vägkassa.

8 §.

Kostnaden för underhåll af ny väg, intill dess den ingått i väg-

delning, för underhåll af bro, som ej är till vägtrumma hänförlig, samt för byggande och underhåll af färja, bestrides ur vägkassan, så ock kostnaden för anläggning af ny och omläggning af gammal väg samt för byggande af bro, i den mån sådan kostnad icke utgår af statsmedel.

9 §.

Vägunderhållet in natura utgöres efter särskildt åsatt vägtal.

10 §.

Vägtal åsättes, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, hvarje hemman, utjord och annan jordbruksfastighet efter medeltaxeringsvärdet för de fem senast förflutna åren sålunda, att för hvarje ett hundra kronor af samma värde utföres ett vägtal. Innehafvare af afsöndrad jordlägenhet, för hvilken afgäld till stamhemmanet fastställts, ege att, om dervid hänsyn tagits till den på lägenheten belöpande andel af stamhemmanets väghållning, i ersättning för den skyldighet i detta afseende, som enligt denna lag skall af lägenhetens innehafvare utgöras, njuta befrielse för så stor del af afgälden, som med afseende å de förhållanden, hvilka voro för handen, då afgälden fastställdes, kan anses hafva motsvarat lägenhetens andel i väghållet; och må Konungens befallningshafvande, i fall öfverenskommelse härom ej kan emellan vederbörande träffas, på framställning af lägenhetsinnehafvaren bestämma den minskning i afgälden, som må lägenhetens innehafvare tillkomma.

Hvad om hemman i denna § sägs gäller ock om hvarje i jordebok eller fastighetsbok särskildt upptaget nummer.

11 §.

Vägtal åsättes, genom Konungens befallningshafvandes försorg, i sammanhang med vägdelning och eger bestånd, intill dess ny vägdelning sker.

12 §.

Är jordbruksfastighet afsides liggande från densamma tilldeladt vägstycke eller eljest obeqvämt belägen med afseende å fullgörandet af dess vägunderhåll in natura, må fastigheten, der innehafvaren sådant

hellre vill och vägstyrelsen dertill samtycker, i stället bidraga med penningar efter det belopp, hvartill underhållskostnaden bestämmes af den i IV kap. omförmälda nämnd. För tillgodonjutande af denna rättighet skall dock ansökan härom göras hos vägstyrelsen inom sex månader efter det vägdelningen vunnit laga kraft.

Ofvannämnda bidrag, hvilket debiteras, indrifves och redovisas i sammanhang med vägskatten, ingår till vägkassan mot skyldighet för vägstyrelsen att vägunderhållet ombesörja.

13 §.

Har vid vägdelning väg lemnats odelad emellan delegare i samma jordbruksfastighet eller varder efter vägdelning jordbruksfastighet delad emellan två eller flere, svare desse för underhållet af fastighetens väg, hvar i förhållande till det hans lott åsatta taxeringsvärde; skolande delegarne, om de äro flere än två, sig emellan för minst ett år i sänder utse en vägfogde, om hvilket val underrättelse bör kronobetjeningen meddelas.

Vägfogde åligger tillse, att väg hålles i vederbörligt skick. Han svarar i första hand för delegarnes skyldighet härutinnan samt eger för återbekommande af hvad han utöfver sin andel i kostnaden härför nödgats utgifva att omedelbart hos länsmannen påkalla handräckning.

Vägfogde, som i tre på hvarandra följande år tjenstgjort, vare ej skyldig att befattningen å nyo emottaga förr än ytterligare tre år förflutit.

Vill delegare, att vägen skall delas, hafve han dertill vitsord; och förfares vid sådan delning på sätt i 45 § stadgas.

14 §.

Varder väg omlagd, skall den, intill dess ny vägdelning öfvergår väghållningsdistriktet, underhållas af de fastigheter, som förut underhållit den gamla vägen. Betungas härigenom fastighet med svårare vägunderhåll, än den förut haft, njute densamma ur vägkassan motsvarande ersättning.

15 §.

Förändras bygdeväg till landsväg eller varder väg till bredden utlagd, njute likaledes den, hvilkens vägunderhåll härigenom försvåras, ersättning ur vägkassan.

16 §.

Uppkommer å väg genom naturhändelse, såsom jordras, öfversvämning eller dylikt, skada af sådan betydenhet, att iståndsättandet skulle i väsentlig mån betunga den fastighet, på hvilken vägen är till underhåll indelad, må kostnaden för sådan skadas botande gäldas ur vägkassan.

17 §.

Njuter fastighet, till följd af gammal vägs indragning, omläggning eller inskränkning till bredden, befrielse eller minskning i vägunderhållet, erlägge den fastighet motsvarande ersättning till vägkassan.

18 §.

Kan i fråga om ersättning, som i 14, 15, 16 och 17 §§ omförmäles, öfverenskommelse vederbörande emellan icke träffas, hänskjutes frågan till bedömande af tre gode män, hvilka utses en af Konungens befallningshafvande, en af vägstyrelsen och en af vederbörande väghållningsskyldig.

Vägrar någon enligt nämnda §§ till ersättnings utgifvande skyldig att utse god man och har sådant ej fullgjorts inom fjorton dagar efter bevislig tillsägelse, skall domhafvanden i orten, på anmälan, utse god man för den tredskande.

Emot gode männens beslut må klagan ej föras.

19 §.

Åligger någon, på grund af särskildt åtagande, att underhålla allmän väg, bro eller färja, må dervid förblifva, derest ej, i den ordning som i 4 § sägs, sådan väg, bro eller färja pröfvas böra till allmänt underhåll öfvertagas.

20 §.

Väg- och bropenningar, der de hittills af vägfarande erlagts, skola upphöra, då sådant, utan förnärmande af någons enskilda rätt, ske kan.

21 §.

Der kassa för byggnad eller underhåll af bro eller färja, som öfvertages till underhåll medelst vägkassan, finnes samlad, skall den samma,

så vida den uppkommit genom uppbörd från vägfarande, öfverlemnas till väghållningsdistriktets vägkassa. Är den deremot bildad genom sammanskott af väghållningsskyldige, ege de att deröfver förfoga.

22 §.

Bro eller färja, som öfvertages till underhåll medelst vägkassan, skall vid öfverlemnandet vara försatt i laggilt skick.

23 §.

Väg, bro och färja skola hållas i ett för samfärdseln fullt tillfredsställande skick. Å båda sidor om väg skola diken till erforderlig bredd och djup med nödigt aflopp göras, derest sådana icke, efter vederbörandes pröfning, utan olägenhet kunna undvaras.

24 §.

Der väg går genom skogsmark, skall genom jordegarens försorg, efter honom derom gifven tillsägelse, borthuggas träd eller buske, som med någon gren når fram till vägens kant; dock ankommer på Konungens befallningshafvande att i särskilda fall efter omständigheterna pröfva, huru vida undantag från denna bestämmelse må ega rum.

25 §.

Utan Konungens befallningshafvandes tillstånd må ej hädanefter utmed väg på mindre afstånd än 3,5 meter från vägens kant byggnad uppföras.

26 §.

Utmed väg må ej upptagas grop eller graf af beskaffenhet att för vägens bestånd medföra fara.

27 §.

Väg må ej inkräktas genom upplag af andra ämnen än sådana, som för vägunderhållet oundgängligen erfordras; och må ej heller dessa så uppläggas, att samfärdseln derigenom försvåras.

28 §.

Går väg utmed vattendrag eller fördjupning, som för vägfarande kan medföra våda, skall lämpligt skyddsvärn anbringas af den, som vägen underhåller.

29 §.

Der vägar stöta samman, skola vägvisare anbringas; kostnaden derför, så ock för deras underhåll, bestrides ur vägkassan.

30 §.

Vid ändpunkterna af hvarje till underhåll indeladt vägstycke skola väghållarne anbringa tydliga märken, angifvande den fastighet, som har vägstyckets underhåll sig ålagdt.

31 §.

Å väg må, med undantag för de ställen, der sådan af jernväg eller kanalled korsas, grind icke uppsättas, med mindre Konungens befallningshafvande dertill lemnar tillstånd.

Vid de årliga vägsynerna böra förrättningsmännen tillse, huru vida å väg befintliga grindar, hvilka icke ingått i beräkning uti hägnadsdelning, upprättad innan kongl. kungörelsen den 11 oktober 1864 blef till efterlefnad gällande, må utan synnerlig olägenhet för jordegare kunna utdömas, samt med förslag härom, upptagande sådana grindars läge jemte andra på frågans bedömande inverkande förhållanden, till Konungens befallningshafvande inkomma; hvarefter Konungens befallningshafvande, sedan vederbörande, der sådant icke redan skett, blifvit hörde, eger förordna, att grind, som icke ingått i beräkning uti gällande hägnadsdelning eller eljest pröfvas vara för inegors fredande oundgängligen nödig, skall inom viss lämplig tid borttagas, vid äfventyr att sådant eljest på grindegarens bekostnad genom kronobetjeningens försorg emot lega verkställes.

Med hänsyn till särskilda orters olika förhållanden eger Konungens befallningshafvande genom allmänna kungörelser bestämma, hvilken tid af året de grindar öfver väg, som tillåtas qvarstå, skola hållas öppna och för ty vara aflyftade.

32 §.

Bro, som hädanefter uppföres, skall hafva samma bredd som den väg, hvaraf den utgör fortsättning; dock egor Konungens befallningshafvande i afseende å större bro att, der omständigheterna dertill föranleda, härifrån medgifva undantag.

Rörande färjas storlek och beskaffenhet förordnar Konungens befallningshafvande.

Bro och färja skola vara försedda med nödiga skyddsvärn.

33 §.

Å kronans allmänning må sand, grus eller sten till vägs underhåll utan ersättning tagas efter vederbörande skogstjenstemans anvisning.

Vill någon å annan mark taga sand, grus eller sten till vägs underhåll, och kan öfverenskommelse med jordegaren icke träffas, eger häradsrätten, då väghållningsskyldig derom instämmer talan, bestämma, hvarest nämnda väglagningsämnen tjenligast och till minsta skada för jordegaren må afhemtas samt till hvilket belopp ersättning derför skall utgifvas.

34 §.

Konungens befallningshafvande tillkommer att öfvervaka vägarnes behöriga underhåll och vidtaga derför erforderliga åtgärder.

Närmast under Konungens befallningshafvande utöfvas tillsynen öfver vägväsendet af kronofogden med biträde af länsmän och fjerdingsmän i enlighet med denna lag och de särskilda föreskrifter, som af Konungens befallningshafvande meddelas.

35 §.

Årligen skall vägsyn hållas af länsman med biträde af två nämndemän. Sådan syn bör förrättas tidigt på våren eller sent på hösten å tid, som antingen redan är eller, med afseende å skiljaktiga förhållanden, varder efter landstingets hörande, af Konungens befallningshafvande bestämd för hela länet eller delar deraf.

Kungörelse om vägsyn skall minst fjorton dagar före syneförrätt-

ningen och, der så ske kan, å två på hvarandra följande söndagar offentliggöras, och bör dervid bestämmas ej mindre dagen och timmen, då den på hvarje ställe tager sin början, än äfven huru stor del af vägen hvarje dag kommer att besigtigas. Öfver syneförrättningen föres protokoll.

Underrättelse om de vid synen befunna brister meddelas de väghållningsskyldige genom kungörelse, som skall uppläsas å andra söndagen efter syneförrättningens slut eller, om gudstjenst då ej hålles, å först infallande med gudstjenst förenad söndag, samt derefter vara tillgänglig å det ställe inom socknen, der kommunalstämma plägar hållas. Kungörelsen skall tillika innehålla föreläggande för vederbörande väghållare eller vägfogde att inom viss af syneförrättaren föreskrifven lämplig tid, ej kortare än åtta dagar, hafva ogill väg lagad, vid äfventyr, om sådant underlåtes, af böter enligt 77 § samt påföljd derjemte att bristerna emot lega afhjelpas. Den legokostnad äfvensom kostnad för afhjelpande af tillfälliga emellan de årliga vägsynerna uppkomna brister, hvilka väghållaren eller vägfogden underlåtit att efter anmaning inom föreskrifven tid afhjelpa, eger länsmannen att omedelbart hos den tredskande uttaga.

III Kap.

Om vägdelning.

36 §.

Vägdelning omfattar väghållningsdistrikt samt afser vägs fördelning till underhåll in natura.

37 §.

Vägdelning i enlighet med föreskrifterna i denna lag skall, sedan väghållningsdistrikts område blifvit enligt 82 § bestämdt, första gången ske, då yrkande derom framställes af väghållningsskyldige, hvilka innehafva jordbruksfastigheter i värde uppgående till minst en tiondedel af sammanräknade taxeringsvärdet å alla sådana fastigheter inom väghållningsdistriktet.

Derefter må ny vägdelning i distriktet ega rum endast när Ko-

nungens befallningshafvande, efter derom väckt förslag och sedan de väghållningsskyldige blifvit hörde, finner sådan delning till följd af väsentligen förändrade förhållanden vara erforderlig.

38 §.

Då vägdelning skall ske, förordnar Konungens befallningshafvande efter de väghållningsskyldiges hörande landtmätare eller annan lämplig person att densamma förrätta med biträde af två gode män, hvilka af förrättningsmannen utses bland dem, som till ledamöter i egodelningsrätt eller till gode män vid landtmäteriförrättning valde äro.

39 §.

Stanna förrättningsmannen och gode männen i olika meningar, gälle hvad de fleste säga. Har hvar sin särskilda mening, gälle förrättningsmannens.

40 §.

Innan förrättningen företages, åligger förrättningsmannen att minst fjorton dagar förut låta i väghållningsdistriktets kyrkor kungöra dag och ställe för första sammanträdet samt dertill kalla gode männen; egande de väghållningsskyldige att inför förrättningsmannen och gode männen yttra sig efter befogenhet rörande de frågor, som under förrättningen förekomma.

41 §.

Under förrättningen skola till en början följande frågor, på sätt här nedan sägs, till handläggning företagas, nemligen:

1:o) om bestämmande af de vägar, hvilka skola i vägdelningen ingå, samt deras egenskap af landsväg eller bygdeväg;

2:o) om urskiljande af de broar, hvilka ej böra till vägtrummor hänföras och således skola från delningen undantagas för att medelst vägkassan underhållas; samt

vid förnyad vägdelning

3:o) om väghållningsdistriktets delning i mindre områden, eller om två eller flera väghållningsdistrikts förening till ett, derest förslag derom blifvit väckt.

42 §.

Rörande de i 41 § omförmälda frågor upprättar förrättningsmannen med gode männen förslag, hvilket underställes Konungens befallningshafvandes pröfning; hvarefter och sedan de väghållningsskyldige blifvit hörde, Konungens befallningshafvande i frågan meddelar beslut och i sammanhang dermed låter åsätta vägtal.

43 §.

Sedan de i 41 § upptagna frågor blifvit slutligen afgjorda, fortsättes förrättningen medelst vägarnes gradering och fördelning; åliggande förrättningsmannen att, innan förrättningen åter företages, minst fjorton dagar förut låta i väghållningsdistriktets kyrkor kungöra dagen och stället för förrättningens fortsättande.

Vid vägs gradering skall hänsyn tagas till dels vägens egenskap af lands- eller bygdeväg, dels olika beskaffenhet af mark, hvaröfver vägen går, dels tillgång till och antaglig kostnad för sand, grus eller annat ämne, hvarmed vägen underhållas kan, dels behofvet af skyddsvärn, dels trafikens omfattning och den deraf föranledda större eller mindre slitning af vägen, dels ock andra omständigheter, som under en längre fortgående tid må kunna på vägunderhållet inverka, så att, der större svårigheter i en eller annan af dessa delar möta, skälig minskning i vägens längd deremot beräknas.

44 §.

Sedan vägdelningen blifvit afslutad, åligger det förrättningsmannen så väl att derom hos Konungens befallningshafvande göra anmälan, som ock att tillställa hvarje länsman inom väghållningsdistriktet ett exemplar af vägdelningslängden för att vara för vederbörande tillgängligt. Konungens befallningshafvande utfärdar derefter allmän kungörelse om förrättningens afslutande; egande den, som är med delningen missnöjd, att vid talans förlust deröfver anföra besvär hos Konungens befallningshafvande i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län inom fyrtiofem dagar, och i mål från öfriga orter inom riket inom trettio dagar från den dag, då kungörelsen blifvit i väghållningsdistriktets kyrkor uppläst, dock att menighet, som klagar, eger åtnjuta femton dagars längre besvärstid.

Efter det delningen vunnit laga kraft, insänder förrättningsmannen fullständigt instrument deröfver till länets landtmäterikontor för att der förvaras.

45 §.

Vill delegare i jordbruksfastighet, efter ty i 13 § sägs, att fastighetens väg skall delas, och väckes fråga derom vid vägdelning, som i 36 § afses, skall delningen af fastighetens väg ske i sammanhang med nämnda vägdelning, och gälle dervid i tillämpliga delar hvad här ofvan i detta kapitel är stadgadt.

Uppstår eljest fråga om delning af dylik väg och enas delegarne om hvilken del af vägen hvarje fastighetslott skall tillkomma, stånde sådan öfverenskommelse fast, sedan densamma, skriftligen affattad och af två vittnen bestyrkt, blifvit till länsmannen ingifven.

Kan öfverenskommelse ej träffas, ege Konungens befallningshafvande, på anmälan af delegare, förordna landtmätare eller annan lämplig person att verkställa delningen, sedan delegarne till förrättningen bevisligen kallats och vid densamma lemnats tillfälle att sig yttra; och skall vid sådan vägdelning gradering, som skett enligt 43 §, lända till efterrättelse. Sedan förrättningen är afslutad, ingifve förrättningsmannen delningsinstrumentet till länsmannen, som har att derom underrätta delegarne; och eger den, som är med förrättningen missnöjd, att, vid talans förlust, deröfver anföra besvär hos Konungens befallningshafvande inom tid, som i 44 § stadgas, hvilken tid dock i fall, som nu är i fråga, skall räknas från det klaganden erhållit underrättelse, som nyss nämnts.

Vägdelning, som i 2 och 3 punkterna af denna paragraf afses, skall bekostas af delegarne i förhållande till delningsgrunden och eger bestånd till dess ny vägdelning öfvergår väghållningsdistriktet eller samtlige delegare öfverenskomma om annan vägdelning och öfverenskommelsen, så affattad och styrkt, som ofvan sägs, blifvit till länsmannen ingifven; skolande i följd af vägdelning, som i denna paragraf afses, hvarje lott anses vara åsatt andel af fastighetens vägtal i förhållande till lottens taxeringsvärde den tid vägdelningen egde rum.

IV Kap.

Om särskild nämnd.

46 §.

För bestämmande af beloppet ej mindre af de till vägkassan ingående bidrag, än ock af den ersättning, som enligt 12 § skall utgå, uppskattas särskildt för hvarje väghållare årliga kostnaden för underhållet, den tid mark är bar af allmän väg.

Vid sådan uppskattning skall skäligt afseende fästas så väl å ortens pris på dagsverken och körslor som ock derå, att de till vägunderhåll in natura indelade i allmänhet äro i tillfälle att med egna arbetare och dragare fullgöra arbetet.

47 §.

Den i 46 § föreskrifna uppskattning verkställes af en för hvarje väghållningsdistrikt tillsatt särskild nämnd, bestående af ordförande och tre ledamöter, af hvilka ordföranden och en ledamot förordnas af Konungens befallningshafvande och de öfrige två ledamöterne tillika med två suppleanter för dem utses af de väghållningsskyldige. Sådant val verkställes, i distrikt, innefattande endast en kommun, på sätt för val å kommunalstämma finnes stadgadt, dock att röstvärdet beräknas efter vägfyrktal, men i andra distrikt genom dertill i enahanda ordning utsedde valmän, en för hvarje kommun, hvilka valmän på kallelse sammanträda, om distriktet utgöres af härad eller del deraf, inför häradsrätten och eljest inför Konungens befallningshafvande eller annan, af Konungens befallningshafvande bestämd myndighet; skolande härvid för hvarje kommuns valman röstvärdet beräknas efter kommunens sammanlagda vägfyrktal.

48 §.

Nämnden sammanträder på ordförandens kallelse.

Hvad de fleste i nämnden säga, gäller som nämndens beslut. Vid lika röster eller der hvar har sin särskilda mening gäller ordförandens.

49 §.

Nämndens uppskattning, deremot klagan ej må föras, skall lända till efterrättelse i minst tio år och intill dess ny uppskattning derefter sker. Åskas efter sagda tids förlopp ny uppskattning, ankommer det på Konungens befallningshafvande att, efter de väghållningsskyldiges hörande, om sådan förordna. Då ny vägdelning sker, skall dock i sammanhang dermed förnyad uppskattning ega rum, hvarvid den sist fastälda graderingen bör ligga till grund, der ej sedermera inträffande förhållanden föranleda annat.

50 §.

Medlem af nämnden åtnjuter ersättning i likhet med hvad om ledamot i egodelningsrätt är eller varder stadgadt.

51 §.

Efter fullgjordt uppdrag insänder nämnden uppskattningsinstrumentet till Konungens befallningshafvande, som låter i länskungörelserna offentliggöra detsamma.

V Kap.

Om vägkassan samt om vägskatt.

52 §.

För hvarje väghållningsdistrikt skall finnas en vägkassa, till hvilken ingår, utom öfriga dithörande afgifter, den vägskatt, hvarom nedan stadgas.

53 §.

Ur vägkassan bestridas utgifter för:
a) förvaltningskostnad;
b) ersättning till särskilda nämnden;

c) vägdelning;
d) ersättning till snöploglagen enligt 70 §;
e) sådan ersättning, som jemlikt 14, 15 och 16 §§ kan utgå;
f) underhåll af ny väg intill dess den ingått i vägdelning;
g) underhåll af bro, som från vägdelning undantagits, samt byggande och underhåll af färja;
h) anbringande och underhåll af vägvisare; och
i) underhåll af väg, hvarför enligt 12 § afgift till vägkassan ingår; äfvensom

i den mån kostnaden ej utgår af statsmedel:
k) byggande af ny väg och bro; samt
l) omläggning af backig eller eljest för rörelsen obeqväm väg.

54 §.

Inom hvarje väghållningsdistrikt ega de väghållningsskyldige att för en tid af tre år utse en vägstyrelse, bestående af minst tre ledamöter, hvilka, jemte ett lika stort antal suppleanter, i god tid före hvarje treårsperiods utgång väljas på sätt om val af ledamöter i den särskilda nämnden finnes stadgadt.

Vid samma tillfälle utses jemväl för en tid af tre år tre revisorer för granskning af vägstyrelsens räkenskaper och förvaltning äfvensom ett lika antal suppleanter för desse revisorer.

Vägstyrelsen utser inom sig ordförande.

55 §.

Vägstyrelsen, hvilken, beträffande af vägkassan underhållen väg, är att anse såsom väghållare, åligger förvaltningen af vägkassan, verkställigheten af vederbörandes rörande vägväsendet meddelade beslut samt fullgörandet af öfriga åtgärder, som jemlikt denna lag på styrelsen ankomma, allt i enlighet med instruktion, som, efter förslag af vägstyrelsen, fastställes af Konungens befallningshafvande.

I vägstyrelsens öfverläggningar, men ej i dess beslut, eger vederbörande kronofogde eller länsman deltaga.

56 §.

Öfver vägkassan låter vägstyrelsen föra fullständiga räkenskaper, hvilka för kalenderår afslutas.

57 §.

Inom april månads utgång hvarje år skall vägstyrelsen till revisorerne aflemna dels fullständig redovisning öfver föregående årets förvaltning, dels beräkning öfver så väl vägkassans utgifter för det kommande året som äfven den behållning, hvilken utöfver det i 62 § omförmälda öfverskott kan vid löpande årets slut vara att påräkna, jemte de inkomster, hvilka på grund af föregående beslut böra under det nästföljande året inflyta, dels ock ett på denna beräkning grundadt förslag till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan under det nästföljande året; och åligger det revisorerne att inom juni månads utgång till vägstyrelsens ordförande insända d^essa handlingar, åtföljda af så väl berättelse öfver den af revisorerne verkstälda granskning af vägstyrelsens redovisning, som äfven revisorernes yttrande öfver förslaget till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan samt de vägväsendet i öfrigt rörande förslag, styrelsen kan hafva framlagt.

Vägstyrelsens ordförande låter derefter i länskungörelserna offentliggöra revisorernes berättelse jemte styrelsens förklaring öfver möjligen gjorda anmärkningar samt förslaget till inkomst- och utgiftsstat med tillkännagifvande, att öfriga handlingar finnas för väghållningsskyldige hos vägstyrelsens ordförande tillgängliga samt att den, som i anledning deraf har något att erinra, skall sådant hos ordföranden anmäla inom påföljande augusti månads utgång.

58 §.

De väghållningsskyldige skola vid sammanträde, hvartill vägstyrelsen, så snart ske kan, utfärdar kallelse, sjelfve eller genom ombud pröfva och fastställa inkomst- och utgiftsstaten för vägkassan och i sammanhang dermed äfven det belopp, hvilket skall såsom vägskatt uttaxeras på de till utgörande deraf skyldige. Vid omröstning härvid beräknas röstvärdet efter vägfyrktal.

59 §.

Vägskatten utgår efter vägfyrk med iakttagande deraf:

a) att jordbruksfastighet, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, påföres en vägfyrk för hvarje ett hundra kronor af taxeringsvärdet,

b) att dessa skogar, frälseränta samt annan fastighet påföres en vägfyrk för hvarje fyra hundra kronor af taxeringsvärdet, samt

c) att inkomst påföres en vägfyrk för hvarje tjugu kronor af den beskattningsbara andelen deraf,

dock med iakttagande att hvad som icke uppgår till hel vägfyrk bortfaller.

60 §.

Utaf den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnad lemnas en tiondedel af statsmedel, hvilket bidrag utbetalas till vederbörande vägstyrelse för att på lämpligt sätt tillhandahållas dem, som berörda vägunderhåll bestrida.

Den af särskilda nämnden uppskattade kostnad för underhåll af all indelad väg inom distriktet skall, efter afdrag för bidraget af statsmedel, fördelas på de enligt 7 § till vägunderhåll in natura förpligtade vägfyrkar, hvarefter det belopp, som enligt denna fördelning på hvarje sådan fyrk belöper, såsom vägskatt påföres hvarje annan vägfyrk. Hvad derutöfver erfordras för bestridande af vägkassans utgifter enligt den fastställda utgiftsstaten påföres samtliga vägfyrkar till lika andel för en hvar af dem.

61 §.

Till ledning för vägskattens bestämmande böra häradsskrifvarne hvarje år efter slutade taxeringsförrättningar till vägstyrelsens ordförande insända förteckningar, som för hvarje kommun summariskt upptaga beträffande fastigheter och frälseränta taxeringsvärdet samt beträffande inkomst, som i väghållet deltager, den beskattningsbara andelen deraf.

62 §.

Uppkommer öfverskott i vägkassan, sedan de i 53 § omförmälda behof blifvit behörigen tillgodosedda, eger Konungens befallningshafvande, på förslag af vägstyrelsen, efter de väghållningsskyldiges hörande, förordna om öfverskottets användande för grundförbättring af vägarne och, sedan öfverskottet härför icke vidare erfordras, jemväl till lindring af väghållningsbesväret i dess helhet.

63 §.

Konungens befallningshafvande ombesörjer, på vägstyrelsens derom framstälda begäran, att vägskatten varder genom vederbörande i sammanhang med kronoskatterna debiterad, indrifven och redovisad, på sätt om landstingsmedel är föreskrifvet; egande Konungens befallningshafvande jemväl att förordna om afskrifning af sådana afgifter till vägkassan, som i anseende till bristande tillgång icke kunnat indrifvas.

64 §.

Vid sammanträde, som i 58 § omförmäles, meddela de väghållningsskyldige ansvarsfrihet åt vägstyrelsen eller besluta om de åtgärder, som i anledning af anmärkningar böra vidtagas.

VI Kap.

Om vinterväghållningen.

65 §.

Till allmän vägs hållande i fargilt skick vid snöfall skall Konungens befallningshafvande, efter vederbörandes hörande, inom hvarje väghållningsdistrikt af lämpligt belägna jordbruksfastigheter med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar inrätta så kallade ploglag, hvilka hvartdera af vägen tilldelas ett visst stycke, det de skola behörigen vidmagthålla.

66 §.

Der särskilda vintervägar af ålder funnits eller nödiga pröfvats, ingå jemväl de i ploglagsindelningen. Blifver genom sådan vinterväg eller genom upptagande vid snöfall af biväg, som försättes i fullgodt stånd, någon allmän väg för längre eller kortare tid obehöflig, vare dess hållande i fargilt skick under sagda tid ej nödigt. Upp-

tages med anledning af snöfall vid sidan af allmän väg tillfällig biväg af farbar beskaffenhet, må med allmänna vägens försättande i fargilt skick anstå, så länge sådant hindras af svårt väder eller annan skälig orsak.

67 §.

Vinterväg skall till erforderlig bredd hållas öppen och, der så tarfvas, af vederbörande ploglag märkas ut.

68 §.

För besväret af vinterväghållningen njuta ploglagen ersättning af de väghållningsskyldige efter ty vägens längd och beskaffenhet det fordra.

69 §.

Till häradsrätten, derest väghållningsdistriktet består af ett härad eller del deraf, men eljest till Konungens befallningshafvande eller annan af Konungens befallningshafvande bestämd myndighet, skola de väghållningsskyldige inkallas att med ploglagen om ersättningen öfverenskomma. Kunna de icke i godo sig härom förena, varder ärendet underställdt pröfning af Konungens befallningshafvande, som efter skäligheet jemkar och stadfäster ersättningsbeloppen.

70 §.

Ofvannämnda ersättningsbelopp, hvilka såsom i 53 § sägs, utgå ur vägkassan, skola genom vägstyrelsens försorg till ploglagen utbetalas.

71 §.

De beting, som antingen godvilligt med ploglagen slutas eller af Konungens befallningshafvande fastställas, skola för hvarje gång gälla i minst fem, högst tio år; börande de väghållningsskyldige i god tid före hvarje sådan periods utgång å nyo sammankallas för att antingen förnya det förra betinget eller tillvägabringa ett nytt.

72 §.

Konungens befallningshafvande fördelar ploglagen så, att de jordbruksfastigheter, som dertill kunna anslås, blifva i möjligaste måtto lika dertill nyttjade.

73 §.

Inom hvarje ploglag, som består af flere än två delegare, skola desse sig emellan för minst ett år i sänder utse en snöplogfogde, om hvilket val underrättelse bör kronobetjeningen meddelas.

Snöplogfogden åligger dels att öfvervaka, det väg hålles i fargilt skick, samt att för sådant ändamål vid inträffande behof utfärda uppbåd till ploglaget att verkställa erforderligt arbete, hvilket uppbåd delegare äro skyldige att sig emellan fortskaffa, dels ock att tillse, det vinterväg jemlikt 67 § märkes ut.

Snöplogfogde, som i tre på hvarandra följande år tjenstgjort, vare ej skyldig att befattningen å nyo emottaga, förr än ytterligare tre år förflutit.

74 §.

Hålles ej vinterväg i fargilt skick, eller är den ej på föreskrifvet sätt utmärkt, låte kronobetjeningen afhjelpa bristerna mot lega, som omedelbart uttages hos den försumlige.

75 §.

Skulle i en eller annan ort andra anordningar för vinterväghållningen pröfvas lämpliga, ankommer på Konungens befallningshafvande sedan vederbörande blifvit hörde, på sätt i 69 § sägs, att derom förordna; dock med iakttagande att äfven i slikt fall kostnaden för vinterväghållningen utgöres efter grund, som i denna lag är stadgad.

76 §.

Konungens befallningshafvande öfvervakar att väg vintertiden behörigen öppenhålles.

VII Kap.

Om ansvar för öfverträdelse af denna lag; så ock om rättegången.

77 §.

Underlåter väghållare eller, der vägfogde finnes, denne att efter föreläggande eller anmaning, såsom i 35 § sägs, inom föreskrifven tid bättra förekommande brister, eller underlåtes sådant af väghållare, som blifvit om dylika brister af vägfogden underrättad, böte den försumlige från och med fem till och med tjugu kronor.

Eftersätter snöplogfogde hvad honom enligt denna lag åligger, eller underlåter delegare i ploglag att fortskaffa snöplogfogdes uppbåd eller att sådant uppbåd hörsamma, eller försummar delegare i ploglag, för hvilket snöplogfogde icke blifvit utsedd, att hålla den ploglaget tilldelade vinterväg i fargilt skick eller att, der så tarfvas, märka den ut, böte likaledes från och med fem till och med tjugu kronor.

Enahanda ansvar drabbar den, som gör sig skyldig till öfverträdelse af föreskrifterna i 24, 25, 26, 27 och 31 §§.

Böter, som jemlikt denna paragraf ådömas, skola tillfalla vägkassan och, der tillgång till deras fulla gäldande brister, förvandlas efter allmän lag.

Till böter enligt denna lag må ej dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

78 §.

Ledamot af särskilda nämnden, som, oaktadt kallelse, uteblifver från sammanträde utan anmäldt laga förfall, skall böta till vägkassan två kronor för hvarje dag han är frånvarande, med skyldighet tillika att, derest sammanträdet af sådan anledning måste inställas, betala den till öfrige ledamöter utgående ersättning.

79 §.

Förseelse, som enligt 77 § är med straff belagd, ege en hvar till åtal angifva.

80 §.

Öfver Konungens befallningshafvandes beslut i fråga, som i denna lag omförmäles, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

VIII Kap.

Särskilda bestämmelser.

81 §.

Med härad i denna lag förstås jemväl de före utfärdandet af förordningen den 17 maj 1872 varande tingslag i de orter, der benämningen härad ej förekommer.

82 §.

Efter denna lags utfärdande åligger Konungens befallningshafvande, hvar för sitt län, att, efter de väghållningsskyldiges hörande, besluta, huruvida delning af härad i särskilda väghållningsdistrikt bör ega rum eller väghållningsdistrikt må omfatta större område än ett härad.

83 §.

Sedan väghållningsdistrikten blifvit i enlighet med 82 § bestämda, skola nämnd samt vägstyrelse och revisorer första gången utses, äfvensom vinterväghållningen ordnas i så god tid, att ej mindre den i 46 § föreskrifna uppskattning än äfven derefter upprättande af inkomst- och utgiftsstat för år 1895 samt densammas pröfning och fastställande må medhinnas före sistnämnda års ingång, då lagen jemväl i öfriga delar skall vinna tillämpning.

Intill utgången af det år, då vägdelning enligt denna lag första gången blifvit inom hvarje distrikt fullbordad, skall likväl, den tid mark är bar, vägunderhållet in natura utgöras enligt hittills gällande bestämmelser med skyldighet för innehafvare af jordbruksfastighet, som enligt 6 och 7 §§ är förpligtad utgöra sådant vägunderhåll, men intill dess

ny vägdelning sker blifver derifrån befriad, att bidraga till väghållet med penningar, dock så att sådan jordbruksfastighet under tiden påföres allenast en vägfyrk för hvarje två hundra kronor af taxeringsvärdet.

Om användandet af dessa bidrag ega de väghållningsskyldige besluta.

84 §.

Då vägdelning enligt denna lag eger rum första gången, bestrides halfva kostnaden derför af statsverket.

85 §.

Då bestämmelserna i denna lag vinna tillämpning, skola, i fråga om väghållningsbesväret å landet 25 kapitlet byggningabalken och alla öfriga tid efter annan meddelade föreskrifter, som strida mot denna lag, upphöra att vidare gälla.

Stockholm den 17 april 1891.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.

Reservationer:

beträffande 6 § mom. d) af:

herr *Claëson:*

»Då Riksdagen i skrifvelse den 14 maj 1876 påkallade ändring i lagstiftningen rörande väghållningsbesvärets utgörande på landet, förklarade Riksdagen ändringen lämpligast kunna på det sätt åvägabringas,

att deltagande i vägunderhållet i någon viss skälig mån ålades all sådan fast egendom, som nu är derifrån befriad, äfvensom med fastighet förenad industriel rörelse jemte grufvor. I sin på denna skrifvelse grundade, till 1889 års Riksdag aflåtna proposition i ämnet tillämpade ock Kongl. Maj:t väsentligen denna grundsats. Denna sålunda af båda statsmagterna godkända grundsats, hvilken, enligt min tanke, vida bättre öfverensstämmer med rättvisa, billighet och klokhet än den, som utskottet nu vill göra gällande, att väghållningsstungan skall öfverflyttas å de allra flesta beskattningsföremål och sålunda blifva en temligen allmän börda för de skattdragande i landet, har utskottet haft desto mindre anledning att nu frångå, som den fordran på något, om ock ringa, deltagande i väghållningstungan, hvilken till äfventyrs kan ställas på hvarje samhällsmedlem, uppfylles derigenom, att, på sätt utskottet föreslagit, visst bidrag till vägunderhållet lemnas af statsverket.

På grund häraf kan jag icke biträda den af utskottet föreslagna lydelse af mom. d i 6 §, utan föreslår, att detta moment må erhålla den lydelse, som gifvits detsamma i Kongl. Maj:ts ofvanberörda proposition, dock med ändring af minimibeloppet 1,200 kronor till 1,000 kronor, så att momentet komme att lyda sålunda:

»inkomst af bergsbruk, kalk- och stenbrott jemte dertill hörande verk, inrättningar och näringar, qvarnar, sågverk, fabriker och andra dylika för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar, der inkomsten uppgår till minst ett tusen kronor och bevillning derför till staten erlägges»;

samt herrar *F. Andersson*, *H. Andersson*, *J. Anderson*, *Mankell* och *Näslund*, hvilka yrkat, att ifrågavarande moment borde erhålla följande lydelse: »d) inkomst, som uppgår till minst ett tusen kronor och hvarför bevillning till staten utgöres, dock med undantag för:

1:o) inkomst af kanal, jernväg och annan farväg;

2:o) inkomst af skeppsrederi och sjöfart;

3:o) inkomst genom aflöning, arfvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjenstebefattning förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån, *som ej uppgår till tvåtusen kronor;* och

4:o) inkomst, som förvärfvas genom arrende af staten tillhörig jordbruksfastighet»;

beträffande 10 § af:

herr *H. Andersson:*

»Då i många fall oegentligheter och orättvisor komma att uppstå,

derest ett medeltaxeringsvärde för flera föregående år lägges till grund för vägdelningen, och då under alla förhållanden det sist förflutna årets taxeringsvärde bör vara ett uttryck af det verkliga värdet, har jag ansett, att orden »efter medeltaxeringsvärdet för de sista fem åren» böra utgå och ersättas med ordet »taxeringsvärdet»;

beträffande 12 § af:
herr *J. Anderson:*
»Då säkerligen ej obetydliga svårigheter skulle uppstå, om en del jordbruksfastigheter vunne befrielse från vägunderhållet in natura, och dertill kommer att vägstyrelsen skulle få ökade besvär och förvaltningskostnaden i följd deraf blifva dyrare, har jag ansett, att denna § bör utgå»;

beträffande 25 § af:
herrar *F. Andersson*, *H. Andersson*, *J. Anderson* och *Näslund:*
»För att ej göra allt för stor inskränkning i jordegares rätt hafva vi yrkat, att denna § borde hafva följande lydelse: »utan konungens befallningshafvandes tillstånd må ej hädanefter utmed väg på mindre afstånd än 2 meter från vägens kant byggnad uppföras»;

beträffande 50 § af:
herr *Wester*, med hvilken herr *Claëson* instämde:
»Enligt bestämmelserna i lagförslaget måste antagas, att ordföranden i särskilda nämnden skall icke allenast under förrättningen föra protokoll samt göra erforderliga anteckningar och uträkningar, utan jemväl sedermera uppsätta och renskrifva det ganska vidlyftiga uppskattningsinstrumentet, utan att han för sistnämnda arbete, som antagligen kräfver icke obetydlig tid, eger att tillgodoräkna sig någon godtgörelse; och då med hänsyn härtill den i förslaget bestämda ersättning för medlem af nämnden eller traktamente af 4 kronor 50 öre för hvarje förrättningsdag synes mig vara för ordföranden allt för ringa samt jag dessutom befarar att, om icke en mot besväret och arbetet svarande godtgörelse erbjudes, svårighet skall yppas att erhålla fullt lämplig person till detta ganska magtpåliggande uppdrag, anser jag billighet och klokhet bjuda, att ordförandens i nämnden ersättning bestämmes till det belopp, som enligt allmänna förordningar uppbäres af kronofogde och landtmätare eller dagtraktamente med 6 kronor samt resekostnadsersättning enligt 4:de klassen i gällande resereglemente, hvadan jag hemställer, att 50 § i förslaget må erhålla följande lydelse:

50 §.

Ordförande och ledamot i nämnden åtnjuta ersättning, den förre med belopp, som enligt nuvarande eller blifvande resereglemente tillkommer kronofogde, och ledamöterne i likhet med hvad om ledamot i egodelningsrätt är eller varder stadgadt»;

beträffande 59 § af:

herrar *F. Andersson*, *H. Andersson*, *J. Anderson*, *O. Erickson*, *Mankell* och *Näslund:*

»Enligt utskottets förslag till lydelse af denna paragraf skulle annan fastighet och frälseränta åsättas en vägfyrk för hvarje fyrahundra kronor af taxeringsvärdet.

I Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 14 maj 1876 till Kongl. Maj:t rörande tillsättande af en komité för utredande af frågan om väghållningen på landet, på hvilken komités utlåtande de derefter afgifna förslag till väghållningsbesvärets ordnande hufvudsakligen grundats, heter det, bland annat, att en ändring i stadgandena rörande väghållningsskyldigheten på landet i den rigtning, att någon skälig lindring i detta besvärs utgörande kunde *jordbruket* beredas, vore af omständigheterna påkallad; och man bör sålunda vid stiftande af en ny lag i detta ämne tillse, att det af Riksdagen sålunda angifna ändamålet i möjligaste mån vinnes. 59 § i lagförslaget, hvari stadgas om fördelningen mellan de olika beskattningsföremålen af detta besvär, är således otvifvelaktigt den vigtigaste paragrafen i hela förslaget; och det måste derför vara en hvars skyldighet, som har att i frågan yttra sig, att söka, så vidt på honom beror, förekomma, att icke i nämnda paragraf intagas stadganden af den beskaffenhet, att det med den nya lagen afsedda ändamålet helt och hållet eller åtminstone i väsentlig mån förryckes.

Utan fara att misstaga sig torde man få anse Riksdagens sålunda uttalade åsigt hafva varit den, att byggandet och underhållet af de allmänna vägarne hädanefter bör bekostas af de olika beskattningsföremålen i förhållande till den fördel, hvart och ett af dem har af nämnda vägar. Och om än i fråga om förhållandet mellan den direkta eller indirekta nytta, som fastighet, å ena, och inkomst, å den andra sidan, kunna hafva af de allmänna vägarne, olika meningar kunna uppstå, hafva vi dock icke kunnat inse, hvarför i fråga härom någon skilnad skall göras mellan de olika slagen af fastighet, hvilka af vägarne öfver hufvud draga

lika stor fördel och äfven torde ega lika förmåga att bära bördan af deras anläggning och underhåll. I fråga om skatteförmågan uti ifrågavarande hänseende torde man till och med kunna ställa sådan »annan fastighet», hvarmed inkomstbringande rörelse är förenad, framför jordbruksfastighet, dels derför att den senare är belastad med en mängd andra ensamt deraf utgående utskylder och dels emedan, då sådan annan fastighets taxeringsvärde är beroende å den dervid bedrifna rörelsen, fastighetens värde vid rörelsens inskränkande eller nedläggande lätt kan nedsättas, hvilket förhållande icke eger rum med jordbruksfastighet, äfven om jordbruksrörelsen skulle gå med förlust.

Af hvad vi nu anfört följer, att vi icke äro belåtna med utskottets förslag till lydelse af denna paragraf, enligt hvilken frälseränta och »annan fastighet» icke skulle bidraga till väghållet i högre mån än inkomst. Helst skulle vi önskat, att paragrafen innehållit bestämmelser, enligt hvilka skyldigheten att deltaga i byggande och underhåll af de allmänna vägarne varit lika för all fastighet och frälseränta, hvilken anses likställig med fastighet. Men då för närvarande ett yrkande i sådan rigtning icke har någon utsigt till framgång, torde vi, som vilja låta bero vid hvad utskottet hemstält beträffande allmänningsskogarne, böra inskränka oss till en anhållan om bifall till hvad en af motionärerna, herr J. Bengtsson, hvilkens motion hufvudsakligast ligger till grund för det nu framlagda lagförslaget, i likhet med hvad Kongl. Maj:t uti sin till 1889 års Riksdag i ämnet aflåtna proposition föreslagit, yrkat rörande annan fastighets och frälseräntas skyldighet att i vägunderhållet deltaga, hvilket förslag kommer det rätta i någon mån närmare än utskottets.

Vi tillåta oss derför hemställa, att § 59 måtte erhålla följande lydelse:

Vägskatten utgår efter vägfyrk, med iakttagande deraf:

a) att jordbruksfastighet, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, påföres en vägfyrk för hvarje etthundra kronor af taxeringsvärdet;

b) att frälseränta samt annan fastighet påföres en vägfyrk för hvarje tvåhundra kronor af taxeringsvärdet;

c) att ofvan omförmälda skogar påföres en vägfyrk för hvarje fyrahundra kronor af taxeringsvärdet; samt

d) att inkomst påföres en vägfyrk för hvarje tjugu kronor af den beskattningsbara andelen deraf,

dock med iakttagande att hvad som icke uppgår till hel vägfyrk bortfaller»;

samt *beträffande 60 §* af:

herr *H. Andersson*, med hvilken herr *N. Åkesson* instämde:

»Då detta lagförslag afser såväl att lindra vägunderhållsbördan på landet som jemväl att så mycket som möjligt utjemna detta besvär emellan dem, hvilka skola utgöra vägunderhållet in natura, har jag ansett det vara med billigheten mest öfverensstämmande, om landstingen, genom medel, som uttaxerades af landsbygden, i någon mån bidroge till vägunderhållet, ty derigenom skulle såväl underhållsbesväret emellan de olika vägunderhållsdistrikten inom landstingsområdet blifva jemnare fördeladt som man äfven vid utdebiteringen af medel härtill träffade förmögenheten i den mån den vore beskattningsbar, hvarför jag ansett att i 60 § näst efter orden »en tiondedel af statsmedel» bort inskjutas orden »samt en tiondedel af vederbörande landsting, utdebiteradt på landsbygden inom landstingsområdet», samt att ordet »hvilket» dernäst efter bort utbytas mot ordet »hvilka».»

Herrar *Fröberg* och *Lilienberg* hafva begärt få antecknadt, herr *Fröberg*, att han på grund af åtnjuten ledighet från riksdagsgöromålen icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet, samt herr *Lilienberg*, att han till följd af sjukdom icke i den slutliga behandlingen af detsamma tagit del.

Bilaga.

Särskilda utskottets utlåtande vid 1889 års riksdag, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet samt afgifna motioner i ämnet.

Till förberedande handläggning har särskilda utskottet fått från kamrarne emottaga Kongl. Maj:ts nådiga proposition n:o 4, deri Kongl. Maj:t, med öfverlemnande af de i ämnet inom statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, till Riksdagens pröfning och antagande hänskjutit här nedan intagna förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Utskottet, som erhållit del af de i anledning af berörda nådiga proposition inom kamrarne afgifna yttranden, har tillika haft att behandla följande till utskottet från kamrarne remitterade motioner, nemligen:

motion n:o 45 i Första Kammaren, af herr *Wærn*, angående upphäfvande af 25 kap. 3 § byggningabalken, samt meddelande af nödiga föreskrifter i ändamål att vid hvarje gästgifvaregård och jernvägsstation bereda tillfälle till upplysning om afståndet mellan gästgifvaregården eller jernvägsstationen och de ställen, till hvilka skjuts lemnas;

motion n:o 173 i Andra Kammaren, af herr *Ollas A. Ericsson*, angående ändringar i 6, 8, 47, 50, 59 och 70 §§ af Kongl. Maj:ts nu föreliggande lagförslag, äfvensom angående uteslutande af 85 § i samma lagförslag; och

motion n:o 178, likaledes i Andra Kammaren, af herr *E. P. Jonsson* i Myre, angående ändring af 5 och 82 §§ af nämnda lagförslag.

Att de i 1734 års lag stadgade grunder för väghållningsbesvärets utgörande på landet ur flere synpunkter äro långt ifrån tillfredsställande, har länge varit kändt och erkändt. Anledningarna till missnöjet äro förnämligast att söka *dels* deri att besväret blifvit uteslutande ålagdt den i mantal satta jorden, *dels* ock deri att mantalet, eller numera det förmedlade hemmantalet, antagits såsom grund för fördelningen af vägunderhållet de särskilda hemmanen emellan, hvilket haft till följd, att, då värdet af sådant mantal under tidernas lopp undergått högst betydliga förändringar, bördan af väghållningen blifvit synnerligen ojemnt fördelad, i det att ett hemman med lågt värde får vidkännas lika stor andel i besväret som ett hemman med samma mantal men flerdubbelt högre taxeringsvärde.

Hvarför väghållningsbesväret kommit att uteslutande hvila å jordbruksnäringen eger sin förklaring i den omständigheten, att denna näring ännu vid tiden för stiftandet af 1734 års lag var nästan den enda af betydelse, som förekom i landsorten. Förhållandena i detta hänseende hafva dock blifvit väsentligt förändrade, i den mån industriella inrättningar af allehanda slag uppväxt och nya beskattningsföremål tillkommit. Särskildt visar sig en sådan omkastning i de norrländska provinserna, der trävarurörelsen i ännu högre grad än någon annan industriel verksamhet tilltagit i betydelse och omfång.

Samfundslifvets utveckling och industriens tillväxt hafva stegrat samfärdseln, hvarigenom uppstått och allt jemt framkallas behof af nya vägars anläggande jemte det underhållet af befintliga vägar mångenstädes försvåras. Men detta allt oaktadt får jordbruket ensamt bära hela bördan af vägunderhållet. Det är lätt förklarligt, att under sådana förhållanden anspråk på lagstiftningens kraftiga ingripande skolat framträda. Frågan härom har också redan för mer än ett hundra år sedan första gången bragts på tal inom riksdagen, och behofvet att åstadkomma en, så vidt möjligt, billig och jemn fördelning af väghållningsbesväret har sedan med allt jemt växande styrka gjort sig gällande. Ju mer intresset vaknat för en tidsenlig reglering af skatteförhållandena i allmänhet, dess mer har man ock kommit till insigt att förevarande fråga kräfver en snar lösning, och sedan man erkänt att en reglering af de å jorden hvilande, till beloppet bestämda skatterna är önskvärd, synes ett sådant erkännande ännu hellre böra skänkas i fråga om regleringen af ett jordbruket åliggande besvär, hvilket, såsom skatt betraktadt, är så ojemnt tryckande samt till sitt belopp så oberäkneligt och vexlande

som väghållningsbesväret. Om således nödvändigheten af en förbättrad lagstiftning i ämnet länge varit allmänt insedd, hafva deremot beträffande sättet för frågans lösning meningarna visat sig vara ganska mycket delade. Numera saknas dock icke skäl för den förhoppning, att meningsskiljaktigheterna skola kunna genom ömsesidigt tillmötesgående utjemnas.

Den kongl. propositionen är närmast föranledd af den underdåniga skrifvelse, Riksdagen den 14 maj 1876 aflät till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes uppdraga åt en komité att utreda ej blott i hvad mån och på hvad sätt deltagande i vägunderhållet på landet kunde åläggas bruk, fabriker, qvarnar, sågar, allmänna skogar eller annan fast egendom, som hittills varit från väghållningsbesväret undantagen, äfvensom grufvor samt med fastighet förenad industriel rörelse, utan äfven hvilka verkningar en dylik förändring inom olika orter antagligen skulle medföra, samt derefter låta utarbeta och till Riksdagen aflåta nådigt förslag till förändrad lagstiftning i fråga om väghållningsbesvärets utgörande på landet. Med anledning af denna skrifvelse nedsattes en komité för utarbetande af förslag till lag i ämnet; och sådant förslag blef den 14 december 1880 till Kongl. Maj:t aflemnadt. Sedan samtliga länsstyrelser och landsting deröfver hörts, och högsta domstolen afgifvit yttrande, framlades förslaget i något omarbetad form till 1887 års januaririksdag, som dock ej medhann att underkasta detsamma någon pröfning. Hufvudgrunderna i detta förslag, hvilket i allt väsentligt öfverensstämmer med det nu föreliggande, äro af departementschefen i hans yttrande till statsrådsprotokollet den 14 februari 1887 angifna sålunda:

de allmänna vägarne på landet indelas i två klasser: *landsvägar* med 6 meters och *bygdevägar* med 3,6 meters normalbredd mellan dikena;

kostnaderna för byggande och underhåll af dessa vägar jemte erforderliga broar och färjor fördelas i regeln häradsvis;

i dessa kostnader deltaga så väl all i mantal satt jord, med vilkorligt undantag för äldre lotshemman, som ock ej mindre all annan jordbruksfastighet jemte staten och menighet tillhöriga allmänningsskogar samt frälseränta äfvensom annan fastighet med minst 600 kronors taxeringsvärde, än äfven till minst 1,200 kronor uppgående inkomst af bevillning till staten underkastade, industriella verk och inrättningar;

af dessa beskattningsföremål skola alla de, som tillhöra de nytillkomna kategorierna, fullgöra sitt deltagande i väghållningsskyldigheten allenast medelst erläggande af vissa kontanta bidrag till en för väghållningsdistriktet gemensam vägkassa, hvaremot den i mantal satta jorden ensam verkställer, med nedannämnda undantag, det för väg-

underhållet erforderliga arbetet samt derjemte i händelse af behof bidrager med penningar;

ur den gemensamma vägkassan bestridas åtskilliga med väghållet förenade utgifter, såsom för anläggning af ny och omläggning af gammal väg, underhåll af ny väg, intill dess den ingått i allmän delning, samt byggande och underhåll af färja och större bro;

det arbete, som åligger den i mantal satta jorden, fördelas å densamma efter ett på taxeringsvärdet grundadt s. k. vägmantal, motsvarande medeltaxeringsvärdet å ett helt förmedladt mantal inom väghållningsdistriktet;

hela den för ett väghållningsdistrikt belöpande väghållningskostnad, deri inberäknad äfven kostnaden för underhållet af all indelad väg inom distriktet, denna kostnad upptagen till det belopp, hvartill densamma blifvit af särskild nämnd uppskattad, fördelas på samtliga till deltagande deri skyldiga beskattningsföremål efter det antal s. k. vägfyrkar, som på hvarje sådant föremål belöper, med iakttagande deraf, att den i mantal satta jorden åsättes *en* vägfyrk för hvarje 100 kronor samt all annan slags fastighet äfvensom frälseränta *en* vägfyrk för hvarje 200 kronor af taxeringsvärdet och inkomst *en* vägfyrk för hvarje 20 kronor af den beskattningsbara andelen deraf;

den i mantal satta jorden får sig vid denna fördelning tillgodoräknadt det af den samma verkstälda vägarbetet efter det värde, hvartill det blifvit af den särskilda nämnden uppskattadt, dock att, derest öfverskott i vägkassan skulle uppstå, hvilket antydde, att den i mantal satta jorden verkstälde vägunderhåll till större värde, än som motsvarade jordens andel i hela väghållningskostnaden, ett sådant öfverskott icke till hemmansinnehafvarne utdelas, utan skall användas till grundförbättring af vägarne samt andra åtgärder, hvarigenom lättnad i väghållningstungan kan samtlige väghållningsskyldige beredas;

förvaltningen af vägkassan och kontrollen öfver denna förvaltning utöfvas dels af de väghållningsskyldige sjelfve genom en utsedd vägstyrelse och dels af Kongl. Maj:ts befallningshafvande;

för vinterväghållningen bibehålles hufvudsakligen samma anordning som hittills, dock att kostnaden derför eller ersättningen till snöploglagen jemväl bestrides af vägkassan;

för förslagets genomförande förutsättas nya vägdelningar inom samtliga väghållningsdistrikt, hvarför kostnaden gäldas till två tredjedelar af statsverket och till en tredjedel af de väghållningsskyldige.

Utskottet finner det på dessa grunder byggda förslaget synnerligen beaktansvärdt, men kan ej underlåta att deremot framställa vissa erin-

ringar. Några anmärkningar äro visserligen rigtade mot vigtigare bestämmelser i den föreslagna lagen, men då derigenom endast ifrågasättas mindre betydande jemkningar, hafva dessa anmärkningar icke varit egnade att i någon väsentlig mån rubba lagens grunder; och utskottet vågar hoppas, att lagförslaget med de af utskottet ifrågasatta ändringar skall tillfredsställa alla berättigade anspråk.

Såsom betecknande för sakens vigt och betydelse äfvensom till belysning af åtskilliga förhållanden, hvilka inverka på frågans bedömande, torde följande utdrag ur komiténs betänkande böra här inflyta.

Af ett för hela riket uppgjordt sammandrag framgå för år 1880 följande förhållanden:

att allmän indelt sommarväg för hela riket uppgår i längd till

4,968,5 mil;

att allmän vinterväg i längd uppgår till

4,805,1 mil;

att enligt kronobetjeningens uppgift årliga medelkostnaden för underhåll af

en mil landsväg utgör	kr.	1,705
» » häradsväg »	»	1,122
» » socknevägg »	»	779;

att, likaledes enligt kronobetjeningens uppgift, årliga medelkostnaden för underhåll af en mil vinterväg utgör ..... kr. 379;

att antalet väghållningsskyldiga förmedlade mantal belöper sig till

66,089,11;

att totala taxeringsvärdet af den i mantal satta jorden, som deltager i väghållet, utgör

kr. 1,804,169,764;

att medeltaxeringsvärdet å ett dylikt hemman utgör

kr. 27,299;

att årliga kostnaden för underhåll af sommar- och vinterväg, enligt kronobetjeningens och kommunalstämmornas derom meddelade uppgifter, utgör *för mantal* i medeltal:

för sommarväg	kr.	83,72
» vinterväg	»	25,05
eller tillsammans	kr.	108,77;

att totalkostnaden för underhåll af allmän väg utgör:

för sommarväg	kr.	5,533,108
» vinterväg	»	1,655,207
eller tillsammans	kr.	7,188,315;

att kostnaden för underhåll af allmän väg på hvarje 1,000 kronor af taxeringsvärdet i medeltal för hela riket utgör

kr. 3,98;

att taxeringsvärdet å bruk, fabriker, qvarnar, sågar och allmänna skogar utgör

kr. 128,652,649;

att taxeringsvärdet å annan fast egendom, som hittills varit från vägunderhåll befriad, utgör

kr. 108,301,293;

att taxerad medelinkomst af rörelse utaf bruk, fabriker, qvarnar, sågar, grufvor och annan med fastighet förenad industriel rörelse belöper sig till

kr. 19,346,260;

att berörda inkomst, kapitaliserad med beräkning efter 5 procent, motsvarar ett värde af

kr. 386,925,200;

att på hvarje af rikets län i medeltal skulle sig belöpa en väglängd af 207 mil;

att Elfsborgs län har längsta vägsträckan med 339 mil och Blekinge län den kortaste med 78,4 mil;

att en jemförelse emellan väglängden och mantalen för hela riket visar, det på hvarje 13,3 mantal belöper sig underhåll af *en* mil väg;

att, om hela rikets landareal jemföres med hela längden af dess allmänna vägar, sig visar, att på hvarje 0,715 qvadratmil belöper sig en mil allmän väg; och

att, om rikets folkmängd, städernas befolkning deruti ej inbegripen, jemföres med längden af dess allmänna vägar, sig visar, att för hvarje mil allmän väg finnas 765 invånare.

För att ådagalägga skilnaden i fråga om den i mantal satta jordens och andra beskattningsföremåls andelar i väghållet emellan olika härad af samma län anföras följande exempel, nemligen:

	Den i mantal satta jorden.	Andra beskattningsföremål.
Stockholms län:		
Svartlösa härad	54,0 %	46,0 %
Vallentuna »	96,7 »	3,3 »
Upsala län:		
Films härad	22,9 »	77,1 »
Trögds »	93,6 »	6,4 »
Södermanlands län:		
Villåttinge härad	70,2 »	29,8 »
Hölebo »	92,1 »	7,9 »
Östergötlands län:		
Bankekinds härad	53,5 »	46,5 »
Lysings »	93,7 »	6,3 »
Jönköpings län:		
Tveta härad	75,8 »	24,2 »
Vista »	95,1 »	4,9 »
Kronobergs län:		
Uppvidinge härad	77,4 »	22,6 »
Allbo »	92,6 »	7,4 »
Kalmar län:		
Handbörds härad	74,0 »	26,0 »
Ölands södra mot	93,2 »	6,8 »
Gotlands län:		
Gotlands södra härad	88,8 »	11,2 »
» norra »	92,9 »	7,1 »
Blekinge län:		
Medelstads härad	67,1 »	32,9 »
Listers »	91,1 »	8,9 »

	Den i mantal satta jorden.	Andra beskattningsföremål.
Kristianstads län:		
Albo härad	78,0 %	22,0 %
Jerrestads härad	87,8 »	12,2 »
Malmöhus län:		
Bara härad	76,6 »	23,4 »
Skytts »	92,7 »	7,3 »
Hallands län:		
Årstads härad	81,7 »	18,3 »
Himble »	96,0 »	4,0 »
Göteborgs och Bohus län:		
Östra Hisings härad	25,0 »	75,0 »
Tjörns »	96,6 »	3,4 »
Elfsborgs län:		
Väne härad	54,5 »	45,5 »
Bjerke »	96,2 »	3,8 »
Skaraborgs län:		
Valla härad	79,5 »	20,5 »
Kållands härad	98,2 »	1,8 »
Vermlands län:		
Fernebo härad	31,9 »	68,1 »
Näs »	99,0 »	1,0 »
Örebro län:		
Grythytte och Hellefors härad	50,3 »	49,7 »
Hardemo härad	94,8 »	5,2 »
Vestmanlands län:		
Gamla Norbergs bergslag	45,0 »	55,0 »
Tuhundra härad	98,1 »	1,9 »

Stora Kopparbergs län:

	Den i mantal satta jorden.	Andra beskattningsföremål.
Vika, Knifva och Husjö härad	17,1 %	82,9 %
Stora Skedvi härad	92,3 »	7,7 »

Gefleborgs län:

Östra tingslag	14,2 »	85,8 »
Jerfsö härad	79,5 »	20,5 »

Vesternorrlands län:

Sköns härad	9,8 »	90,2 »
Ramsele »	88,0 »	12,0 »

Jemtlands län:

Undersåkers härad	49,6 »	50,4 »
Lits »	93,8 »	6,2 »

Vesterbottens län:

Nordsjö och Malå härad	50,8 »	49,2 »
Åsele »	99,0 »	1,0 »

Norrbottens län:

Jokkmokks härad	9,1 »	90,9 »
Pite »	79,0 »	21,0 »

Uppgift å maximum och minimum af taxeringsvärde å förmedladt mantal, efter helt räknadt, inom nedannämnda län, nemligen:

		Maximum.	Minimum.
Stockholms län	Kr.	350,000.	4,000.
Jönköpings	»	99,000.	3,200.
Blekinge	»	160,000.	11,000.
Malmöhus	»	242,000.	6,164.
Elfsborgs	»	220,000.	2,800.
Skaraborgs	»	336,000.	5,100.
Vesternorrlands	»	205,600.	2,100.
Gefleborgs	»	500,000.	6,400.
Norrbottens	»	94,400.	1,000.

Vid framställandet af de anmärkningar, hvartill granskningen af Kongl. Maj:ts förslag föranledt, har ansetts lämpligast att så vidt möjligt iakttaga paragrafföljden i förslaget. Utskottets yttranden beträffande de uti ofvan omförmälda motioner gjorda ändringsförslag införas i den ordning, de i motionerna afsedda paragrafer förekomma.

2 §. Den första anmärkningen rörer 2 §, dock endast i afseende å redaktionen. I paragrafen heter det, att bredden å de olika slagen af vägar skall räknas *emellan dikena*. Denna föreskrift är visserligen hemtad från 4 kap. 1 § byggningabalken, men då, enligt hvad 23 § i lagförslaget utvisar, diken under vissa förutsättningar icke behöfva finnas, synes uttrycket *emellan dikena* oegentligt. Utskottet föreslår derför, att orden må utgå, desto hellre som deras uteslutande ej gerna kan gifva anledning till något missförstånd.

4 §. Då i komiténs förslag förekomma stadganden angående åtgärder vid häradsrätten, står öfverallt *häradsrätten i orten*. Anledningen härtill var helt naturligt den, att uti samma förslag länet eller landstingsområdet antogs såsom väghållningsdistrikt, hvarför fullständigheten fordrade, att man tydligen utmärkte, det ärendet i fråga skulle handläggas särskildt för hvarje härad vid dess häradsrätt. I Kongl. Maj:ts förslag, som utgår från den förutsättningen, att häradet i regeln är väghållningsdistrikt, har tillägget *i orten* till följd deraf bortfallit. Då emellertid sistnämnda förslag lemnar öppet att äfven större områden än härad blifva väghållningsdistrikt, förefaller det utskottet som det rättaste vore att fortfarande bibehålla nämnda tillägg, hvadan redaktionsförändring i sådant syfte vidtagits.

5 och 82 §§. Den vigtiga frågan om bestämmande af *samfälligheten för väghållningskostnadens fördelning* har upptagits i herr E. P. Jonssons motion. Han kan ej gilla Kongl. Maj:ts förslag, att häradet i regeln skulle utgöra denna samfällighet. För att ådagalägga olämpligheten af en sådan anordning anför han, huru som gränserna emellan häradena eller tingslagen vore uppdragna med hänsyn till helt andra förhållanden än de nu ifrågavarande. Det vore till följd häraf ganska vanligt, att inom ett härad förefunnes ett stort antal vägar, under det inom ett annat härad i samma län de allmänna vägarnes sammanlagda längd vore helt obetydlig. Särskildt borde förhållandena i Vesternorrlands län beaktas. Befolkningen vore der hufvudsakligen bosatt utefter elfdalarne, som sträckte sig från kusten inåt landet. Vägarne vore ock förlagda till dessa elfdalar, men vid länets indelning i härad eller tingslag hade dessa förhållanden icke tagits i betraktande. Gränserna emellan tingslagen ginge nemligen mestadels i motsatt rigtning eller tvärs öfver elf-

dalarne. De stora sågverken vore belägna nere vid kusten och inom der befintliga härad taxerade för sin inkomst. Men råvaran, som förädlades vid dessa verk, toges icke nere vid kusten utan från det inre af landet, der i anledning häraf vägarne vore i hög grad anlitade för sågverkens behof samt hufvudsakligen begagnades af sågverkens tjenstemän och arbetare och för transport af lifsförnödenheter för desse och deras hästar. Blefve nu häradet bestämdt såsom väghållningsdistrikt, skulle de väghållningsskyldige nere vid kusten, hvilka, i jemförelse med hvad förhållandet vore i det inre landet, hade endast korta vägsträckor att underhålla, åtnjuta hela bidraget från landets största industri, hvaremot de väghållningsskyldige i det inre landet knappast finge något bidrag. Liknande oegentligheter förekomme säkerligen inom många andra orter, men genom det kongl. förslaget vore intet väsentligt åtgjordt för att afhjelpa sådant, hvadan ock missnöje häröfver från flera håll försports.

Förutnämnda komité hade ansett länets eller landstingets område böra utgöra ett gemensamt väghållningsdistrikt och i afseende härå framhållit, huru som länen redan hade hvar för sig sina centrala styrelser, samt riket vore deladt i särskilda landstingsområden, hvilkas representation, landstinget, hade att rådslå och besluta om, bland annat, anstalter för kommunikationsväsendets befrämjande; med hänsyn hvartill och då en samverkan mellan länsstyrelserna och landstingen för kommunikationernas förbättrande säkerligen kunde påräknas, samt länsrepresentationerna bäst torde vara i tillfälle att på billigaste och ändamålsenligaste sätt förvalta de från de nytillkomna beskattningsföremålen inflytande bidragen, komitén icke tvekat att såsom en gemensamhet för sig i fråga om väghållet föreslå länet eller, der länet vore deladt i särskilda landstingsområden, hvarje sådant område.

Då 14 landsting och 16 länsstyrelser funnit komiténs förslag lämpligt, hvar för sitt län, och derför förordat detsamma eller ej haft att deremot framställa någon särskild erinran, vore detta enligt motionärens tanke en opinionsyttring, hvilken ej gerna kunde förbises. Väghållningsskyldige inom öfriga landstingsområden kunde ju, om de så önskade, förena sig om fördelning i mindre väghållningsdistrikt. På dessa skäl föreslår motionären, att 5 och 82 §§ i det kongl. förslaget måtte erhålla följande lydelse:

§ 5.

I fråga om byggande och underhåll af allmän väg, bro och färja utgör hvarje län eller, der län är i särskilda landstingsområden fördeladt,

hvarje sådant område, med undantag af städerna, en gemensamhet för sig.

Delning af landstingsområde i särskilda väghållningsdistrikt i de län, der väghållningsskyldige derom förenats, må derefter, så vidt icke derom förordnats i den ordning 82 § stadgar, ske endast i sammanhang med vägdelning på sätt nedan sägs.

§ 82.

Efter denna lags utfärdande vill Konungen för hvarje af rikets län, efter Konungens befallningshafvandes och länets landstings hörande, der de vägbyggnadsskyldige inom landstingets område förena sig om delning af dess område i flera väghållningsdistrikt, bestämma, huru vida delning deraf bör ega rum; skolande, der sådan förändrad anordning beslutas, densamma derefter vid vägdelning tillämpas, intill dess annan distriktsindelning kommer till stånd i den ordning, 41 och 42 §§ stadga.

De skäl, motionären anfört för utsträckning af distriktens områden, synas grunda sig å säregna förhållanden inom vissa delar af landet, men ega icke tillämplighet i afseende å riket i dess helhet eller öfvervägande delen deraf. Detsamma torde äfven kunna sägas om hvad i denna fråga yttrats af komitén, hvilken i sin vidlyftigare motivering sökt visa, huru som det ojemna sätt, hvarpå väghållningsbördan till följd af skiljaktiga lokala förhållanden inom olika orter vore fördelad, framträdde i högre grad, ju mindre samfälligheten för fördelningen vore, och att olägenheterna af så små distrikt som härad skulle blifva än större, då besväret äfven komme att åläggas de föreslagna nya beskattningsföremålen. Å ena sidan lärer väl emellertid den påpekade ojemnheten städse qvarstå de olika länen emellan, och å andra sidan må det ingalunda tagas för gifvet, att en utjemning i den antydda rigtningen alltid till sina följder blefve rättvis och befogad. Man måste nemligen noga ihågkomma, att vägarne numera i allmänhet blifva föremål för ett hufvudsakligen lokalt intresse, ty det område, hvarifrån trafiken till en väg uppsamlas, är oftast af temligen ringa omfattning. Har man derför t. ex. inom ett härad gjort stora uppoffringar för jernvägsanläggningar, så att vägarne inom häradet kanske till stor del fått mindre betydelse såsom samfärdsmedel, vore det utan tvifvel för dem, som gjort dessa uppoffringar, hårdt att nödgas bidraga till väghållningen inom ett angränsande härad, der må hända trafiken ginge i helt annan rigtning, och vägunderhållet vore dyrbart. Vidare bör man äfven uppmärksamma det fall, att inom ett härad finnas många industriella anläggningar, hvilka äro i stort behof

af vägarne derstädes och derför äfven gifva anledning till större trafik med ty åtföljande ökning af underhållskostnaden. Icke skulle det väl då vara med billighet öfverensstämmande att låta de för detta härad väl behöfliga bidragen till väghållet från nämnda industriella anläggningar fördelas jemväl på andra härad, som må hända vore i mindre behof af sådana tillskott.

De praktiska svårigheterna för antagandet af större distrikt äro säkerligen ej heller ringa. Särskildt vill utskottet i detta afseende framhålla nödvändigheten af en mera invecklad organisation, med deraf möjligen föranledd ökning af förvaltningskostnaden, äfvensom svårigheter med afseende å vägdelningen och fördelningen af vägunderhållet in natura. Frågan om detta underhålls utgörande blir alltid svårlöst, i händelse man bestämmer sig för så stort distrikt som ett landstingsområde. Låter man nemligen hela området blifva enhet för vägdelningen, kan det knappast undvikas, att en mängd egendomar få sin väglott långt afsides liggande, särdeles om t. ex. inom ett mindre härad finnas få vägar, men fastigheterna äro af jemförelsevis högt värde. Fördelas åter vägarne till underhåll in natura på mindre områden inom det större distriktet, måste man antingen, i likhet med hvad komitén föreslagit, låta häradena sins emellan gifva hvarandra ersättning, om det ena häradet blir mera betungadt med vägunderhåll än ett annat, eller ock låta den anmärkta ojemnheten emellan de olika häradena qvarstå. I båda fallen torde organisationen invecklas, hvarjemte i förra fallet de omnämnda liqviderna antagligen komme att väcka mycket missnöje, under det i senare fallet den utjemning, som varit åsyftad, icke blefve i någon väsentlig mån uppnådd.

Då slutligen landstinget af motionären framhållits såsom lämpligt att representera de väghållningsskyldige och att öfvervaka den med väghållningsbesväret förenade förvaltningen, anser utskottet sig böra fästa uppmärksamheten derå, att denna korporation innesluter ett stort antal icke väghållningsskyldige, såsom stadsrepresentanter och tjenstemän, hvilka, i fall af meningsskiljaktighet mellan de väghållningsskyldige ledamöterna, kunna bestämma en frågas utgång. Utskottet kan icke finna en sådan anordning vara lämplig. Den tid, som kan anslås för landstingens sammankomst, torde dessutom vara tillräckligt upptagen af de flerfaldiga bestyr, som redan åligga landstingen.

Utskottet kan således ej biträda motionärens förslag, att länet eller landstingsområdet i regel skulle utgöra väghållningsdistrikt. Emellertid vill utskottet ingalunda underskatta de skäl, som tala för en utsträck-

ning af distrikten i vissa orter, der särskilda förhållanden, på sätt motionären sökt visa, kunna göra sådant önskvärdt, men Kongl. Maj:ts förslag anvisar i detta hänseende uti 82 § en utväg, som synes tillfredsställande. Utskottet har dock ansett sig böra föreslå en ändring af denna paragraf sålunda, att Konungens befallningshafvande berättigas att, efter vederbörandes hörande, genom utslag bestämma väghållningsdistriktens områden. Härigenom skulle sättet för denna frågas ordnande, första gången, bringas i öfverensstämmelse med hvad som enligt 41 och 42 §§ gäller, då fråga om distrikts indelning väckes i sammanhang med vägdelning. Genom att åt Konungens befallningshafvande öfverlemna en sådan beslutanderätt skulle fråga om bestämmande af väghållningsdistriktsområde blifva i alla de fall, då Konungens befallningshafvandes utslag icke öfverklagas, skyndsammare afgjord, än om samma fråga måste omedelbart underställas Kongl. Maj:ts pröfning.

6 och 85 §§. Det vore utan tvifvel ändamålslöst att söka genomföra en reform af lagstiftningen angående väghållningsbesvärets utgörande, derest ej behörig hänsyn toges till jordbrukets anspråk, att äfven andra beskattningsföremål skola i besväret deltaga. I hvad mån och till hvilken omfattning en dylik utsträckning af väghållningsskyldigheten bör ske, har emellertid varit föremål för mycket olika meningar. Af innehållet i Riksdagens ofvan omförmälda skrifvelse torde framgå, att meningen varit, att delaktigheten i väghållningsbesväret skulle utsträckas allenast till sådana beskattningsföremål, som kunde antagas hafva en mera direkt nytta af de allmänna vägarne. Komitén ville visserligen för egen del i detta afseende gå längre och hyllade den åsigten, att då dessa vägar vore nyttiga och behöfliga för samhällets alla medlemmar, vare sig de begagnade dem direkt eller de endast indirekt droge fördel af desamma, hvarje medborgare, med undantag möjligen för statens löntagare, borde i mer eller mindre mån bidraga till vägars byggande och underhåll; men då Kongl. Maj:t, *med bifall till Riksdagens skrifvelse*, nedsatt komitén med uppdrag att utarbeta förslag till förändrad lagstiftning i ämnet, ansåg komitén sig bunden af den i nämnda skrifvelse antydda begränsning. Ehuru Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt något afviker från komiténs, hvilar likväl äfven detta förslag på den i riksdagsskrifvelsen antydda grund.

Utskottet håller emellertid före, att det skulle verka till hinder för denna grannlaga frågas allsidiga pröfning, om Riksdagen nu skulle anse sig förhindrad att gå utom de genom oftanämnda skrifvelse utstakade råmärken; och utskottet har dessutom med anledning af herr Ollas A. Ericssons förut omförmälda motion icke kunnat undgå att undersöka,

huru vida skyldigheten att deltaga i väghållningsbesväret skäligen bör vidare utsträckas.

Uti denna motion anföres, huru som i fråga om beskattning den åsigten allt mer gjort sig gällande, att alla beskattningsföremål borde efter förmåga deltaga i ett allmänt onus, hvartill ju äfven hörde vägunderhållet. Att från denna regel, såsom i det kongl. förslaget skett, stadga undantag för sådana hemman, hvilka äro underkastade lotsningsskyldighet, kunde motionären för sin del icke vara med om, alldenstund han ansåge denna skyldighet, lika med så många andra, vara af så allmänt intresse, att den borde på ett tidsenligare sätt ordnas, och följaktligen ifrågavarande hemman derifrån befrias. Likaledes innefattade säteriegarnes i södra Sverige frihet från väghållningsskyldigheten en så stor orättvisa, att ifrågavarande säterier icke borde åtnjuta någon öfvergångstid. Den, som åtnjöte en orättvis förmån, borde när som helst vara beredd att den skulle upphöra. Om icke förhållandet vore detsamma med afseende å inom vissa fjelltrakter i Jemtland genom nybyggen uppkomna hemman, hvilka hittills varit från deltagande i väghållningsbesväret alldeles befriade, torde dock skäl saknas att särskildt för dessa stadga undantag, hvadan 85 § helt och hållet torde kunna uteslutas.

Beträffande 6 § yrkade motionären, på förutnämnda skäl, att den måtte erhålla följande lydelse:

6 §.

I skyldigheten att bygga och underhålla allmän väg, bro och färja deltaga, efter nedan stadgade grunder, följande beskattningsföremål:

a) *all jordbruksfastighet, vare sig den är i mantal satt eller ej;*

b) *all annan fastighet, frälseränta och andra beskattningsföremål, hvartill hör inkomst af kapital eller arbete, hvarför bevillning till staten utgöres.*

Den uppfattning af frågan, som inom utskottet gjort sig gällande, sluter sig närmast till den af komitén uttalade, för hvilken här ofvan redogjorts. Att sedan urminnes tider *ett* beskattningsföremål fått ensamt bestrida väghållningsbesväret bör, såsom komitén anmärkt, då förändrad lagstiftning i ämnet befinnes nödig, icke utgöra hinder för läggande af sådana grunder för besvärets fördelning, som påkallas af förändrade omständigheter och i öfrigt anses med billighet öfverensstämmande. Härvid förbiser utskottet likväl ingalunda, att behörig hänsyn måste tagas till dels beskattningsföremålens inbördes förhållande till hvarandra, såsom större säkerhet i besittning af det ena än det andra,

dels frågan huru vida bördan af besväret för det deraf förut betungade beskattningsföremålet medfört lindring i utgörandet af andra skatter, och dels slutligen att hvarje ny skatt alltid kännes mera betungande än en gammal, hvarför dess storlek vid påläggandet bör noggrant afvägas.

Med denna uppfattning såsom rättesnöre, har utskottet likväl funnit lämpligast och rättvisast att söka så mycket som möjligt fördela den nya bördan. Skulle man i stället till deltagande i besväret förpligta endast ett fåtal af de nu derifrån befriade beskattningsföremålen, men låta flertalet af sådana gå fria, så uppstode lätt en ny klass af missnöjde skattdragande, som med fog kunde klandra, att endast de och ej alla andra jemte dem fått sin andel i besväret. Det är med ledning af dessa redan af komitén uttalade grundsatser utskottet uppgjort sitt förslag till förslag till förändrad lydelse af 6 §.

Till stöd för rigtigheten af dessa grundsatser tillåter sig utskottet erinra, huru som vid riksdagen 1865—66 ständerna uti underdånig skrifvelse den 7 april sistnämnda år uttalade den åsigt, att skyldigheten att deltaga i väghållningsbesväret borde utsträckas ej allenast till fastigheter af alla slag, utan äfven till en hvar till deltagande i kommunalutskylder förpligtad person och utgöras efter samma grund som nämnda utskylder, men att dervid likväl borde medgifvas dels vissa undantag med afseende å tjenstemäns löner och pensioner samt några andra med dem jemförliga inkomsttitlar, dels vissa modifikationer med afseende å inkomstbevillningen i allmänhet, helst grunden för kommunalutskyldernas utgörande, under den korta tid som förflutit från kommunallagens antagande, icke kunde anses hafva undergått de jemkningar, till hvilka omständigheterna torde föranleda, och vissa kategorier genom ett ovilkorligt antagande af denna grund för vägunderhållningsskyldigheten möjligen skulle blifva allt för hårdt betungade. Ständerna anhöllo derför, att Kongl. Maj:t täcktes i öfverensstämmelse härmed låta utarbeta och till Riksdagen framlägga nådig proposition i ämnet. I anledning af Riksdagens underdåniga framställning aflät Kongl. Maj:t till 1868 års Riksdag nådig proposition, hvaruti förklarades, bland annat, att hvad anginge frågan, huru vida vägrödjnings- och brobyggnadsskyldigheten inom kommunerna å landet borde utsträckas till alla skattskyldige, vare sig på sätt rikets ständer förutsatt, med eller ock utan iakttagande af undantag för tjenstemäns löner och pensioner samt andra dermed jemförliga inkomsttitlar, Kongl. Maj:t ansåge att, derest ifrågavarande besvär skulle kunna öfverflyttas på samhällsklasser, hvilka förut varit derifrån befriade, sådant likväl icke skäligen kunde i sin helhet på en gång

bringas till utförande; att, om en så genomgripande förändring, som dessa besvärs fördelning på alla skattskyldige, skulle kunna komma till stånd utan att väcka billig klagan, den måste endast småningom genomföras, och en dylik fördelning företrädesvis ske i sådana fall, der en allmän delaktighet kunde med mindre praktiska svårigheter åstadkommas; att härtill lämpade sig företrädesvis det åliggande, som af de väghållningsskyldige redan nu bestredes genom kontanta tillskott, nemligen vägarnes hållande i fargilt stånd vintertiden vid snöfall; och att rättvisa och billighet dock fordrade, att vid en sådan öfverflyttning jorden fortfarande droge samma andel, som i kommunalförfattningarna vore i afseende å fyrktalsberäkningen iakttaget, men att det syntes icke böra ifrågakomma att befria vissa slag af inkomst från all delaktighet härutinnan; och fann Kongl. Maj:t på grund häraf skäligt »föreslå Riksdagen att, med ändring af föreskriften i kongl. förordningen den 13 september 1790, § 5, måtte stadgas att, när i öfverensstämmelse med nämnda författning till vägarnes hållande i fargilt stånd under vintertiden vid snöfall s. k. ploglag vore eller blefve inrättade, den för alla ploglagen uti socknen eller häradet belöpande ersättning skulle sammanslås och inom socknen eller häradet fördelas efter den allmänna grund, som gälde för uttagande af kommunalutskylder på landet».

Denna proposition blef emellertid af Riksdagen afslagen.

Vidare må här antecknas, huru som lagutskottet vid 1875 års riksdag i anledning af väckta motioner i ämnet uttalade den mening, att byggandet och underhållet af vägarne borde, såsom en kommunens angelägenhet, af kommunen bekostas; att häradet vore den kommun, inom hvilken väghållningsbördan borde fördelas; och att deltagandet i kostnaderna för vägunderhållet borde, med fyrktalet såsom skattegrund, bestämmas och jemkas efter den större eller mindre nytta de skattskyldige kunde anses, med hänsyn till de olika beskattningsföremålen, af de allmänna vägarne hemta.

Af särskilda utskottets här ofvan uttalade åsigter angående skyldigheten att deltaga i vägunderhållet följer nödvändigtvis en ändring af mom. e i 6 § af Kongl. Maj:ts förslag. Det kunde visserligen synas, som om utskottet här vid lag endast bort göra några tillägg för de ytterligare slag af inkomst, som enligt utskottets uppfattning böra under paragrafens bestämmelser inbegripas, men med den utgångspunkt utskottet valt för afgörandet af denna fråga har det fallit sig både enklare och naturligare att uppställa den till minst 1,200 kronor uppgående inkomstens deltagande i väghållet såsom regel samt derefter angifva de undantag, som finnas lämpliga. Utskottet har desto hellre ansett sig

böra följa detta redan af komitén iakttagna förfaringssätt, som ett uppräknande enligt mom. e i Kongl. Maj:ts förslag svårligen skulle kunna, äfven med bibehållande af de i samma förslag följda grundsatser, erhålla nödig fullständighet och klarhet. I sammanhang härmed må särskildt erinras, huru som inkomst af landthandel enligt Kongl. Maj:ts förslag icke skulle bidraga till väghållningen. Något giltigt skäl för sådan befrielse torde dock knappast kunna uppletas. Landthandel måste ju i allmänhet anses hafva lika stort direkt behof af de allmänna vägarne som mången af de näringar, hvilka inrymmas inom de i Kongl. Maj:ts förslag uppdragna gränser.

Att särskilda utskottet ej i likhet med komitén undantagit inkomst af kapital torde, efter hvad utskottet i denna fråga anfört, ej erfordra vidare motivering. Dock må här i förbigående erinras, att 13 landsting och 6 länsstyrelser framstält anmärkning deremot, att komitén undantagit inkomst af kapital från delaktighet i väghållningsskyldigheten.

Inkomst af kanal, jernväg och annan farväg har, i likhet med hvad äfven var fallet i komiténs förslag, undantagits, då det ansetts orättvist att låta den ena kommunikationsleden bidraga till den andras underhåll. Enahanda anledning förefinnes enligt utskottets mening att äfven göra undantag för inkomst af skeppsrederi och sjöfart, så mycket hellre som dessa näringar redan förut äro betungade med särskilda skatter. För de slag af inkomst, som i tredje punkten af mom. d omnämnas, har utskottet ansett undantag böra göras, af det skäl att en ökad beskattning för sådan inkomst i de flesta fall skulle blifva obilligt betungande. Befrielse för detta beskattningsföremål har desto hellre kunnat medgifvas, som inkomsten i fråga i landsorten icke kan vara af synnerlig betydelse. Hvad slutligen beträffar inkomst af arrende af staten tillhörig fastighet, har denna inkomst undantagits, enär eljest innehafvare af dylik fastighet skulle för väghållet underkastas dubbel beskattning.

Utom hvad nu blifvit anmärkt angående inkomst har ingen annan ändring i sak företagits i 6 §, än att bland de väghållningsskyldiga beskattningsföremålen upptagits staten tillhörig »annan fastighet», deraf inkomst drages och hvars taxeringsvärde uppgår till minst 600 kronor. Stadgande i sådan rigtning fans i komiténs förslag, men har sedan vid omarbetningarna bortfallit, dock utan att några skäl derför blifvit anförda. Någon anledning till befrielse för sådan fastighet finnes dock enligt utskottets tanke icke. Då deltagande i väghållningsbesväret utsträckts äfven till statens skogar, synes intet skäl finnas att undantaga sådan fastighet, der staten drifver industriel rörelse, och det torde ej

vara obilligt, att, när andra fabriker inom samma ort få bidraga till väghållningen, staten för en sådan industriel anläggning äfven lemnar sitt bidrag, desto hellre som densamma utan tvifvel är i ganska stort behof af vägar.

De öfriga ändringar, som i 6 § vidtagits, angå endast redaktionen och äro en följd deraf att »annan jordbruksfastighet», på sätt 7 och 59 §§ i utskottets förslag utvisa, i allt likstälts med den i mantal satta jorden.

Någon ändring i syfte att, på sätt herr Ollas A. Ericsson föreslagit, borttaga den äldre lotshemman medgifna befrielsen från väghållningsbesväret har utskottet ej funnit sig böra vidtaga, utan anser utskottet, lika med komitén, dessa hemmans rättigheter uti ifrågavarande hänseende vara af kontraktsnatur, så att till följd deraf någon rubbning ej bör ske, så länge hemmanen äro underkastade lotsningsskyldighet. Deremot finner utskottet, i likhet med motionären, skäl saknas för det i 85 § förekommande stadgandet om viss lindring för säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän samt de af nybyggen inom vissa fjelltrakter i Jemtland uppkomna hemman. Då utskottet sålunda ur sitt förslag uteslutit 85 §, står detta för öfrigt i full öfverensstämmelse med den af utskottet förordade åtgärden att låta den icke i mantal satta jorden omedelbart deltaga i väghållningsbesväret med lika stor andel som den i mantal satta jorden.

Enligt den kongl. propositionen skall vägunderhållet in natura fortfarande såsom hittills utgöras af den i mantal satta jorden, med den skilnaden likväl, att i vissa fall en del af detta underhåll kan komma att ombesörjas och bekostas af vägkassan, till hvilken bidrag skulle ingå hufvudsakligen från öfriga i väghållet deltagande beskattningsföremål. För den i 7 § gifna allmänna regeln rörande vägunderhållet in natura har enligt komiténs motivering hänsyn till billighetens fordringar förnämligast gjort sig gällande. Innehafvare af den i mantal satta jorden egde nemligen tillgång till dragare och fasta arbetare, och vägarbetet kunde derigenom förrättas å tider, då minsta olägenhet förorsakades. 7 §.

Beträffande icke i mantal satt jordbruksfastighet yttrar komitén, att väl en och annan sådan fastighet med fördel kunde indelas till vägunderhåll in natura, men egarne till de flesta sådana vore enligt komiténs uppfattning bäst betjenta med att få lemna sitt bidrag i penningar, då lägenheternas taxeringsvärde i allmänhet vore så lågt, att det en sådan lägenhet tilldelade vägstycket blefve särdeles obetydligt. Tyngsta delen af underhållet blefve må hända derför tidsförlusten för sändande af dragare och arbetare till vägstycket.

I likhet med Jönköpings och Kristianstads läns landsting kan utskottet icke dela denna uppfattning, utan anser, att samma skäl, som tala för att låta den i mantal satta jorden utgöra vägunderhåll in natura, äfven böra gälla i fråga om annan jordbruksfastighet. Den af komitén angifna anledningen till ett olika behandlingssätt, eller att sådan fastighet i allmänhet har ett särdeles lågt taxeringsvärde, är enligt utskottets uppfattning icke hållbar, då ju till följd af den obegränsade rättigheten till hemmansklyfning förhållandet kan vara fullkomligt lika för fastighet, hvilken är åsatt mantal. Det är ingalunda sällsynt, att jordbruksfastigheter utan åsatt mantal äro vida högre taxerade än mången hemmansdel. Från regeln att all jordbruksfastighet skall deltaga i vägunderhållet in natura har dock undantag ansetts böra göras för staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar.

8 §. I 8 § stadgas, bland annat, att brobyggnad samt anläggning af ny väg och omläggning af gammal väg skall bekostas af vägkassan. Af detta stadgande skulle möjligen kunna hemtas anledning till den föreställning, att kostnaden för nya väganläggningar och omläggningar hädanefter skulle bestridas uteslutande af vägkassan utan bidrag af statsmedel. Att detta ej är meningen framgår af departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet den 14 februari 1887, hvari anföres, att under de år de första vägdelningarna komme att fortgå, nya väganläggningar icke torde i någon större grad ifrågakomma, och således under dessa år det anslag, som brukat årligen till ganska betydligt belopp anvisas såsom bidrag till anläggning af nya samt omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, komme att i väsentligt mindre mån än eljest tagas i anspråk. För att emellertid betona, att de nya anordningarna icke böra anses medföra indragning eller nedsättning af det vanliga anslaget för ifrågavarande ändamål annat än möjligen under de år, då första vägdelningarna pågå, har utskottet, som anser sådant anslag allt fortfarande vara väl behöfligt, i 8 § inskjutit orden »i den mån sådan kostnad ej utgår af statsmedel» och till följd häraf omredigerat paragrafen, på sätt utskottets förslag utvisar.

Då det säkerligen ofta blifver svårt att afgöra, huru vida bro bör betecknas såsom *större* sådan, synes den i 8 § förekommande bestämmelse, att kostnaden för byggande och underhåll af större bro skall bestridas ur vägkassan, egnad att föranleda tvistigheter och olikhet i tillämpningen inom olika orter. Redan af denna anledning torde kunna ifrågasättas, huru vida icke *alla* broar borde byggas och underhållas på vägkassans bekostnad, och då dessutom byggnads- och underhållsskyldigheten är af beskaffenhet att kunna lämpligare och bättre fullgöras genom

vägstyrelsen än genom de väghållningsskyldige fastighetsinnehafvarne, har utskottet ansett sig böra ändra ifrågavarande bestämmelse, så att kostnaden för byggande och underhåll af alla broar skall bestridas af vägkassan, dervid dock för att omöjliggöra allt missförstånd särskildt antydts, att s. k. vägtrummor icke inbegripas i hvad här stadgas angående broar.

Enligt herr Ollas A. Ericssons motion borde i 8 § införas bestämmelse derom, att »*vintervägskostnaden*» skulle bestridas ur vägkassan, men som denna paragraf tillhör ett kapitel af lagen, hvilket handlar om vägs byggande och dess underhåll, när mark är bar, torde detta ändringsförslag icke förtjena afseende.

Genom 9 och 10 §§ har i stället för det förmedlade mantalet taxeringsvärdet lagts till grund för fördelningen af vägunderhållet in natura. Utskottet kan ej annat än skänka sitt gillande åt denna förändring, då den enligt utskottets åsigt bör i väsentlig mån bidraga till afhjelpande af en bland de hufvudsakligaste bristerna i nu gällande lagstiftning i ämnet, och förändringen för öfrigt blifvit så godt som nödvändig genom utskottets förslag att låta äfven icke i mantal satt jord utgöra vägunderhåll in natura. För att emellertid vinna en lätthandterlig mätare vid vägdelningen har enligt det kongl. förslaget taxeringsvärdet icke omedelbart användts såsom delningsgrund, utan omsatts i vägmantal. Anmärkning emot förslaget i denna del har visserligen icke blifvit framstäld af landstingen eller någon bland de myndigheter, som afgifvit utlåtande öfver förslaget, men uti en bland Riksdagens ledamöter utdelad uppsats »I vägunderhållsfrågan» hafva uttalats vissa betänkligheter och i sammanhang dermed lemnats anvisning å en utväg att på ett vida enklare och mera praktiskt sätt än det af Kongl. Maj:t föreslagna vinna det åsyftade målet. Ur den nämnda uppsatsen tillåter utkottet sig här återgifva följande: *9 och 10 §§.*

»Vägmantalet, hvilket i sjelfva verket är detsamma som taxeringsvärdet, uttryckt i ett mindre antal siffror än detta, skulle bildas på det sätt, att hela väghållningsdistriktets sammanlagda förmedlade mantal divideras i summan af samma mantals taxeringsvärden, då qvoten utvisar medeltaxeringsvärdet för helt mantal. Denna qvot jemnas till närmaste hundratal och divideras sedan uti hvarje hemmans särskilda taxeringsvärde, då man i de nya qvoterna får vägmantalet för hvarje särskildt hemman, uttryckt i helt tal med två decimaler.

Första olägenheten af att använda det sålunda bildade vägmantalet är den, att, i anseende till den nyssnämnda jemkningen i medeltaxerings-

värdet på ett helt mantal, det oftast blir omöjligt att få summan af vägmantalen att öfverenstämma med summan på distriktets verkliga mantal. Skilnaden bestiger sig ofta till $^1/_3$ eller $^1/_2$ mantal eller än mera. Detta har den ledsamma påföljden, att uträkningen af vägmantalen kommer att sakna den kontroll, som ligger i öfverensstämmelse emellan summorna af vägmantalen och de verkliga mantalen inom distriktet, hvilket gör, att man måste uträkna samtliga vägmantalen två eller flere gånger för att vara fullkomligt förvissad om, att räkningen är rigtig.

Den andra svåra påföljden af vägmantalets användande är, att sedan man lyckats komma derhän, att mantalet numera, såsom sig bör, endast användes i jemförelsevis få fall, och betydelsen af detsamma allt mera blifvit förminskad, så skulle man här komma att åter fastslå detsammas användande, och detta blott för en sådan omständighet som den, att det skulle ingå såsom faktor vid uträknandet af vägmantalen.

Hufvudsakliga anmärkningen mot vägmantalen gäller emellertid det ofantliga besvär och den stora tidsutdrägt, som komma att vållas af deras uträknande. Anstälda försök hafva gifvit sannolikhet för att för dylikt uträknande, beträffande ett enda medelstort härad, åtgår tid, som får räknas i månader, hvaraf man finner att ansenlig tidsförlust, och dermed kostnad, uppstår för vägdelningarna. Funnes ej annat lika godt och säkert medel att komma till samma resultat, så finge man väl åtnöjas med det föreslagna; men det finnes verkligen ett ofantligt mycket enklare och billigare. I stället för den vidlyftiga uträkningen af vägmantalen, tager man nemligen taxeringsvärdena för hemmanen, sådana de äro i afseende å tusentalen, och fogar till dem, såsom hela tal, en decimal, motsvarande hvad hvarje taxeringsvärde öfverskjuter tusentalet, så att, exempelvis, ett taxeringsvärde af 2,480 kronor, jemkadt till närmaste hundratal, utföres med 2,5, taxeringsvärde af 9,820 kronor med 9,8 o. s. v.

I stället för att sålunda använda månader för att uträkna det s. k. vägmantalet i ett större härad, behöfver man icke använda mer än en enda dag för bestämmande af dessa andra tal, och detta utan någon särskild uträkning. Man kan upptaga dessa nya tal så fort man hinner skrifva dem. Naturligtvis erhåller man helt andra siffertal än genom uträknandet af vägmantalen, men alldeles icke flera siffror, ofta färre. Det synes alltså förefinnas stora skäl att utbyta vägmantalen mot sådana tal, som nyss nämndes, hvilka lämpligen kunde benämnas *vägtal*, helst den tid, som åtgår för uträkningen af det ena eller upptecknandet af det andra, säkerligen förhåller sig såsom minst 1 : 50 eller kanske 1 : 100.

För att närmare åskådliggöra det förhållande, som här blifvit omnämndt, är nedanstående tablå uppgjord, hvarvid mantal och taxeringsvärden äro fingerade, hvilken i fördelningskolumnerna visar de så ytterst obetydliga skiljaktigheterna vid användandet af vägmantal eller vägtal. I dessa kolumner utmärka de hela talen *kilometer* och således decimaltalen *meter*, så att, exempelvis, hemmanet A, $^1/_{16}$ mantal, med taxeringsvärde 2,240 kronor, skulle få såsom vägmantal 0,18 med 86 meter, men såsom vägtal 2,2 med 84 meter.

Skulle vägmantal utbytas mot vägtal, kunde 10 § möjligen erhålla följande lydelse: Vägtal åsättes hvarje hemman eller hemmansdel i öfverensstämmelse med dess taxeringsvärde, hvarvid hundratalen på vanligt sätt bringas till närmaste tiondedelar af tusentalen såsom hela tal».

Vägområdet innehåller $690\frac{538427}{730000}$ (= 690,74) mantal; väglängden 330 km.; sammanlagda taxeringsvärdena 8,699,180 kr.; medeltaxeringsvärdet på 1 mantal 12,592 (satt = 12,600) kr.

Hemmanens namn.	Mantal.	Taxeringsvärden.	Vägmantal.	Fördelning af väglängden efter vägmantal.	Vägtal.	Fördelning af väglängden efter vägtal.
A.	$^1/_{16}$	2,240	0,18	0,086	2,2	0,084
B.	$^1/_8$	3,860	0,31	0,148	3,9	0,148
C.	$^1/_4$	7,080	0,56	0,268	7,1	0,269
D.	$^3/_8$	9,130	0,72	0,344	9,1	0,345
E.	$^1/_2$	12,150	0,96	0,459	12,2	0,462
F.	$^7/_8$	16,000	1,27	0,606	16,0	0,607
G.	1	20,200	1,60	0,764	20,2	0,766
H.	$1^1/_{16}$	22,000	1,75	0,835	22,0	0,835
I.	$2^3/_4$	45,500	3,61	1,725	45,5	1,726
K.	4	80,000	6,35	3,035	80,0	3,035
L.	5	90,500	7,18	3,432	90,5	3,433
M.	7	125,000	9,92	4,741	125,0	4,742
N.	8	142,600	11,32	5,410	142,6	5,410
O.	10	200,000	15,87	7,585	200,0	7,587
P.	20	350,500	27,82	13,298	350,5	13,296
Q.	30	455,000	36,11	17,261	455,0	17,260
R.	50	700,800	55,62	26,587	700,8	26,585
S.	100	900,400	71,46	34,158	900,4	34,156
T.	$^{192}/_{365}$	10,220	0,81	0,387	10,2	0,387
U.	$^{1017}/_{1460}$	12,240	0,97	0,463	12,2	0,463
V.	$^{1873}/_{2920}$	15,700	1,25	0,597	15,7	0,595
X.	$^{2111}/_{5840}$	9,800	0,78	0,373	9,8	0,372
Y.	$^{1889}/_{10950}$	6,900	0,55	0,263	6,9	0,262
Z.	$^{36579}/_{109500}$	10,500	0,83	0,397	10,5	0,398
Alla öfriga	$447^{64519}/_{730000}$	5,450,860	432,61	206,778	5450,9	206,777
Summa	$690^{538427}/_{730000}$	8,699,180	690,41	330 km.	8699,2	330 km.

Anm. De stora mantalen för hemmanen O.—S. i kolumnen 2 torde ytterst sällan, om ens någonsin, i verkligheten förekomma. Här äro emellertid sådana — med mot dem svarande höga taxeringsvärden — antagna, för att visa att, äfven med användande af stora tal för hemmanen och för deras taxeringsvärden, *antalet* siffror uti *vägtalen* icke blir större än uti *vägmantalen*.

Till de uttalade betänkligheterna mot användande af vägmantal, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, vill utskottet foga den anmärkning, att ett dylikt tillvägagående utan tvifvel på åtskilliga orter skulle möta hinder i anseende till säregna förhållanden, såsom t. ex. i Dalarne, der man i allmänhet saknar kännedom om de särskilda jordbruksfastigheternas hemmantal. Utskottet har derför ansett sig böra förorda antagande af det uti omförmälda uppsats framstälda förslag, blott med den ändring att vägtalet af utskottet ansetts hellre böra bestämmas såsom motsvarande 100 kronor än 1,000 kronor af taxeringsvärdet, enär derigenom vinnes den fördel, att man alltid vid åsättande af vägtal får endast hela tal att röra sig med. Enligt bevillningsförordningen skall nemligen taxeringsvärdet städse bestämmas i hela hundratal. Då en vägfyrk enligt 59 § motsvarar 100 kronor af hvarje jordbruksfastighets taxeringsvärde, kunde möjligen ifrågasättas, att äfven för det fall, som i 9 och 10 §§ afses, benämningen vägfyrk borde användas. Häremot möter likväl den invändning, att en fastighets vägtal enligt 11 § skall ega bestånd, intill dess ny vägdelning sker, hvaremot vägfyrktalet kan vexla med ändringarna i taxeringsvärdet. Det är således ingalunda sannolikt, att vägfyrktalet och vägtalet för samma fastighet alltid skulle sammanfalla, och vid sådant förhållande kan naturligtvis icke vara lämpligt att för begge begreppen begagna samma benämning.

Till följd af stadgandet, att äfven den icke i mantal satta jorden skall deltaga i naturaunderhållet, har 10 § måst omarbetas för att utmärka, att vägtal skall åsättas hemman, utjord och annan jordbruksfastighet.

I fråga om afsöndrade lägenheters skyldighet att enligt den nya lagen deltaga i väghållningsbesväret har komitén anmärkt, att det visserligen kunde synas, som om innehafvare af dylika lägenheter på grund af samma lags bestämmelser finge på dubbelt sätt bestrida väghållet, nemligen dels genom direkt bidrag dertill och dels genom afgäld till stamhemmanet, men att komitén likväl för sin del ansåge, att, då grunden för afgäldens utgörande genom den nya lagen försvunne, lägenhetshafvaren, utan att något särskildt stadgande derom gjordes, blefve berättigad att vinna befrielse från den del af afgälden, som mot lägenhetens andel i väghållet beräknats, och, om sådan befrielse ej i godo vunnes, oförhindrad att derom efter befogenhet föra talan i tvisteväg. Komitén föreslog således, att »hvarje annan jordbruksfastighet» äfvensom »annan fastighet» skulle utan undantag deltaga i väghållningsbesväret. Kammarkollegium fann sig på anfördt skäl oförhindradt biträda komiténs förslag härutinnan, och Kongl. Maj:ts förslag innehåller icke någon bestämmelse, på grund hvaraf afsöndrade lägenheter kunna anses undan-

tagna från delaktighet uti ifrågavarande besvär. Således synes den uppfattning hafva gjort sig gällande, att innehafvare af afsöndrad lägenhet skall fullgöra den på lägenheten belöpande andel af väghållningsbesväret, äfven om vid afgäldens bestämmande hänsyn tagits till den stamhemmanet åliggande allmänna väghållningsskyldighet, med rätt för lägenhetsinnehafvaren att genom rättegång befria sig från skyldigheten att erlägga motsvarande andel af afgäldens belopp. Lika med åtskilliga landsting och länsstyrelser kan utskottet icke i allo dela denna uppfattning. Om innehafvaren af stamhemmanet en gång blifvit förbunden att emot åtnjutande af viss i laga ordning bestämd årlig afgäld ansvara för den afsöndrade lägenhetens andel i hemmanets väghållningsskyldighet, så lärer en sådan förbindelse icke böra och ej heller ens lagligen kunna upphöra derför, att uti ny lag meddelas förändrade bestämmelser angående sättet för skyldighetens fullgörande. Då emellertid ingalunda kan anses gifvet, att i hvarje fall vid afgälds bestämmande tagits hänsyn till den afsöndrade lägenhetens andel i väghållningsskyldigheten, än mindre att ett sådant förhållande numera alltid skulle kunna ledas i bevis, lärer det icke vara möjligt att genom allmän lagbestämmelse afgöra, huru vida stamhemmanets eller den afsöndrade lägenhetens innehafvare skall fullgöra den på lägenheten enligt nya lagen belöpande väghållningsskyldighet, utan torde frågan härom böra i händelse af tvist bero på pröfning i hvarje särskildt fall. Med afseende härå har utskottet, oaktadt sin skiljaktiga uppfattning rörande rättsförhållandets natur, icke ansett sig böra i 6 § göra ändring i eller tillägg till bestämmelserna angående skyldighet för »all jordbruksfastighet» och »all annan fastighet» att deltaga i väghållningsbesväret. Men på det att icke i fråga om vägtals åsättande afsöndrad jordbrukslägenhet må kunna betraktas som en sådan sjelfständig fastighet, hvars innehafvare ovilkorligen skall fullgöra den på lägenheten belöpande väghållningsskyldighet, har utskottet uti 10 § infört den föreskrift, att, om afsöndrade jordbrukslägenheter finnas, vägtalet skall åsättas stamfastigheten efter dess och de afsöndrade lägenheternas sammanräknade taxeringsvärde.

Genom de af utskottet sålunda ifrågasatta ändringar har ingen väsentlig rubbning i det kongl. förslagets stadgande om vägdelning egt rum, enär sådan delning fortfarande kommer att afse vägs fördelning på hemman eller annan i jordebok eller fastighetsbok upptagen sjelfständig jordbruksfastighet, derest ej de särskilda delegarne begära delning. Med hänsyn till den gjorda ändringen har emellertid öfver allt i andra paragrafer ordet *hemman* utbytts emot *jordbruksfastighet* eller *fastighet*, hvarjemte den i 81 § 2 punkten intagna förklaringen att hvad om hemman

säges äfven gäller om hvarje i jordebok upptaget särskildt nummer flyttats till 10 §, den enda der ordet hemman qvarstår. I sammanhang härmed har med hänsyn till förhållandena i Dalarne och undantagsvis äfven andra orter efter ordet jordebok inskjutits orden: »eller fastighetsbok».

12 §. I Kongl. Maj:ts förslag har, på sätt 12 och 43 §§ utmärka, medgifvits afsides liggande hemman rätt att undantagas från vägdelning och i stället bidraga med penningar efter det belopp, hvartill underhållskostnaden på vägmantal blifvit uppskattad. Detta medför emellertid den oegentlighet, att en hvar af de fastigheter, hvilka ingå i delningen, får större väglängd att underhålla än eljest blefve händelsen. Enär vidare urskiljandet af de fastigheter, som skola anses afsides belägna, måste ega rum före sjelfva vägdelningen, möter den svårigheten, att man då icke kan bedöma, huru vida en fastighet kommer att få långt till sitt vägstycke i annat fall än att fastigheten i fråga ligger afsides från alla vägar. Samma skäl, som tala för att dylika fastigheter må undantagas från skyldigheten att utgöra vägunderhållet in natura, kunna dock äfven åberopas med afseende å de fastigheter, hvilka väl icke äro afsides belägna från vägar, men likväl vid vägdelningen befinnas hafva fått sitt vägstycke långt ifrån sig eller eljest äro obeqvämt belägna med afseende å vägunderhållets fullgörande. För att bereda äfven dessa fastigheters innehafvare möjlighet att få tillgodonjuta den ifrågasatta förmånen samt förekomma den antydda oegentligheten har utskottet ansett nödigt, att hvarje i vägdelning ingående fastighet dervid tilldelas sitt vägstycke och att först derefter afgöres, huru vida fastigheten må anses så belägen, att innehafvaren må åtnjuta nämnda förmån, om han sådant åstundar. Men som i sådant fall de befriade fastigheternas vägstycken icke vidare kunna fördelas å öfriga fastigheter, finnes ingen annan utväg för underhållets ombesörjande än att öfverlemna detsamma åt vägstyrelsen på vägkassans bekostnad, hvaraf likväl bör följa, att vägstyrelsen berättigas pröfva, huru vida vilkoret för rättighetens tillgodonjutande må anses uppfyldt.

På det vägstyrelsen må kunna lämpligen ordna fullgörandet af den vägunderhållsskyldighet, som sålunda kan blifva å densamma öfverflyttad, har utskottet ansett nödigt att frågor om befrielse för fastighetsinnehafvare att bestrida vägunderhåll in natura böra afgöras så fort ske kan, efter det vägdelning vunnit laga kraft, hvadan utskottet infört den föreskrift, att ansökning i ämnet skall till vägstyrelsen ingifvas inom sex månader derefter.

13 §. Då ordet *hemman* i 13 § ej utan vidare kan utbytas mot *jordbruksfastighet* för att dermed beteckna sådan fastighet, som får sig särskildt

vägtal åsatt enligt 10 §, har början af 13 § måst i någon mån omredigeras, dervid utskottet tillika sökt göra tydligt, i hvilka fall flere egare kunna hafva gemensam väg att underhålla. Genom den lydelse, början af paragrafen nu erhållit, blifver äfven genast för en hvar klart, att fastighetsegare, hvars egendom ej fått särskildt vägtal, likväl icke behöfver fullgöra vägunderhåll gemensamt med andra, utan att, på sätt sista stycket af paragrafen uttryckligen innehåller, det beror af hans fria val att få vägen delad på hvarje fastighetslott. Denna omständighet har nemligen ansetts böra mera framhållas, emedan utskottet antager att i de flesta fall sådan delning önskas.

Af lätt insedt skäl har ordet »åbor» bort utbytas mot »delegare». Då vidare vägfogdes befattning möjligen i ett eller annat afseende kan blifva betungande, har utskottet tillagt den bestämmelsen, att vägfogde, som i tre på hvarandra följande år tjenstgjort, i likhet med hvad om snöplogfogde är föreslaget, icke skall vara skyldig befattningen å nyo emottaga förr än ytterligare tre år förflutit.

För att ej hvarje skada, som genom vattenflöde eller annorledes kan åkomma en väg och ej tagits i betraktande vid graderingen, skulle kunna åberopas för framställande af anspråk på ersättning ur vägkassan, hade komitén i sitt förslag till det uti 16 § förekommande ordet »naturhändelse» fogat bestämningen *utomordentlig*, hvilken bestämning i Kongl. Maj:ts förslag utbytts mot *oförväntad*. Det senare uttrycket är visserligen att föredraga, men då äfven det kan gifva anledning till misstydning, om t. ex. en öfversvämning inträffat, som väl icke varit alldeles oväntad men dock ej kunnat förebyggas, har utskottet ansett lämpligast att utesluta bestämningen »oförväntad». Något missförstånd af lagens mening torde till följd af en sådan uteslutning ej vara att befara. *16 §.*

I fråga om sättet för slitande af tvist angående ersättning, som i 14, 15, 16 och 17 §§ omförmäles, har utskottet återupptagit komiténs förslag att hänskjuta sådan tvist till bedömande af gode män, utsedde på sätt den af utskottet omredigerade 18 § utvisar. Utom det att dylika tvisters afgörande ej följdrigtigt kunna öfverlemnas åt administrativ myndighet, har utskottet fäst sig dervid, att särskildt för de fall, hvarom här är fråga, erfordras en kännedom om förhållandena på platsen, hvilken Konungens befallningshafvande liksom äfven en domstol, om saken hänvisades dit, icke utan omgång och tidsutdrägt kan förskaffa sig. Genom gode män bör deremot kunna med lätthet erhållas en fullt sakkunnig pröfning af hvarje förekommande ersättningsfråga. *18 §.*

Stadgandet i 24 § angående skyldighet att å ömse sidor om väg *24 §.*

borthugga buskar är hemtadt från gästgifvareordningen den 12 december 1734, § 7, som i denna del genom kongl. stadgan angående skjutsväsendet den 31 maj 1878 förklarats skola fortfarande ega giltighet. Det i gästgifvareordningen föreskrifna afståndet från väg, inom hvilket buskar ej få finnas, är i Kongl. Maj:ts förslag bibehållet i det närmaste oförändradt. Föreskriften i nämnda förordning gäller dock endast små buskar invid landsväg, hvaremot förslagets stadgande afser alla allmänna vägar och ej gör skilnad på större och mindre buskar.

Det är allmänt kändt, att nu gällande stadgande om buskars borthuggande nästan ingenstädes noggrant tillämpats, hvaraf följden blifvit, att för närvarande så väl träd som buskar i riklig mängd förekomma invid vägarne till stort men för deras underhållande i farbart skick. För att vinna det åsyftade ändamålet eller att underlätta vägarnes upptorkande är emellertid nödigt bereda möjlighet att äfven undanskaffa träd, som stå invid vägarne, enär träden i omförmälda afseende utan tvifvel verka mera skadligt än buskarne. Ett lagbud i sådan rigtning vore derför i hög grad önskvärdt och skulle säkerligen, rätt tillämpadt, mångenstädes medföra lättnad i vägunderhållet samt minska kostnaderna derför. Då likväl jordegarens rätt häraf beröres, måste vid lagbestämmelsens affattande all möjlig varsamhet iakttagas. Att tillerkänna jordegarne särskild ersättning skulle utan tvifvel medföra högst betydande kostnader och besvär för de väghållningsskyldige. Blefve jordegaren åter förbunden att å ett så stort område, som i lagförslaget förutsättes, utan rätt till ersättning undanrödja icke blott buskar utan äfven alla träd, skulle härigenom göras ett onödigt stort ingrepp i jordegarens rätt. Utskottet har derför trott sig böra söka en medelväg och i denna afsigt föreslagit, det jordegaren skulle förpligtas borthugga träd eller buske, som står så nära väg, att någon gren når fram till vägens kant. Tillämpningen af denna bestämmelse har dock blifvit inskränkt till de fall, då väg går genom skogsmark. Är väg omgifven af åker eller äng, torde, äfven om träd eller buskar växa i dess närhet, den ifrågasatta åtgärden vara mindre nödvändig. Det har dessutom varit angeläget att så vidt möjligt skona prydnadsträd och alléer.

25 §. Uti 25 § af Kongl. Maj:ts förslag stadgas bland annat förbud att på mindre afstånd än 3,5 meter från vägs kant uppföra stenmur eller jordvall till större höjd än 3 decimeter öfver vägens yta. Anledningen härtill är att dylika murar och vallar vintertiden orsaka snösamlingar, hvarigenom vägunderhållet försvåras. Då emellertid liknande förbud ej förefinnes för gärdesgårdar, hvilka dock likaledes kunna föranleda snösamlingar, samt stadgandets tillämpning mångenstädes, der stenmurar

eller jordvallar användas såsom stängsel, skulle framkalla ej obetydliga olägenheter, har detsamma af utskottet ansetts böra ur lagen utgå.

Sedan i kongl. kungörelsen den 11 oktober 1864 stadgats, att å all- *31 §.*
män lands- eller häradsväg, med undantag för de ställen, der sådan väg korsades af jernväg eller kanalled, grind icke vidare finge uppsättas, med mindre Konungens befallningshafvande dertill lemnade tillstånd, hafva utan sådant tillstånd grindar lagligen icke kunnat uppsättas. För att tydligen utmärka detta och sålunda för en hvar göra klart, att då i 31 § talas om gällande hägnadsdelning, dermed endast kan afses sådan hägnadsdelning, som upprättats, innan ofvannämnda kungörelse trädde i kraft, har ett tillägg i denna paragraf blifvit infördt.

I fråga om rätt för väghållningsskyldig att å annans mark hemta *33 §.*
väglagningsämnen innehåller nu gällande författningar, att sand och grus företrädesvis skola tagas å skog och utmark, och att detta får ske utan skyldighet att gifva ersättning, men att derest nämnda väglagningsämnen icke å skog eller utmark finnas att på lämpligt afstånd tillgå, de jemväl få tagas å inegor, åkergärden, ängar och hagar, i detta fall dock endast mot ersättning. I dessa bestämmelser har Kongl. Maj:ts förslag gjort ändring endast så till vida, att till väglagningsämnen, som få hemtas å annans mark, äfven räknas sten, och att skyldigheten till ersättnings gifvande utsträckts jemväl till det fall, att väglagningsämnena tagas å utmark. I fråga härom anser utskottet sig böra anmärka, att, då hemtande af väglagningsämnen å utmark hittills fått ske utan ersättning och sådan afhemtning understundom icke förorsakar någon skada eller skada blott till så ytterligt ringa belopp, att den knappt kan i penningar mätas, det synes mindre lämpligt att ändock tillerkänna jordegaren ovilkorlig rätt att *alltid* erhålla ersättning. Härigenom skulle utan tvifvel väghållningskostnaden i många fall onödigtvis fördyras, och vissheten att alltid hafva rätt till någon ersättning skulle sannolikt göra jordegaren mindre benägen för en på billiga grunder fotad öfverenskommelse och sålunda framkalla rättegång, hvars undvikande i dylika fall torde vara högeligen att önska. På grund häraf har utskottet föreslagit, att det må bero på domstols pröfning både *om* och *till hvilket belopp* erättning bör lemnas för väglagningsämnen, som hemtats å annans mark, då vederbörande ej kunna sig derom i godo förena.

Orden »efter föregången undersökning» har utskottet ansett böra utgå, emedan de möjligen skulle kunna tydas som om lagen velat föreskrifva, att syn på stället alltid skulle ega rum. Sådan torde ofta vara alldeles obehöflig och skulle då endast medföra onödiga kostnader. Någon olägenhet af ordens uteslutande lärer väl ej heller kunna tänkas,

då målet icke kan afgöras utan föregående utredning och det ju alltid står domstolen fritt att utsätta syn, om sådan anses erforderlig.

37 §. Enligt 37 § i Kongl. Maj:ts förslag skall vägdelning första gången ske, så snart väghållningsskyldig derom framställer yrkande. Då således vägdelning kan framtvingas af en enda väghållningsskyldig och inom hvarje distrikt alltid torde finnas någon sådan, för hvilken det kan vara önskvärdt att få ny vägdelning, lärer väl detta stadgande få anses i det närmaste liktydigt med att påbjuda lagens trädande i kraft samtidigt öfver allt. Af departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet den 5 januari innevarande år synes framgå, att skälet, hvarför steget ej tagits fullt i denna rigtning, varit hänsyn till de med nya vägdelningar förenade kostnader, hvilka ansetts böra så vidt möjligt undvikas. Då emellertid, såsom af 84 § i utskottets förslag framgår, utskottet tänkt sig, att den första vägdelningen enligt den nya lagen skall helt och hållet bekostas af statsverket, då vidare det icke kan vara lämpligt att en äldre lag tillämpas i ett väghållningsdistrikt, under det en helt annan ordning är rådande i ett annat, utan önskvärdt är, att den nya lagen så vidt möjligt samtidigt vinner tillämpning inom hela riket, och då slutligen, på sätt förut är nämndt, nya vägdelningar blifva en nästan nödvändig följd deraf, att sådan delning skall ske, om blott en enda framställer yrkande derom, har utskottet icke tvekat föreslå, att vägdelning enligt den nya lagen första gången skall ske, så snart väghållningsdistrikten blifvit bestämda.

41 §. Uttrycket i § 41 »till afgörande företagas» förefaller något oegentligt, då i sjelfva verket de i paragrafen afsedda åtgärder endast innebära upprättande af förslag, som enligt nästföljande paragraf skall underställas Konungens befallningshafvandes pröfning. Utskottet föreslår derför, att dessa ord utbytas mot »till handläggning företagas».

Den i punkten 2:o af 41 § vidtagna ändring är blott en följd af utskottets beslut i fråga om 8 §, hvarigenom bestämdes, att kostnaden för byggande och underhåll af alla broar, som ej äro att anse såsom vägtrummor, skulle bestridas ur vägkassan. Tillägget »vid förnyad vägdelning» efter samma punkt har insatts för att dermed tydligt utmärka, att bestämmande om sammanslagning eller delning af väghållningsdistrikt *första* gången sker i annan än den i 41 § föreskrifna ordning.

42 §. Då väghållningsdistriktet icke alltid behöfver utgöras af ett härad, utan äfven kan vara en del deraf eller bestå af flera härad, har utskottet ansett stadgandet i 42 § om de väghållningsskyldiges hörande inför häradsrätten olämpligt och derför föreslagit, att orden »inför häradsrätten» måtte utgå. Utskottet har dervid tänkt sig, att det må

ankomma på Konungens befallningshafvande att bestämma, inför hvilken myndighet de väghållningsskyldige lämpligast böra höras.

Första stycket af 43 § har måst något omredigeras för att bringas i öfverensstämmelse med den förändrade lydelse 10 och 12 §§ enligt utskottets förslag erhållit, och tillägget i andra stycket af 43 § har gjorts för att derigenom tydligt utmärka, att äfven kostnaden för erhållande af nödigt väglagningsämne bör tagas i betraktande vid vägs gradering. *43 §.*

Såsom ofvan blifvit antydt, håller utskottet före, att, då vägdelning öfvergår ett distrikt, delegare i fastighet, hvilken åsatts vägtal, skola helst önska, att sådan fastighets väg indelas jemväl på hvarje särskild lott i fastigheten, enär dylik delning ofta nog kan innebära en verklig förmån för delegarne. Enligt 45 § skulle kostnaden för delningen bestridas af delegarne sjelfve. Men då de, hvilka äro egare till hela hemmansnummer, ej behöfva vidkännas särskilda kostnader för att få eget vägstycke sig anvisadt, synes rättvisan fordra, att de, som hafva mindre fastighetslotter, äfven få utan kostnad komma i åtnjutande af samma förmån. Utskottet anser derför, att den ifrågavarande kostnaden bör likasom kostnaden för vägdelningen i öfrigt utgå af vägkassan. På grund häraf har början af sista stycket i 45 § erhållit ett tillägg, hvarigenom utmärkes, att delning af väg mellan de särskilda lotterna i en fastighet bekostas af delegarne endast i det fall, att delningen *icke* sker i sammanhang med vägdelning, som omfattar ett helt distrikt. *45 §.*

Emot det af Kongl. Maj:t föreslagna sätt för val af den särskilda nämnd, om hvilken i 47 § stadgas, har herr Ollas A. Ericsson i sin motion haft åtskilligt att anmärka. *47 §.*

Han yttrar härom följande:

»I Kongl. Maj:ts förslag stadgas, att denna nämnd skall bestå af ordförande och tre ledamöter, af hvilka ordföranden och en ledamot förordnas af Konungens befallningshafvande och de öfriga två ledamöterna tillika med två suppleanter för dem utses af de väghållningsskyldige i den ordning, som för val af landstingsmän finnes stadgadt, äfvensom, vid förekommande omröstning inom nämnden, vid lika röster, eller der hvar har sin särskilda mening, ordförandens är den bestämmande. Häraf framgår således tydligt att, till följd af sammansättningen af dessa nämnder, Konungens befallningshafvande, genom sin rätt att utse ordförande och densammes afgörande votum vid ofvannämnda fall, ofta komme att blifva den bestämmande med afseende å de för de väghållningsskyldige så vigtiga beslut, den särskilda nämnden äro anförtrodda.

För att i någon mån afhjelpa denna oegentlighet och åstadkomma en mera opartisk sammansättning af den särskilda nämnden, äfvensom att, vid de fall, väghållningsdistriktet omfattar större område än häradet eller tingslaget, få medlemmar i nämnden för de väghållningsskyldige utsedde, torde det vara lämpligt stadga, att äfven landstinget utser ledamöter i dessa nämnder; men för att kostnaderna genom ledamöternas antal icke måtte höjas, utan hellre minskas, torde man utan någon som helst risk kunna nedsätta det af Kongl. Maj:t föreslagna antalet medlemmar från fyra till tre, deraf Konungens befallningshafvande förordnade en, som tillika vore sjelfskrifven ordförande, och der väghållningsdistriktet utgöres af häradet eller tingslaget eller mindre delar deraf utses en ledamot jemte suppleant af landstinget, samt en ledamot med suppleant af de väghållningsskyldige; men i de fall väghållningsdistriktet utgöres af större område än häradet eller tingslaget utses båda ledamöterna jemte suppleanter af landstinget.»

Enligt motionärens förslag borde derför 47 § erhålla följande lydelse:

47 §.

Den i 46 § föreskrifna uppskattning verkställes af en för hvarje väghållningsdistrikt tillsatt särskild nämnd, bestående af ordförande och *två ledamöter, af hvilka ordföranden förordnas af Konungens befallningshafvande, och der väghållningsdistriktet utgöres af häradet eller tingslaget eller mindre delar deraf utses en ledamot jemte suppleant af landstinget samt en ledamot med suppleant af de väghållningsskyldige i den ordning, som för val af landstingsmän finnes stadgadt; men i de fall väghållningsdistriktet utgöres af större område än häradet eller tingslaget, utses båda ledamöterna jemte suppleanter af landstinget.*

Utskottet har redan förut, vid behandlingen af 5 §, uttalat såsom sin åsigt, att landstinget i anseende till sin sammansättning icke vore egnadt att bilda en lämplig representation för de väghållningsskyldige. De skäl, som i nämnda hänseende då anfördes, kunna nu åberopas mot förslaget att låta medlemmar af den särskilda nämnden väljas af landstinget. För att i fråga härom de väghållningsskyldige skola kunna på verksamt sätt bevaka sina intressen, finnes enligt utskottets tanke ingen annan lämplig utväg än att öfverlemna valets verkställande åt de väghållningsskyldige sjelfve. I denna rigtning har redan kammarkollegium i sitt utlåtande uttalat sig. Äfven i afseende å ordningen för sådant vals verkställande har utskottet följt kollegii anvisning och i nära öfverensstämmelse dermed upprättat sitt förslag till förändrad lydelse af

47 §. I sammanhang härmed bör erinras, att det förordade valsättet enligt 54 § af utskottets förslag äfven i andra fall skulle komma till användning.

Att i öfrigt i enlighet med herr Ollas A. Ericssons förslag eller annorledes frångå bestämmelserna i Kongl. Maj:ts förslag angående den särskilda nämnden, har utskottet icke funnit skäl tillstyrka.

I 50 § är stadgadt, att medlem af den särskilda nämnden åtnjuter resekostnadsersättning enligt fjerde klassen i resereglementet. Med afseende härå yttrar herr Ollas A. Ericsson i sin motion, att det förefölle honom skäligt, att resekostnadsersättningen nedsattes från fjerde till femte klassen i nämnda reglemente, äfvensom att, till förekommande af missförstånd och trakasserier, dagtraktamente bestämdes enligt sistnämnda klass. Motionären föreslår derför, att 50 § måtte erhålla denna lydelse: *50 §.*

50 §.

Nämndens medlemmar åtnjuta resekostnadsersättning *och dagtraktamente enligt femte* klassen i resereglementet.

Något missförstånd, på sätt motionären antydt, synes väl ej böra kunna uppstå, då i resereglementet skiljes emellan resekostnads- och traktamentsersättning. Det är således tydligt, att Kongl. Maj:ts förslag icke afser medgifvande af dagtraktamente åt nämndens medlemmar. Men med hänsyn till de med uppdraget förenade göromålens beskaffenhet anser utskottet, lika med motionären, att ersättningen blifver rättvisare och bättre motsvarande de af uppdraget föranledda kostnader, om nämndens medlemmar tillerkännas skäligt dagtraktamente för hvarje förrättningsdag samt ersättning för resekostnaden till belopp, som så nära som möjligt närmar sig den verkliga utgiften härför. En sådan grundsats har enligt kongl. kungörelsen den 10 juni 1881 blifvit följd i fråga om bestämmande af ersättning åt egodelningsrättsledamot, med hvilken medlem af nämnden kan anses närmast jemförlig. På grund häraf, och då det icke synes lämpligt att i en lag sådan som den nu ifrågasatta hänvisa till viss klass i resereglementet, hvilket lätt kan komma att undergå ändringar, har utskottet föreslagit, att medlem af nämnden må åtnjuta ersättning i likhet med hvad om ledamot i egodelningsrätt finnes stadgadt.

Kongl. Maj:ts förslag, i hvad det afser att åt Konungens befallningshafvande öfverlemna rätt att så väl fastställa inkomst- och utgiftsstat för vägkassan samt vägskattens belopp som äfven meddela ansvarsfrihet åt vägstyrelsen eller i anledning af framstälda anmärkningar vidtaga *54, 57, 58 och 64 §§.*

erforderliga åtgärder, kan utskottet för sin del icke gilla, utan anser, att dessa rättigheter lämpligast böra anförtros åt de väghållningsskyldige sjelfve, så att desse må erhålla ett mera direkt inflytande på förvaltningen. Det är ej mer än rättvist att de, som betala kostnaderna, äfven få öfvervaka, huru de uttaxerade medlen användas, hvarjemte torde kunna antagas, att genom en sådan anordning intresset bland de väghållningsskyldige för hithörande frågor blifver större. Kammarkollegium framstälde ett förslag i antydda rigtning, men departementschefen, som erkände förslagets förtjenster, ryggade tillbaka för de praktiska svårigheterna, som i tillämpningen skulle deraf föranledas. Utskottet anser dessa svårigheter emellertid ej vara oöfvervinneliga och är för sin del öfvertygadt, att de mer än väl motvägas af fördelarna. Genom tillåtelsen för de väghållningsskyldige att vid sammanträden föra sin talan medelst ombud beredes utväg att i väsentlig mån minska de befarade svårigheterna.

Då Konungens befallningshafvande genom nu ifrågasatta ändringar skulle förlora rättigheten till ett mera direkt öfvervakande af väghållningsdistriktets ekonomiska angelägenheter, torde vara nödvändigt att på annat sätt bereda denna myndighet ett visst inflytande i nämnda afseende. För detta ändamål har utskottet trott det vara lämpligt, att, då de ekonomiska angelägenheterna närmast ombesörjas af vägstyrelsen, låta ordföranden i denna styrelse utses af Konungens befallningshafvande. Äfven härutinnan likasom i fråga om valet af styrelsens ledamöter, hvilket val skulle ske på samma sätt som val af ledamöter i särskilda nämnden, har utskottet i sitt förslag följt kammarkollegii anvisning.

Af de ändrade bestämmelser, utskottet sålunda föreslagit, följer, att vägstyrelsens ordförande i stället för Konungens befallningshafvande bör få sig ålagdt att för granskning tillhandahålla de väghållningsskyldige de i 57 § omförmälda handlingar. I sammanhang härmed hafva åtgärder ansetts nödiga för att bereda vederbörande tillfälle att erhålla kännedom om hvilken som blifvit utsedd till vägstyrelsens ordförande och hans adress, hvarom äfven särskildt stadgande införts i 54 §.

Vidare och då öfverskott i vägkassan, hvarom i 62 § förmäles, icke bör med annan behållning sammanblandas, har ett tillägg i sådant syfte skett i början af 57 §.

59 och 61 §§. I 59 och 61 §§ af det kongl. förslaget bestämmes det förhållande, efter hvilket de olika beskattningsföremålen skola bidraga till väghållet. Till grund för dessa bidrags fördelning har antagits vägfyrken sålunda, att bidragen utgå efter det antal vägfyrk, som efter gifna regler åsättas hvarje särskildt i väghållet deltagande beskattningsföremål. Propor-

tionen emellan de de olika beskattningsföremålens skyldighet till deltagande i besväret är densamma som komitén föreslagit såsom gällande för en öfvergångstid af 15 år, och hvarigenom, med antagande af bevillningen till fördelningsgrund, i mantal satt jord skulle deltaga för hela bevillningen, icke i mantal satt jord för halfva bevillningen, annan fastighet och frälseränta för $^3/_{10}$ af bevillningen och inkomst för $^3/_{20}$ deraf. Med iakttagande af detta förhållande får sålunda den i mantal satta jorden 1 vägfyrk för hvarje 100 kronor af uppskattningsvärdet, icke i mantal satt jordbruksfastighet, annan fastighet och frälseränta, 1 vägfyrk för hvarje 200 kronor af uppskattningsvärdet, och inkomst 1 vägfyrk för hvarje 20 kronor af den beskattningsbara andelen deraf. För att nu bestämma hvad som belöper å hvarje vägfyrk skall hela väghållningskostnadens summa, som uppkommer genom sammanläggning af den uppskattade kostnaden för allt naturaunderhåll med beloppet af vägkassans alla utgifter, fördelas på samtliga i väghållningen deltagande beskattningsföremåls sammanräknade vägfyrkar. Hvad som härefter finnes belöpa å hvarje väghållningsskyldigs vägfyrktal, utgår såsom vägskatt, dock med rätt för den i mantal satta jorden att dervid tillgodoräkna sig det uppskattade värdet af dess naturaunderhåll.

Derest den uppskattade underhållskostnaden för den i mantal satta jorden uppgår till högre belopp än som enligt fördelningen på samma jord belöper, får densamma i allt fall utan ersättning utgöra *hela* sitt naturaunderhåll, och i sådan händelse uppkommer ett öfverskott i vägkassan. Äro deremot vägkassans utgifter så stora, att den uppskattade underhållskostnaden ej motsvarar hvad på den i mantal satta jorden enligt fördelningen belöper, då, men också endast i detta fall, får sistnämnda beskattningsföremål jemväl deltaga i de kontanta inbetalningarna. De tre fall, som äro möjliga, vill utskottet medelst exempel tydliggöra. Inom ett väghållningsdistrikt uppgår den uppskattade kostnaden för vägunderhållet in natura till sammanlagdt 20,000 kronor. Den i mantal satta jorden har tillhopa 50,000 vägfyrkar, öfriga i väghållet deltagande beskattningsföremål 10,000 vägfyrkar. Hemmanens andel i väghållet förhåller sig alltså till de öfriges som 5:1. Om nu 4,000 kronor skola enligt den fastställda utgiftsstaten kontant ur vägkassan utbetalas, behöfves ingen uttaxering å den i mantal satta jorden, enär den uppskattade kostnaden för dess vägunderhåll utgör just hvad på samma jord belöper i förhållande till de öfriga beskattningsföremålens bidrag. Behöfves för vägkassans utgifter ett belopp af 10,000 kronor, måste uttaxering ske äfven å den i mantal satta jorden, som då har att utöfver utgörande af densamma åliggande naturaunderhåll kontant utbetala till-

hopa 5,000 kronor, under det uttaxeringen å öfriga beskattningsföremål uppgår likaledes till 5,000 kronor. Om åter för vägkassans utgifter endast ett belopp af 1,600 kronor är behöfligt, skulle af hela väghållningskostnaden, 21,600 kronor, belöpa på den i mantal satta jorden 18,000 kronor och på öfriga beskattningsföremål 3,600 kronor. Någon uttaxering å jorden kommer då ej i fråga, men den får icke desto mindre efter uppskattning utgöra vägunderhållet, som är uppskattadt till 2,000 kronor mer än på dess andel belöper, och i vägkassan uppstår ett öfverskott af 2,000 kronor.

I sistnämnda fall upphör emellertid likställigheten emellan den i mantal satta jordens och de öfriga beskattningsföremålens fyrkar. Ett sådant förhållande, som ingalunda torde komma att höra till undantagen, kan utskottet icke anse följdrigtigt och öfverensstämmande med grundsatsen, att, då fyrk blifvit bestämd som enhet för skattebördans fördelning, hvarje fyrk bör tilldelas lika stor del af samma börda. Derigenom att i afseende å fyrktalens åsättande en billigare beräkningsgrund stadgats för de nya beskattningsföremålen, hafva dessa kommit i åtnjutande af den lindring i bördan, som skäligen bör dem tillkomma, och det synes vid sådant förhållande icke vara rättvist eller nödvändigt att tillerkänna dem en ytterligare lindring. På grund häraf böra enligt utskottets uppfattning de bestämmelser, som skola motsvara 59 § af Kongl. Maj:ts förslag, affattas så, att hvarje af de olika beskattningsföremålens vägfyrkar får under alla förhållanden bära lika andel af väghållningsbördan.

Beträffande beräkningsgrunderna vid åsättande af vägfyrktal har herr Ollas A. Ericsson i sin förut omnämnda motion särskildt uttalat sig. Sedan motionären erinrat, att åsigten i fråga om alla beskattningsföremåls skyldighet att deltaga i ett allmänt onus efter förmåga allt mer och mer omfattades, anmärker han, att så äfven borde vara fallet i afseende å väghållningsbesväret. Enklaste sättet vore derför att utdebitera väghållningskostnaderna enligt den grund, hvarefter kommunalutskylderna på landet utgjordes; men så länge nu gällande bevillningsförordning, der förmågan icke efter samma grund de olika beskattningsföremålen emellan framkallat bevillningen, tillämpades, kunde ej med fullt skäl yrkas, det alla beskattningsföremål skulle till sin fulla uppskattade bevillning deltaga i väghållningsbesvärets utgörande, utan borde med afseende derå lindring beredas beskattningsföremål, hvilka ej kunde hänföras under kategorien jordbruksfastighet; dock detta endast till dess en ny bevillningsförordning blefve antagen, hvari

bevillningen efter samma grund de olika beskattningsföremålen emellan representerade förmågan.

I betraktande deraf att, på sätt nämnts, vägunderhållet vore af den beskaffenhet, att alla samhällets medlemmar borde vara deri i lika mån intresserade, emedan en beqväm samfärdsel vore ett vilkor för både materiel och andlig utveckling, ansåge motionären, att väghållningskostnaderna borde fördelas på alla inom väghållningsdistriktet befintliga beskattningsföremål på det sätt, att jordbruksfastighet, vare sig den är i mantal satt eller ej, deltoge efter sin hela, samt annan fastighet, frälseränta och andra beskattningsföremål, hvartill hörde inkomst af kapital eller arbete, efter hälften af påförd bevillning.

Motionären föreslår alltså, att 59 § måtte erhålla följande lydelse:

59 §.

Vägskatten utgår sålunda, att den på hela väghållningsdistriktet belöpande väghållningskostnaden, hvarmed förstås dels kostnaden för underhåll af all indelad väg enligt särskilda nämndens uppskattning, dels alla de utgifter, som enligt den fastställda utgiftsstaten skola bestridas ur vägkassan, fördelas på samtliga enligt 6 § i väghållet deltagande beskattningsföremål, *med iakttagande deraf, att jordbruksfastighet deltager efter sin hela samt andra beskattningsföremål motsvarande hälften af deras åsatta bevillning.*

Utskottets åtgärd att låta all jordbruksfastighet, med undantag af allmänningsskogar, deltaga i naturaunderhållet har medfört stadgande derom att all jordbruksfastighet, som bör utgöra sådant underhåll, äfven likställes i fråga om densamma åsatt vägfyrktal. Så till vida sluter sig alltså utskottets förslag till motionärens.

Hvad åter angår allmänningsskogar, annan fastighet och frälseränta, har utskottet icke allenast icke kunnat biträda motionärens uppfattning, utan äfven funnit sig böra ifrågasätta en billigare beräkningsgrund för vägfyrktals åsättande än den af Kongl. Maj:t föreslagna.

Utskottet har nemligen i fråga om statens allmänningsskogar, särskildt inom de nordligare orterna, från domänstyrelsen erhållit upplysning, huru som väganläggningar i egentlig mening icke äro i afsevärd mån erforderliga för utdrifning af skogsprodukter i dessa orter, hvarest vintervägarna äfvensom vattendragen, vederbörligen upprensade, bilda naturliga utfartsvägar. För vattendragens flottbargörande hafva derför ock utförts betydande arbeten, hvilka varit förenade med ansenliga kost-

nader för staten. Sålunda hafva endast i Norrbottens län i samband med större virkesförsäljningar under de senare femton åren åtskilliga vattendrag blifvit flottbargjorda för en sammanräknad kostnad af omkring 1,500,000 kronor eller 100,000 kronor årligen, hvartill komma ytterligare kostnader för enahanda ändamål under åren 1885—1889, uppgående till omkring 50,000 kronor eller 10,000 kronor årligen. Då dessutom åtskilliga för skogsdriften erforderliga mindre vägarbeten medfört en kostnad af 2,000 kronor årligen, hafva således endast inom Norrbottens län de kostnader, statens skogsförvaltning fått vidkännas för åstadkommande af nödiga kommunikationsmedel, under de senaste fem åren uppgått till 112,000 kronor årligen. Härtill skulle nu ytterligare komma bidrag till nybyggande och underhåll af allmänna vägar, hvilket bidrag enligt den af Kongl. Maj:t föreslagna beräkningsgrund för fyrktalets åsättande skulle komma att uppgå minst till omkring 80,000 kronor och möjligen bestiga sig till 100,000 kronor eller derutöfver. Att skogsförvaltningen härigenom skulle blifva hårdare betungad, än skäligt är, torde vara uppenbart. Inom Kopparbergs och de öfriga norrländska länen skulle förhållandet väl icke blifva alldeles så beaktansvärdt som inom Norrbottens län, men likväl nära dermed jemförligt. Äfven inom öfriga delar af riket torde tillämpningen af den föreslagna beräkningsgrunden blifva väl mycket betungande för statens skogsförvaltning, helst transporten af skogsprodukter hufvudsakligen eger rum under vintern och således icke tager de allmänna vägarna i anspråk, då mark är bar. På grund häraf har blifvit ifrågasatt, att statens skogar skulle åsättas inom Kopparbergs och de norrländska länen en vägfyrk för hvarje 1,000 kronor af taxeringsvärdet samt inom öfriga delar af riket en vägfyrk för hvarje 400 kronor af samma värde.

Emot detta förslag framställer sig sjelfmant den anmärkning, att genom detsammas antagande skulle komma att för samma rättsförhållande gälla särskilda bestämmelser inom olika delar af riket, och då dessutom den för de nordligare länen ifrågasatta lindring synes väl betydlig, har utskottet icke ansett sig kunna gå längre än att för samtliga statens skogar föreslå sådan beräkningsgrund, att en vägfyrk åsättes för hvarje 400 kronor af taxeringsvärdet.

Hvad nu är sagdt gäller i väsentlig mån äfven om menigheters allmänningsskogar, hvadan utskottet ansett dem böra i berörda hänseende likställes med statens skogar.

Vidkommande »annan fastighet» har utskottet icke kunnat underlåta fästa uppmärksamhet derå, att till sådan fastighet äro att hänföra dels ett stort antal mindre lägenheter, hvilka, ehuru uppskattade till ett

värde af 600 kronor, likväl ega ganska ringa förmåga att bära nya skattebördor, dels ock åtskilliga för bruk och fabriker uppförda byggnader, hvilka, om än de till följd af ogynsamma konjunkturer alldeles icke eller endast i oväsentlig mån begagnas för sitt ändamål och således gifva föga eller ingen afkastning, dock måste för brandförsäkringsvärdets skull uppehållas vid ett ganska högt taxeringsvärde. Vidare bör i fråga härom uppmärksammas, att de flesta mera betydande bruk och fabriker för sina transporter till hufvudsakligaste delen begagna jernvägar, som åstadkommits med betydande uppoffringar för brukens eller fabrikernas egare. Att på grund af detta förhållande söka bestämma fyrktals-sättningen efter gradering i mån af trafikbehof stöter emellertid på så stora praktiska svårigheter, att utskottet måst afstå från hvarje försök att på denna väg vinna en tillfredsställande lösning. För att likväl tillgodose de anspråk, som kunna grundas å nu anmärkta förhållanden, har utskottet ansett sig gå en lämplig medelväg genom att för »annan fastighet» föreslå samma beräkningsgrund som för statens och menigheters allmänningsskogar.

Frälseränta skall, såsom bekant är, hänföras till »annan fastighet». Men intet skäl förefinnes att åsätta densamma vägfyrktal efter strängare beräkningsgrund än öfriga beskattningsföremål af samma slag. Utskottet har derför ansett den föreslagna lindringen böra tillgodokomma äfven frälseränta och densamma således åsättas en vägfyrk för hvarje 400 kronor af taxeringsvärdet.

I sammanhang med de ändringar, som på grund af utskottets nu uttalade åsigter blifva nödiga, har ansetts behöfligt att sammanföra bestämmelserna i 59 och 61 §§ af Kongl. Maj:ts förslag, men för att ej derigenom föranleda allt för stor rubbning i paragrafföljden, hafva likväl samma bestämmelser affattats i två särskilda paragrafer, hvilka i utskottets förslag erhållit ordningsnumren 59 och 60, hvarjemte 60 § i Kongl. Maj:ts förslag blifvit i ordningsföljden den 61:sta.

Bestämmelserna angående vinterväghållningen, hvilka innefattas i VI kap., grunda sig nästan uteslutande på redan gällande lagstiftning i ämnet. Förutom de jemkningar, som blifvit erforderliga till följd af förut anmärkta beslut, har granskningen af detta kap. icke föranledt annan ändring, än att i 65 § orden *närmast belägna* utbytts mot *lämpligt belägna.* *VI kap.* *65 §.*

Såsom redan är nämndt, hade herr Ollas A. Ericsson i sin motion föreslagit ett tillägg i 8 § angående vintervägskostnaden. I öfverensstämmelse härmed föreslår han, att 70 § måtte erhålla denna lydelse: *70 §.*

70 §.

Den för alla ploglagen i hela väghållningsdistriktet bestämda ersättning *skall genom vägstyrelsens försorg till de särskilda ploglagen utbetalas.*

Då grunderna för vintervägskostnadens fördelning icke på annat ställe i lagen finnas angifna, måste bestämmelser härom meddelas; och som motionären icke anfört skäl för sitt yrkande i hvad det afser ändring i Kongl. Maj:ts förslag, har utskottet funnit motionen i denna del icke kunna till bifall förordas.

77 §. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skola böter, som ådömas jemlikt den nu ifrågasatta lagen, helt och hållet tillfalla kronan. Då det emellertid synes vara billigt och lämpligt, att den tillgång, som genom ifrågavarande böter uppkommer, får användas för väghållningsbesvärets fullgörande, har utskottet ansett dessa böter böra tillfalla vägkassan i stället för kronan.

84 §. Utskottet har redan förut uttalat sig angående önskvärdheten deraf, att den nya lagen, om den antoges, komme att oförtöfvadt tillämpas öfver allt, hvarjemte utskottet framhållit, huru som nya vägdelningar öfver hela riket deraf blefve en nödvändig följd. Af hänsyn till dermed förenade betydande kostnader för de väghållningsskyldige skulle utskottet icke vågat att, i enlighet med sina sålunda uttalade önskningar, i lagen införa förändrade bestämmelser i detta syfte, derest icke på samma gång åtgärder vidtagits för att nämnda kostnader icke må betunga de väghållningsskyldige. Att för detta ändamål, såsom enligt Kongl. Maj:ts förslag, låta statsverket bestrida den andel af kostnaden, som skulle belöpa på beskattningsföremål, hvilka hittills varit befriade från väghållningsbesväret, och derutöfver så stor del af delningskostnaden inom hvarje distrikt, att statens hela tillskott utgjorde två tredjedelar af densamma, är visserligen en utväg, som möjligen kunde vara till fyllest, derest flertalet väghållningsskyldige inom hvarje distrikt lemnades öppet att välja, om vägdelning skulle ske eller ej, men då man genom lag ålägger dem ovilkorlig skyldighet härutinnan, såsom enligt utskottets förslag egt rum, synes ock billigheten fordra, att de icke i sammanhang dermed tvingas till uppoffringar, hvilka må hända för flera af de väghållningsskyldige icke skulle medföra någon särskild förmån. Då härtill kommer, att för de distrikt, der man helt nyligen med stora kostnader genomfört vägdelningar, ett sådant ovilkorligt stadgande skulle åsamka en oskäligt tung börda, har utskottet icke tvekat föreslå, att de första vägdelningarna enligt den nya lagen skola bekostas af stats-

verket. För att statskassan derigenom icke må öfver höfvan betungas, finnes alltid den af departementschefen redan antydda utvägen att under de år dessa första vägdelningar pågå minska det vanliga anslaget till anläggning af nya samt omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

1:o) *att* Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet icke kunnat af Riksdagen oförändradt antagas, må för sin del antaga följande:

Lag

Angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

1 Kap.

Om allmän vägs anläggning, indragning eller förändring.

1 §.

Det väghållningsbesvär, hvarom denna lag stadgar, afser väg på landet, som pröfvas vara för allmänna samfärdseln nyttig och nödig. Sådan väg benämnes allmän och är af två slag:

a) *landsväg*, hvartill hänföres väg, som för allmänna samfärdseln är af större betydelse och förenar riket med annat rike eller ett län med annat län, leder från en stad till annan eller tjenar att förbinda något härad i dess helhet eller till väsentlig del med stad, större hamn- och lastageplats, jernvägsstation eller annat jemförligt ställe;

b) *bygdeväg*, hvartill räknas väg af förenämnda beskaffenhet, men som ej är af den vigt för allmänna samfärdseln, att den bör till landsväg hänföras, så ock väg härad eller socknar emellan, kyrko- och tingsväg samt annan med dessa jemförlig väg.

Kongl. Maj:ts förslag.

2 §.

Landsväg skall vara 6 meter samt bygdeväg 3,6 meter bred mellan dikena; egande dock Konungens befallningshafvande att, der för särskilda vägsträckor förhållandena sådant påkalla, så väl medgifva, att väg må hafva mindre bredd, som ock, när ny väg anlägges, eller gammal väg omlägges, förordna om dess utläggande till större bredd, än här stadgats.

Der redan anlagd väg är bredare, än här föreskrifves, varde den så vidmagthållen, derest icke Konungens befallningshafvande pröfvar densamma kunna utan olägenhet till bredden inskränkas.

Likaledes eger Konungens befallningshafvande, der redan anlagd väg har mindre bredd, än denna lag bjuder, och dess utläggande till stadgad bredd blefve förenadt med betydande svårigheter eller kostnader, att låta dervid bero.

Utskottets förslag.

2 §.

Landsväg skall vara 6 meter samt bygdeväg 3,6 meter bred; egande dock Konungens befallningshafvande att, der för särskilda vägsträckor förhållandena sådant påkalla, så väl medgifva, att väg må hafva mindre bredd, som ock, när ny väg anlägges, eller gammal väg omlägges, förordna om dess utläggande till större bredd, än här stadgats.

Der redan anlagd väg är bredare, än här föreskrifves, varde den så vidmagthållen, derest icke Konungens befallningshafvande pröfvar densamma kunna utan olägenhet till bredden inskränkas.

Likaledes eger Konungens befallningshafvande, der redan anlagd väg har mindre bredd, än denna lag bjuder, och dess utläggande till stadgad bredd blefve förenadt med betydande svårigheter eller kostnader, att låta dervid bero.

3 §.

Allmän väg skall läggas der den tarfvas och hvar den jemnast och genast göras kan.

Kongl. Maj:ts förslag.

4 §.

Uppstår fråga om anläggning af allmän väg; då skall ansökning

Utskottets förslag.

4 §.

Uppstår fråga om anläggning af allmän väg; då skall ansökning

Kongl. Maj:ts förslag.

derom göras hos Konungens befallningshafvande, som låter vid häradsrätten höra samtlige väghållningsskyldige, hvilka i väghållningen med arbete eller penningar deltaga; hvarefter och sedan häradsrätten afgifvit yttrande, Konungens befallningshafvande meddelar beslut i frågan.

I enahanda ordning afgöras frågor om indragning af allmän väg, omläggning af backig eller eljest för rörelsen obeqväm allmän väg samt förändring af redan befintlig väg till bygdeväg eller landsväg.

Utskottets förslag.

derom göras hos Konungens befallningshafvande, som låter vid häradsrätten *i orten* höra samtliga väghållningsskyldige, hvilka i väghållningen med arbete eller penningar deltaga; hvarefter och sedan häradsrätten afgifvit yttrande, Konungens befallningshafvande meddelar beslut i frågan.

I enahanda ordning afgöras frågor om indragning af allmän väg, omläggning af backig eller eljest för rörelsen obeqväm allmän väg samt förändring af redan befintlig väg till bygdeväg eller landsväg.

II Kap.

Om skyldighet att deltaga i vägs byggande samt dess underhåll, när mark är bar, så ock om tillsyn å väg.

5 §.

I fråga om byggande och underhåll af allmän väg, bro och färja utgör hvarje härad en gemensamhet för sig.

Är vid den tid, då denna lag träder i kraft, härad deladt i två eller flera väghållningsdistrikt, eller äro två eller flera härad eller delar deraf då förenade till ett distrikt, må dervid förblifva.

Delning af härad i särskilda väghållningsdistrikt eller två eller flera härads förening till ett sådant distrikt må derefter, så vidt icke derom förordnats i den ordning 82 § stadgar, ske endast i sammanhang med vägdelning på sätt nedan sägs.

Kongl. Maj:ts förslag.

6 §.

I skyldigheten att bygga och underhålla allmän väg, bro och färja deltaga, efter nedan stadgade grunder, följande beskattningsföremål:

a) all i mantal satt jord, med undantag af äldre lotshemman, hvilka, så länge de äro underkastade lotsningsskyldighet, bibehållas vid dem hittills förunnad frihet från väghållningsbesväret;

b) all annan jordbruksfastighet, hvartill äfven hänföras staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar;

c) frälseränta för sitt efter fem procent beräknade kapitalvärde;

d) all annan fastighet, hvarför bevillning till staten utgöres och hvars taxeringsvärde uppgår till minst sexhundra kronor;

e) inkomst af bergsbruk, kalk- och stenbrott jemte dertill hörande verk, inrättningar och näringar, qvarnar, sågverk, fabriker och andra dylika för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar, der inkomsten uppgår till minst

Utskottets förslag.

6 §.

I skyldigheten att bygga och underhålla allmän väg, bro och färja deltaga, efter nedan stadgade grunder, följande beskattningsföremål:

a) all jordbruksfastighet, hvartill äfven hänföras staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, dock att äldre lotshemman, så länge de äro underkastade lotsningsskyldighet, bibehållas vid dem hittills förunnad frihet från väghållningsbesväret;

b) frälseränta för sitt efter fem procent beräknade kapitalvärde;

c) all annan fastighet, hvarför bevillning till staten utgöres och hvars taxeringsvärde uppgår till minst sexhundra kronor, äfvensom staten tillhörig dylik fastighet, så vidt inkomst deraf drages och taxeringsvärdet uppgår till minst nyss nämnda belopp;

d) inkomst, som uppgår till minst ett tusen tvåhundra kronor och hvarför bevillning till staten utgöres, dock med undantag för:

1:o) inkomst af kanal, jernväg och annan farväg;

2:o) inkomst af skeppsrederi och sjöfart;

3:o) inkomst genom aflöning, arfvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjenstebefattning

Kongl. Maj:ts förslag.	*Utskottets förslag.*
tolfhundra kronor och bevillning derför till staten erlägges.	*förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån; och*
	4:o) inkomst, som förvärfvas genom arrende af staten tillhörig jordbruksfastighet;
7 §.	7 §.
Vägunderhållet in natura, hvarmed förstås arbetet för vägs hållande i laggilt skick, åligger den i mantal satta jorden.	Vägunderhållet in natura, hvarmed förstås arbetet för vägs hållande i laggilt skick, åligger *all jordbruksfastighet med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar.*
Öfriga i 6 § omförmälda beskattningsföremål bidraga till väghållet allenast med penningar, hvilka ingå till en för väghållningsdistriktet gemensam vägkassa (V kap.).	*De beskattningsföremål, hvilka icke utgöra vägunderhåll in natura,* bidraga till väghållet allenast med penningar, *som* ingå till en för väghållningsdistriktet gemensam vägkassa (V kap.).
8 §.	8 §.
Kostnaden för anläggning af ny och omläggning af gammal väg, för underhåll af ny väg, intill dess den ingått i vägdelning, samt för byggande och underhåll af färja och större bro bestrides ur vägkassan.	*Kostnaden för underhåll af ny väg intill dess den ingått i vägdelning, för underhåll af bro, som ej är till vägtrumma hänförlig, samt för byggande och underhåll af färja, bestrides ur vägkassan, så ock kostnaden för anläggning af ny och omläggning af gammal väg samt för byggande af bro, i den mån sådan kostnad icke utgår af statsmedel.*
9 §.	9 §.
Vägunderhållet in natura utgöres efter särskildt åsatt vägmantal.	Vägunderhållet in natura utgöres efter särskildt åsatt *vägtal.*

Kongl. Maj:ts förslag.

10 §.

Vägmantal åsättes hvarje hemman efter dess taxeringsvärde i förhållande till medeltaxeringsvärdet å helt förmedladt mantal inom väghållningsdistriktet sålunda, att ett vägmantal motsvarar sagda medeltaxeringsvärde, med iakttagande likväl dels att medeltaxeringsvärdet jemkas till hela hundratal på det sätt, att belopp af femtio kronor eller derutöfver höjes till närmaste hundratal, då deremot belopp mindre än femtio kronor bortfaller, dels ock att vägmantalet, då brutet tal förekommer, utföres i hela hundradelar, så att half hundradel eller derutöfver höjes till närmaste hundradel, hvaremot mindre än half hundradel bortfaller.

11 §.

Vägmantal åsättes, genom Konungens befallningshafvandes försorg, i sammanhang med vägdelning och eger bestånd, intill dess ny vägdelning sker.

12 §.

Är hemman så afsides liggande, att det icke lämpligen kan till väghållning indelas, må hemmanet, der innehafvaren sådant hellre vill, i stället bidraga med penningar efter det belopp, hvartill underhållskost-

Utskottets förslag.

10 §.

Vägtal åsättes, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, hvarje hemman, utjord och annan jordbruksfastighet efter taxeringsvärdet sålunda, att för hvarje ett hundra kronor af samma värde utföres ett vägtal. Finnas afsöndrade jordbrukslägenheter, skall vägtalet åsättas stamfastigheten efter dess och de afsöndrade lägenheternas sammanlagda taxeringsvärde.

Hvad om hemman i denna § sägs gäller ock om hvarje i jordebok eller fastighetsbok särskildt upptaget nummer.

11 §.

Vägtal åsättes, genom Konungens befallningshafvandes försorg, i sammanhang med vägdelning och eger bestånd, intill dess ny vägdelning sker.

12 §.

Är jordbruksfastighet afsides liggande från densamma tilldeladt vägstycke eller eljest obeqvämt belägen med afseende å fullgörandet af dess vägunderhåll in natura, må fastigheten, der innehafvaren sådant hellre

Kongl. Maj:ts förslag.

naden på vägmantal bestämmes af den särskilda nämnd, hvarom i IV kap. stadgas.

Sådant bidrag ingår till vägkassan samt debiteras, indrifves och redovisas i sammanhang med vägskatten (63 §).

13 §.

Är hemman deladt mellan två eller flere åbor, svare desse för underhållet af hemmanets väg, hvar i förhållande till det hans hemmanslott åsatta taxeringsvärde; skolande åborne, om de äro flere än två, sig emellan för minst ett år i sänder utse en vägfogde, om hvilket val underrättelse bör kronobetjeningen meddelas.

Vägfogden åligger tillse, att vägen hålles i vederbörligt skick. Han svarar i första hand för åbornes skyldighet härutinnan samt eger för återbekommande af hvad han utöfver sin andel i kostnaden här-

Utskottets förslag.

vill, *och vägstyrelsen dertill samtycker*, i stället bidraga med penningar efter det belopp, hvartill underhållskostnaden på *vägtal* bestämmes af den *i IV kap. omförmälda nämd. För tillgodonjutande af denna rättighet skall dock ansökan härom göras hos vägstyrelsen inom sex månader efter det vägdelningen vunnit laga kraft.*

Ofvannämnda bidrag, hvilket debiteras, indrifves och redovisas i sammanhang med vägskatten (63 §), *ingår till vägkassan mot skyldighet för vägstyrelsen att vägunderhållet ombesörja.*

13 §.

Har vid vägdelning väg lemnats odelad emellan delegare i samma jordbruksfastighet eller varder efter vägdelning jordbruksfastighet delad emellan två eller flere, svare desse för underhållet af *fastighetens* väg, hvar i förhållande till det hans *lott* åsatta taxeringsvärde; skolande *delegarne*, om de äro flere än två, sig emellan för minst ett år i sänder utse en vägfogde, om hvilket val underrättelse bör kronobetjeningen meddelas.

Vägfogde åligger tillse, att *väg* hålles i vederbörligt skick. Han svarar i första hand för *delegarnes* skyldighet härutinnan samt eger för återbekommande af hvad han utöfver sin andel i kostnaden härför

Kongl. Maj:s förslag.

för nödgats utgifva att omedelbart hos länsmannen påkalla handräckning.

Vill åbo, att vägen skall delas, hafve han dertill vitsord; och förfares vid sådan delning på sätt i 45 § stadgas.

14 §.

Varder väg omlagd, skall den, intill dess ny vägdelning öfvergår väghållningsdistriktet, underhållas af de hemman, som förut underhållit den gamla vägen. Betungas härigenom hemman med svårare vägunderhåll, än det förut haft, njute det hemman ur vägkassan motsvarande ersättning.

Utskottets förslag.

nödgats utgifva att omedelbart hos länsmannen påkalla handräckning.

Vägfogde, som i tre på hvarandra följande år tjenstgjort, vare ej skyldig att befattningen å nyo emottaga förr än ytterligare tre år förflutit.

Vill *delegare*, att vägen skall delas, hafve han dertill vitsord; och förfares vid sådan delning på sätt i 45 § stadgas.

14 §.

Varder väg omlagd, skall den, intill dess ny vägdelning öfvergår väghållningsdistriktet, underhållas af de *fastigheter*, som förut underhållit den gamla vägen. Betungas härigenom *fastighet* med svårare vägunderhåll, än *den* förut haft, njute *densamma* ur vägkassan motsvarande ersättning.

15 §.

Förändras bygdeväg till landsväg eller varder väg till bredden utlagd, njute likaledes den, hvilkens vägunderhåll härigenom försvåras, ersättning ur vägkassan.

Kongl. Maj:ts förslag.

16 §.

Uppkommer å väg genom oförväntad naturhändelse, såsom jordras, öfversvämning eller dylikt, skada af sådan betydenhet, att i-

Utskottets förslag.

16 §.

Uppkommer å väg genom naturhändelse, såsom jordras, öfversvämning eller dylikt, skada af sådan betydenhet, att iståndsättandet

Kongl. Maj:ts förslag.

ståndsättandet skulle i väsentlig mån betunga det hemman, på hvilket vägen är till underhåll indelad, må kostnaden för sådan skadas botande gäldas ur vägkassan.

17 §.

Njuter hemman, till följd af gammal vägs indragning, omläggning eller inskränkning till bredden, befrielse eller minskning i vägunderhållet, erlägge det hemman motsvarande ersättning till vägkassan.

18 §.

Kan, i fråga om ersättning, som i 14, 15, 16 och 17 §§ omförmäles, öfverenskommelse vederbörande emellan icke träffas, hänskjutes frågan till Konungens befallningshafvandes afgörande.

Utskottets förslag.

skulle i väsentlig mån betunga *den fastighet*, på *hvilken* vägen är till underhåll indelad, må kostnaden för sådan skadas botande gäldas ur vägkassan.

17 §.

Njuter *fastighet*, till följd af gammal vägs indragning, omläggning eller inskränkning till bredden, befrielse eller minskning i vägunderhållet, erlägge *den fastighet* motsvarande ersättning till vägkassan.

18 §.

Kan i fråga om ersättning, som i 14, 15, 16 och 17 §§ omförmäles, öfverenskommelse vederbörande emellan icke träffas, hänskjutes frågan till *bedömande af tre gode män, hvilka utses en af Konungens befallningshafvande, en af vägstyrelsen och en af vederbörande väghållningsskyldig.*

Vägrar någon enligt nämnda §§ till ersättnings utgifvande skyldig att utse god man och har sådant ej fullgjorts inom fjorton dagar efter bevislig tillsägelse, skall domhafvanden i orten, på anmälan, utse god man för den tredskande.

Emot gode männens beslut må klagan ej föras.

19 §.

Åligger någon, på grund af särskildt åtagande, att underhålla allmän väg, bro eller färja, må dervid förblifva, derest ej, i den ordning som i 4 § sägs, sådan väg, bro eller färja pröfvas böra till allmänt underhåll öfvertagas.

20 §.

Väg- och bropenningar, der de hittills af vägfarande erlagts, skola upphöra, då sådant, utan förnärmande af någons enskilda rätt, ske kan.

21 §.

Der kassa för byggnad eller underhåll af bro eller färja, som öfvertages till underhåll medelst vägkassan, finnes samlad, skall den samma, så vida den uppkommit genom uppbörd från vägfarande, öfverlemnas till väghållningsdistriktets vägkassa. Är den deremot bildad genom sammanskott af väghållningsskyldige, ege de att deröfver förfoga.

22 §.

Bro eller färja, som öfvertages till underhåll medelst vägkassan, skall vid öfverlemnandet vara försatt i laggilt skick.

Kongl. Maj:ts förslag.

23 §.

Väg, bro och färja skola hållas i ett för samfärdseln fullt tillfredsställande skick. Å båda sidor om vägen skola diken till erforderlig bredd och djup med nödigt aflopp göras, derest sådana icke, efter vederbörandes pröfning, utan olägenhet kunna undvaras.

Utskottets förslag.

23 §.

Väg, bro och färja skola hållas i ett för samfärdseln fullt tillfredsställande skick. Å båda sidor om *väg* skola diken till erforderlig bredd och djup med nödigt aflopp göras, derest sådana icke, efter vederbörandes pröfning, utan olägenhet kunna undvaras.

Kongl. Maj:ts förslag.

24 §.

På ömse sidor om väg intill 3,5 meter från vägens kant skola, genom jordegarens försorg, efter honom derom gifven tillsägelse, buskar borthuggas; dock ankommer på Konungens befallningshafvande att i särskilda fall efter omständigheterna pröfva, huru vida undantag från denna bestämmelse må ega rum.

25 §.

Utan Konungens befallningshafvandes tillstånd må ej hädanefter utmed väg på mindre afstånd än 3,5 meter från vägens kant byggnad uppföras och ej heller stenmur eller jordvall uppläggas till större höjd än 3 decimeter öfver vägens yta.

Utskottets förslag.

24 §.

Der väg går genom skogsmark, skall genom jordegarens försorg, efter honom derom gifven tillsägelse, *borthuggas träd eller buske, som med någon gren når fram till vägens kant;* dock ankommer på Konungens befallningshafvande att i särskilda fall efter omständigheterna pröfva, huruvida undantag från denna bestämmelse må ega rum.

25 §.

Utan Konungens befallningshafvandes tillstånd må ej hädanefter utmed väg på mindre afstånd än 3,5 meter från vägens kant byggnad uppföras.

26 §.

Utmed väg må ej upptagas gropar eller grafvar af beskaffenhet att för den vägfarande eller vägens bestånd medföra fara.

Kongl. Maj:ts förslag.

27 §.

Väg må ej inkräktas genom upplag af andra ämnen än sådana, som för vägunderhållet oundgängligen erfordras; dock må dessa ej så uppläggas, att samfärdseln derigenom försvåras.

Utskottets förslag.

27 §.

Väg må ej inkräktas genom upplag af andra ämnen än sådana, som för vägunderhållet oundgängligen erfordras; *och* må *ej heller dessa* så uppläggas, att samfärdseln derigenom försvåras.

28 §.

Går väg utmed vattendrag eller fördjupning, som för vägfarande kan medföra våda, skall lämpligt skyddsvärn anbringas af den, som vägen underhåller.

29 §.

Der vägar stöta samman, skola vägvisare anbringas; kostnaden derför, så ock för deras underhåll, bestrides ur vägkassan.

Kongl. Maj:ts förslag.

30 §.

Vid ändpunkterna af hvarje till underhåll indeladt vägstycke skola väghållarne anbringa tydliga märken, angifvande den hemmansdel, som har vägstyckets underhåll sig ålagdt.

31 §.

Å väg må, med undantag för de ställen, der sådan af jernväg eller kanalled korsas, grind icke uppsättas, med mindre Konungens befallningshafvande dertill lemnar tillstånd.

Vid de årliga vägsynerna böra förrättningsmännen tillse, huru vida å väg befintliga grindar, hvilka icke ingått i beräkning uti gällande hägnadsdelning, må utan synnerlig olägenhet för jordegare kunna utdömas, samt med förslag härom, upptagande sådana grindars läge jemte andra på frågans bedömande

Utskottets förslag.

30 §.

Vid ändpunkterna af hvarje till underhåll indeladt vägstycke skola väghållarne anbringa tydliga märken, angifvande den *fastighet*, som har vägstyckets underhåll sig ålagdt.

31 §.

Å väg må, med undantag för de ställen, der sådan af jernväg eller kanalled korsas, grind icke uppsättas, med mindre Konungens befallningshafvande dertill lemnar tillstånd.

Vid de årliga vägsynerna böra förrättningsmännen tillse, huru vida å väg befintliga grindar, hvilka icke ingått i beräkning uti *hägnadsdelning, upprättad innan kongl. kungörelsen den 11 oktober 1864 blef till efterlefnad gällande*, må utan synnerlig olägenhet för jordegare kunna utdömas, samt med förslag härom,

Kongl. Maj:ts förslag.

inverkande förhållanden, till Konungens befallningshafvande inkomma; hvarefter Konungens befallningshafvande, sedan vederbörande, der sådant icke redan skett, blifvit hörde, eger förordna, att grind, som icke ingått i beräkning uti gällande hägnadsdelning eller eljest pröfvas vara för inegors fredande oundgängligen nödig, skall inom viss lämplig tid borttagas, vid äfventyr att sådant eljest på grindegarens bekostnad genom kronobetjeningens försorg emot lega verkställes.

Med hänsyn till särskilda orters olika förhållande eger Konungens befallningshafvande genom allmänna kungörelser bestämma, hvilken tid af året de grindar öfver väg, som tillåtas qvarstå, skola hållas öppna och förty vara aflyftade.

Utskottets förslag.

upptagande sådana grindars läge jemte andra på frågans bedömande inverkande förhållanden, till Konungens befallningshafvande inkomma; hvarefter Konungens befallningshafvande, sedan vederbörande, der sådant icke redan skett, blifvit hörde, eger förordna, att grind, som icke ingått i beräkning uti gällande hägnadsdelning eller eljest pröfvas vara för inegors fredande oundgängligen nödig, skall inom viss lämplig tid borttagas, vid äfventyr att sådant eljest på grindegarens bekostnad genom kronobetjeningens försorg emot lega verkställes.

Med hänsyn till särskilda orters olika *förhållanden* eger Konungens befallningshafvande genom allmänna kungörelser bestämma, hvilken tid af året de grindar öfver väg, som tillåtas qvarstå, skola hållas öppna och förty vara aflyftade.

32 §.

Bro, som hädanefter uppföres, skall hafva samma bredd som den väg, hvaraf den utgör fortsättning; dock eger Konungens befallningshafvande i afseende å större bro att, der omständigheterna dertill föranleda, härifrån medgifva undantag.

Rörande färjas storlek och beskaffenhet förordnar Konungens befallningshafvande.

Bro och färja skola vara försedda med nödiga skyddsvärn.

Kongl. Maj:ts förslag.

33 §.

Å kronans allmänning må sand, grus eller sten till vägs underhåll

Utskottets förslag.

33 §.

Å kronans allmänning må sand, grus eller sten till vägs underhåll

Kongl. Maj:ts förslag.	*Utskottets förslag.*
utan ersättning tagas efter vederbörande skogstjenstemans anvisning.	utan ersättning tagas efter vederbörande skogstjenstemans anvisning.
Vill någon å annan mark taga sand, grus eller sten till vägs underhåll, och kan öfverenskommelse med jordegaren icke träffas, eger häradsrätten, då väghållningsskyldig derom instämmer talan, efter föregången undersökning bestämma, hvarest nämnda väglagningsämnen tjenligast och till minsta skada för jordegaren må, emot utsatt skälig ersättning, få afhemtas.	Vill någon å annan mark taga sand, grus eller sten till vägs underhåll, och kan öfverenskommelse med jordegaren icke träffas, eger häradsrätten, då väghållningsskyldig derom instämmer talan, bestämma, hvarest nämnda väglagningsämnen tjenligast och till minsta skada för jordegaren må *afhemtas samt om och till hvilket belopp ersättning derför skall utgifvas.*

34 §.

Konungens befallningshafvande tillkommer att öfvervaka vägarnes behöriga underhåll och vidtaga derför erforderliga åtgärder.

Närmast under Konungens befallningshafvande utöfvas tillsynen öfver vägväsendet af kronofogden med biträde af länsmän och fjerdingsmän i enlighet med denna lag och de särskilda föreskrifter, som af Konungens befallningshafvande meddelas.

35 §.

Årligen skall vägsyn hållas af länsman med biträde af två nämndemän. Sådan syn bör förrättas tidigt på våren eller sent på hösten å tid, som antingen redan är eller, med afseende å skiljaktiga förhållanden, varder, efter landstingets hörande, af Konungens befallningshafvande bestämd för hela länet eller särskilda delar deraf.

Kungörelse om vägsyn skall minst fjorton dagar före syneförrättningen och, der så ske kan, å två på hvarandra följande söndagar offentliggöras; och bör dervid bestämmas ej mindre dagen och timmen, då den på hvarje ställe tager sin början, än äfven huru stor del af vägen hvarje dag kommer att besigtigas.

Öfver de vid synen befunna brister föres protokoll, deraf utdrag utan lösen särskildt för hvarje väglott skall inom åtta dagar efter syne-

förrättningens slut af länsmannen aflemnas till fjerdingsmannen för att genom dennes försorg vederbörande väghållare eller, der vägfogde finnes, denne ofördröjligen tillställas. Sådant utdrag skall tillika innehålla föreläggande för vederbörande väghållare eller vägfogde att inom viss af syneförrättaren föreskrifven lämplig tid hafva ogill väg lagad, vid äfventyr, om sådant underlåtes, af böter enligt 77 § samt påföljd derjemte att bristerna mot lega afhjelpas. Den legokostnad äfvensom kostnad för afhjelpande af tillfälliga mellan de årliga vägsynerna uppkomna brister, hvilka väghållaren eller vägfogden underlåtit att efter anmaning inom föreskrifven tid afhjelpa, eger länsmannen att omedelbart hos den tredskande uttaga.

III Kap.

Om vägdelning.

Kongl. Maj:ts förslag.

36 §.

Vägdelning, hvarom i detta kapitel med undantag af 45 § stadgas, omfattar väghållningsdistrikt samt afser vägs fördelning till underhåll på hemman.

37 §.

Vägdelning i enlighet med föreskrifterna i denna lag skall första gången ske så snart väghållningsskyldig derom framställer yrkande.

Derefter må ny vägdelning i distriktet ega rum endast när Konungens befallningshafvande, efter derom väckt förslag och sedan de

Utskottets förslag.

36 §.

Vägdelning omfattar väghållningsdistrikt samt afser vägs fördelning till underhåll *in natura.*

37 §.

Vägdelning i enlighet med föreskrifterna i denna lag skall första gången ske, så snart *väghållningsdistrikts område blifvit enligt 82 § bestämdt.*

Derefter må ny vägdelning i distriktet ega rum endast när Konungens befallningshafvande, efter derom väckt förslag och sedan de

Kongl. Maj:ts förslag.

väghållningsskyldige blifvit hörde, finner sådan delning till följd af väsentligen förändrade förhållanden vara erforderlig.

Utskottets förslag.

väghållningsskyldige blifvit hörde, finner sådan delning till följd af väsentligen förändrade förhållanden vara erforderlig.

38 §.

Då vägdelning skall ske, förordnar Konungens befallningshafvande landtmätare eller annan lämplig person att densamma förrätta med biträde af två gode män, hvilka af förrättningsmannen utses bland dem, som till ledamöter i egodelningsrätt eller till gode män vid landtmäteriförrättning i orten valde äro.

39 §.

Stanna förrättningsmannen och gode männen i olika meningar, gälle hvad de fleste säga. Har hvar sin särskilda mening, gälle förrättningsmannens.

40 §.

Innan förrättningen företages, åligger förrättningsmannen att minst fjorton dagar förut låta i väghållningsdistriktets kyrkor kungöra dag och ställe för första sammanträdet samt dertill kalla gode männen; egande de väghållningsskyldige att inför förrättningsmannen och gode männen yttra sig efter befogenhet rörande de frågor, som under förrättningen förekomma.

Kongl. Maj:ts förslag.

41 §.

Under förrättningen skola till en början följande frågor, på sätt här nedan sägs, till afgörande företagas, nemligen:

1:o) om bestämmande af de vägar, hvilka skola i vägdelningen

Utskottets förslag.

41 §.

Under förrättningen skola till en början följande frågor, på sätt här nedan sägs, till *handläggning* företagas, nemligen:

1:o) om bestämmande af de vägar, hvilka skola i vägdelningen

Kongl. Maj:ts förslag.

ingå, samt deras egenskap af landsväg eller bygdeväg;

2:o) om urskiljande af de broar, hvilka skola från delningeu undantagas för att medelst vägkassan underhållas, samt

3:o) om väghållningsdistriktets delning i mindre områden, eller om två eller flera väghållningsdistrikts förening till ett, derest förslag derom blifvit väckt.

42 §.

Rörande de i 41 § omförmälda frågor upprättar förrättningsmannen med gode männen förslag, hvilket underställes Konungens befallningshafvandes pröfning; hvarefter och sedan de väghållningsskyldige blifvit inför häradsrätten hörde och häradsrätten afgifvit yttrande, Konungens befallningshafvande i frågan meddelar beslut och i sammanhang dermed låter åsätta vägmantal (11 §).

43 §.

Sedan de i 41 § upptagna frågor blifvit slutligen afgjorda, fortsättes förrättningen medelst vägarnes gradering, urskiljande af de hemman, hvilka böra jemlikt 12 § från vägunderhåll in natura undantagas, samt vägarnes fördelande på

Utskottets förslag.

ingå, samt deras egenskap af landsväg eller bygdeväg;

2:o) om urskiljande af de broar, hvilka *ej böra till vägtrummor hänföras och således* skola från delningen undantagas för att medelst vägkassan underhållas; samt

vid förnyad vägdelning

3:o) om väghållningsdistriktets delning i mindre områden, eller om två eller flera väghållningsdistrikts förening till ett, derest förslag derom blifvit väckt.

42 §.

Rörande de i 41 § omförmälda frågor upprättar förrättningsmannen med gode männen förslag, hvilket underställes Konungens befallningshafvandes pröfning; hvarefter och sedan de väghållningsskyldige blifvit hörde, Konungens befallningshafvande i frågan meddelar beslut och i sammanhang dermed låter åsätta *vägtal* (11 §).

43 §.

Sedan de i 41 § upptagna frågor blifvit slutligen afgjorda, fortsättes förrättningen medelst vägarnes gradering *och fördelning;* åliggande förrättningsmannen att, innan förrättningen åter företages, minst fjorton dagar förut låta i väghållnings-

Kongl. Maj:ts förslag.	*Utskottets förslag.*
hemman; åliggande förrättningsmannen att, innan förrättningen åter företages, minst fjorton dagar förut låta i väghållningsdistriktets kyrkor kungöra dagen och stället för förrättningens fortsättande.	distriktets kyrkor kungöra dagen och stället för förrättningens fortsättande.
Vid vägs gradering skall hänsyn tagas till dels vägens egenskap af lands- eller bygdeväg, dels olika beskaffenheten af den mark, hvaröfver vägen går, dels tillgång till sand, grus eller annat ämne, hvarmed vägen underhållas kan, dels behofvet af skyddsvärn, dels trafikens omfattning och den deraf föranledda större eller mindre slitning af vägen, dels ock andra omständigheter, som under en längre fortgående tid må kunna på vägunderhållet inverka, så att, der större svårigheter i en eller annan af dessa delar möta, skälig minskning i vägens längd deremot beräknas.	Vid vägs gradering skall hänsyn tagas till dels vägens egenskap af lands- eller bygdeväg, dels olika *beskaffenhet* af den mark, hvaröfver vägen går, dels tillgång till *och antaglig kostnad för* sand, grus eller annat ämne, hvarmed vägen underhållas kan, dels behofvet af skyddsvärn, dels trafikens omfattning och den deraf föranledda större eller mindre slitning af vägen, dels ock andra omständigheter, som under en längre fortgående tid må kunna på vägunderhållet inverka, så att, der större svårigheter i en eller annan af dessa delar möta, skälig minskning i vägens längd deremot beräknas.

44 §.

Sedan vägdelningen blifvit afslutad, åligger det förrättningsmannen så väl att derom hos Konungens befallningshafvande göra anmälan, som ock att tillställa hvarje länsman inom väghållningsdistriktet ett exemplar af vägdelningslängden för att vara för vederbörande tillgängligt. Konungens befallningshafvande utfärdar derefter allmän kungörelse om förrättningens afslutande; egande den, som är med delningen missnöjd, att vid talans förlust deröfver anföra besvär hos Konungens befallningshafvande i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län inom fyratiofem dagar, och i mål från öfriga orter inom riket inom trettio dagar från den dag, då kungörelsen blifvit i väghållningsdistriktets kyrkor uppläst, dock att menighet, som klagar, eger åtnjuta femton dagars längre besvärstid.

Efter det delningen vunnit laga kraft, insänder förrättningsmannen fullständigt instrument deröfver till länets landtmäterikontor för att der förvaras.

Kongl. Maj:ts förslag.

45 §.

Vill åbo, efter ty i 13 § sägs, att hemmans väg skall delas, och väckes fråga derom vid vägdelning, som i 36 § afses, skall delningen af hemmanets väg ske i sammanhang med nämnda vägdelning, och gälle dervid i tillämpliga delar hvad här ofvan i detta kapitel är stadgadt.

Uppstår eljest fråga om delning af dylik väg, och enas åborne om hvilken del af vägen en hvar hemmanslott skall tillkomma, stånde sådan öfverenskommelse fast, sedan densamma, skriftligen affattad och af två vittnen bestyrkt, blifvit till länsmannen ingifven.

Kan öfverenskommelse ej träffas, ege Konungens befallningshafvande, på anmälan af åbo, förordna landtmätare eller annan lämplig person att verkställa delningen, sedan åborne till förrättningen bevisligen kallats och vid densamma lemnats tillfälle att sig yttra; och skall vid sådan vägdelning gradering, som skett enligt 43 §, lända till efterrättelse. Sedan förrättningen är afslutad, ingifve förrättningsmannen delningsinstrumentet till länsmannen, som har att derom underrätta åborne; och eger den,

Utskottets förslag.

45 §.

Vill *delegare i jordbruksfastighet*, efter ty i 13 § sägs, att *fastighetens* väg skall delas, och väckes fråga derom vid vägdelning, som i 36 § afses, skall delningen af *fastighetens* väg ske i sammanhang med nämnda vägdelning, och gälle dervid i tillämpliga delar hvad här ofvan i detta kapitel är stadgadt.

Uppstår eljest fråga om delning af dylik väg och enas *delegarne* om hvilken del af vägen *hvarje fastighetslott* skall tillkomma, stånde sådan öfverenskommelse fast, sedan densamma, skriftligen affattad och af två vittnen bestyrkt, blifvit till länsmannen ingifven.

Kan öfverenskommelse ej träffas, ege Konungens befallningshafvande, på anmälan af *delegare*, förordna landtmätare eller annan lämplig person att verkställa delningen, sedan *delegarne* till förrättningen bevisligen kallats och vid densamma lemnats tillfälle att sig yttra; och skall vid sådan vägdelning gradering, som skett enligt 43 §, lända till efterrättelse. Sedan förrättningen är afslutad, ingifve förrättningsmannen delningsinstrumentet till länsmannen, som har att derom underrätta *delegarne;*

Kongl. Maj:ts förslag.

som är med förrättningen missnöjd, att, vid talans förlust, deröfver anföra besvär hos Konungens befallningshafvande inom tid, som i 44 § stadgas, hvilken tid dock i fall, som nu är i fråga, skall räknas från det klaganden erhållit underrättelse, som nyss nämnts.

Vägdelning, som i denna paragraf afses, skall bekostas af åborne i förhållande till delningsgrunden och eger bestånd till dess ny vägdelning öfvergår väghållningsdistriktet eller samtlige åbor öfverenskomma om annan vägdelning och öfverenskommelsen, så affattad och styrkt, som ofvan sägs, blifvit till länsmannen ingifven; skolande i följd af vägdelning, som här afses, hvarje hemmanslott anses vara åsatt andel af hemmanets vägmantal i förhållande till hemmanslottens taxeringsvärde den tid vägdelningen egde rum.

Utskottets förslag.

och eger den, som är med förrättningen missnöjd, att, vid talans förlust, deröfver anföra besvär hos Konungens befallningshafvande inom tid, som i 44 § stadgas, hvilken tid dock i fall, som nu är i fråga, skall räknas från det klaganden erhållit underrättelse, som nyss nämnts.

Vägdelning, som i *2 och 3 punkterna af* denna paragraf afses, skall bekostas af *delegarne* i förhållande till delningsgrunden och eger bestånd till dess ny vägdelning öfvergår väghållningsdistriktet eller samtlige *delegare* öfverenskomma om annan vägdelning och öfverenskommelsen, så affattad och styrkt, som ofvan sägs, blifvit till länsmannen ingifven; skolande i följd af vägdelning, som *i denna paragraf* afses, hvarje *lott* anses vara åsatt andel af *fastighetens vägtal* i förhållande till *lottens* taxeringsvärde den tid vägdelningen egde rum.

IV Kap.

Om särskild nämnd.

Kongl. Maj:ts förslag.

46 §.

För bestämmandet af beloppet ej mindre af de till vägkassan ingående bidrag, än ock af den ersättning,

Utskottets förslag.

46 §.

För *bestämmande* af beloppet ej mindre af de till vägkassan ingående bidrag, än ock af den ersättning,

Kongl. Maj:ts förslag.

som enligt 12 § skall utgå, uppskattas den på ett vägmantal belöpande årliga kostnad för underhållet den tid mark är bar af väg, som ingått i delning.

Vid sådan uppskattning skall skäligt afseende fästas så väl å ortens pris för dagsverken och körslor som ock derå, att de till vägunderhåll in natura indelade i allmänhet äro i tillfälle att med egna arbetare och dragare fullgöra arbetet.

47 §.

Den i 46 § föreskrifna uppskattning verkställes af en för hvarje väghållningsdistrikt tillsatt särskild nämnd, bestående af ordförande och tre ledamöter, af hvilka ordföranden och en ledamot förordnas af Konungens befallningshafvande och de öfriga två ledamöterna tillika med två suppleanter för dem utses af de väghållningsskyldige i den ordning, som för val af landstingsmän finnes stadgadt.

Utskottets förslag.

som enligt 12 § skall utgå, uppskattas den på ett *vägtal* belöpande årliga kostnad för underhållet den tid mark är bar af väg, som ingått i delning.

Vid sådan uppskattning skall skäligt afseende fästas så väl å ortens pris för dagsverken och körslor som ock derå, att de till vägunderhåll in natura indelade i allmänhet äro i tillfälle att med egna arbetare och dragare fullgöra arbetet.

47 §.

Den i 46 § föreskrifna uppskattning verkställes af en för hvarje väghållningsdistrikt tillsatt särskild nämnd, bestående af ordförande och tre ledamöter, af hvilka ordföranden och en ledamot förordnas af Konungens befallningshafvande och de öfriga två ledamöterne tillika med två suppleanter för dem utses af de väghållningsskyldige. *Sådant val verkställes i distrikt, innefattande endast en kommun, på sätt för val å kommunalstämma finnes stadgadt, dock att röstvärdet beräknas efter vägfyrktal (59 §), men i andra distrikt genom dertill, i enahanda ordning, utsedde valmän, en för hvarje kommun, hvilka valmän på kallelse sammanträda, om distriktet utgöres af härad, inför häradsrätten och eljest inför Konungens befallningshafvande eller annan, af Konungens befallningshaf-*

Kongl. Maj:ts förslag.	*Utskottets förslag.*
	vande bestämd myndighet; skolande härvid för hvarje kommuns valman röstvärdet beräknas efter kommunens sammanlagda vägfyrktal.

48 §.

Nämnden sammanträder på ordförandens kallelse.

Hvad de fleste i nämnden säga, gäller som nämndens beslut. Vid lika röster eller der hvar har sin särskilda mening gäller ordförandens.

49 §.

Nämndens uppskattning, deremot klagan ej må föras, skall lända till efterrättelse i minst tio år och intill dess ny uppskattning derefter sker. Äskas efter sagda tids förlopp ny uppskattning, ankommer det på Konungens befallningshafvande att, efter de väghållningsskyldiges hörande, om sådan förordna. Då ny vägdelning sker, skall dock i sammanhang dermed förnyad uppskattning ega rum.

Kongl. Maj:ts förslag.	*Utskottets förslag.*
50 §.	50 §.
Nämndens medlemmar åtnjuta resekostnadsersättning enligt fjerde klassen i resereglementet.	*Medlem af nämnden åtnjuter ersättning i likhet med hvad om ledamot i egodelningsrätt finnes stadgadt.*

51 §.

Efter fullgjordt uppdrag insänder nämnden uppskattningsinstrumentet till Konungens befallningshafvande, som låter i länskungörelserna offentliggöra detsamma.

V Kap.

Om vägkassan samt om vägskatt.

52 §.

För hvarje väghållningsdistrikt skall finnas en vägkassa, till hvilken ingår, utom öfriga dithörande afgifter, den vägskatt, hvarom nedan stagas.

Kongl. Maj:ts förslag.

53 §.

Ur vägkassan bestridas utgifter för:

a) byggande af ny väg, större bro och färja;
b) omläggning af backig eller eljest för rörelsen obeqväm väg;
c) underhåll af ny väg intill dess den ingått i vägdelning;
d) underhåll af bro, som från vägdelning undantagits, samt af färja;
e) anbringande och underhåll af vägvisare;
f) ny vägdelning;
g) resekostnadsersättning till särskilda nämnden;
h) sådan ersättning, som jemlikt 14, 15, 16 och 85 §§ kan utgå;
i) ersättning till snöploglagen enligt 70 §, samt
k) förvaltningskostnad.

Utskottets förslag.

53 §.

Ur vägkassan bestridas utgifter för:

a) förvaltningskostnad;
b) ersättning till särskilda nämnden;
c) ny vägdelning;
d) ersättning till snöploglagen enligt 70 §;
e) sådan ersättning, som jemlikt 14, 15 och 16 §§ kan utgå;
f) underhåll af ny väg intill dess den ingått i vägdelning;
g) underhåll af bro, som från vägdelning undantagits, samt byggande och underhåll af färja;
h) anbringande och underhåll af vägvisare; och
i) underhåll af väg, hvarför enligt 12 § afgift till vägkassan ingår; äfvensom
i den mån kostnaden ej utgår af statsmedel:
k) byggande af ny väg och bro samt
l) omläggning af backig eller eljest för rörelsen obeqväm väg.

Kongl. Maj:ts förslag.

54 §.

Inom hvarje väghållningsdistrikt ega de väghållningsskyldige att för en tid af tre år utse en vägstyrelse, bestående af tre ledamöter, hvilka jemte ett lika stort antal suppleanter i god tid före hvarje treårsperiods utgång väljas på sätt om val af ledamöter i den särskilda nämnden finnes stadgadt (47 §).

Vid samma tillfälle utses, jemväl för en tid af tre år, tre revisorer för granskning af vägstyrelsens räkenskaper och förvaltning äfvensom ett lika antal suppleanter för desse revisorer.

55 §.

Vägstyrelsen, som är att anse såsom väghållare, åligger förvaltningen af vägkassan, verkställigheten af vederbörandes rörande vägväsendet meddelade beslut samt fullgörandet af öfriga åtgärder, som jemlikt denna lag på styrelsen ankomma, allt i enlighet med instruktion, som, efter förslag af vägstyrelsen, fastställes af Konungens befallningshafvande.

Utskottets förslag.

54 §.

Inom hvarje väghållningsdistrikt *tillsättes* för en tid af tre år en vägstyrelse, bestående af *en utaf Konungens befallningshafvande förordnad ordförande och minst två* ledamöter, hvilka *senare*, jemte ett lika stort antal suppleanter *för dem*, i god tid före hvarje treårsperiods utgång väljas *af de väghållningsskyldige* på sätt om val af ledamöter i den särskilda nämnden finnes stadgadt (47 §).

I sammanhang med dessa val utses, jemväl för en tid af tre år, tre revisorer för granskning af vägstyrelsens räkenskaper och förvaltning äfvensom ett lika antal suppleanter för desse revisorer.

Det åligger Konungens befallningshafvande att genom länskungörelse bringa till allmänhetens kännedom namnet å den, som blifvit till vägstyrelsens ordförande utsedd, äfvensom hans adress.

55 §.

Vägstyrelsen, som är att anse såsom väghållare, åligger förvaltningen af vägkassan, verkställigheten af vederbörandes rörande vägväsendet meddelade beslut samt fullgörandet af öfriga åtgärder, som jemlikt denna lag på styrelsen ankomma, allt i enlighet med instruktion, som, efter förslag af vägstyrelsen, fastställes af Konungens befallningshafvande.

Kongl. Maj:ts förslag.

I vägstyrelsens öfverläggningar, men ej i dess beslut, eger kronofogden eller länsmannen deltaga.

Utskottets förslag.

I vägstyrelsens öfverläggningar, men ej i dess beslut, eger *vederbörande kronofogde* eller *länsman* deltaga.

56 §.

Öfver vägkassan låter vägstyrelsen föra fullständiga räkenskaper, hvilka för kalenderår afslutas.

Kongl. Maj:ts förslag.

57 §.

Inom april månads utgång hvarje år skall vägstyrelsen till revisorerne aflemna dels fullständig redovisning öfver föregående årets förvaltning, dels beräkning öfver så väl vägkassans utgifter för det kommande året som äfven den behållning, hvilken vid löpande årets slut kan vara att påräkna, jemte de inkomster, hvilka på grund af föregående beslut böra under det nästföljande året inflyta, dels ock ett på denna beräkning grundadt förslag till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan under det nästföljande året; och åligger det revisorerne att inom juni månads utgång till Konungens befallningshafvande insända dessa handlingar, åtföljda af så väl berättelse öfver den af revisorerne verkstälda granskning af vägstyrelsens redovisning jemte styrelsens förklaring öfver möjligen gjorda anmärkningar,

Utskottets förslag.

57 §.

Inom april månads utgång hvarje år skall vägstyrelsen till revisorerne aflemna dels fullständig redovisning öfver föregående årets förvaltning, dels beräkning öfver så väl vägkassans utgifter för det kommande året som äfven den behållning, hvilken *utöfver det i 62 § omförmälda öfverskott kan* vid löpande årets slut vara att påräkna, jemte de inkomster, hvilka på grund af föregående beslut böra under det nästföljande året inflyta, dels ock ett på denna beräkning grundadt förslag till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan under det nästföljande året; och åligger det revisorerne att inom juni månads utgång till *vägstyrelsens ordförande* insända dessa handlingar, åtföljda af så väl berättelse öfver den af revisorerne verkstälda granskning af vägstyrelsens redovisning, som äfven revisorernas yttrande öfver

Kongl. Maj:ts förslag.

som äfven revisorernes yttrande öfver förslaget till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan samt de vägväsendet i öfrigt rörande förslag, styrelsen kan hafva framlagt.

Konungens befallningshafvande låter derefter i länskungörelserna offentliggöra revisorernes berättelse samt förslaget till inkomst- och utgiftsstat med tillkännagifvande derjemte, att öfriga handlingar finnas för väghållningsskyldige hos Konungens befallningshafvande tillgängliga samt att den, som i anledning deraf har något att erinra, skall sådant hos Konungens befallningshafvande anmäla inom påföljande augusti månads utgång.

58 §.

På grund af de i 57 § omförmälda handlingar samt de förändringar deri, hvartill af de väghållningsskyldige gjorda erinringar kunnat föranleda, fastställer Konungens befallningshafvande inkomst- och utgiftsstaten för vägkassan och i sammanhang dermed äfven det belopp, hvilket skall såsom vägskatt uttaxeras på de till utgörande deraf skyldige.

59 §.

Vägskatten utgår sålunda, att den på hela väghållningsdistriktet belö-

Utskottets förslag.

förslaget till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan samt de vägväsendet i öfrigt rörande förslag, styrelsen kan hafva framlagt.

Vägstyrelsens ordförande låter derefter i länskungörelserna offentligöra revisorernes berättelse *jemte styrelsens förklaring öfver möjligen gjorda anmärkningar* samt förslaget till inkomst- och utgiftsstat med tillkännagifvande, att öfriga handlingar finnas för väghållningsskyldige hos *vägstyrelsens ordförande* tillgängliga samt att den, som i anledning deraf har något att erinra, skall sådant hos *ordföranden* anmäla inom påföljande augusti månads utgång.

58 §.

De väghållningsskyldige skola, vid sammanträde, hvartill vägstyrelsen, så snart ske kan, utfärdar kallelse, sjelfve eller genom ombud pröfva och fastställa inkomst- och utgiftsstaten för vägkassan och i sammanhang dermed äfven det belopp, hvilket skall såsom vägskatt uttaxeras på de till utgörande deraf skyldige. *Vid omröstning härvid beräknas röstvärdet efter vägfyrktal.*

59 §.

Vägskatten utgår efter vägfyrk, med iakttagande deraf

Kongl. Maj:ts förslag.

pande väghållningskostnaden, hvarmed förstås dels kostnaden för underhåll af all indelad väg enligt särskilda nämndens uppskattning, dels alla de utgifter, som enligt den fastställda utgiftsstaten skola bestridas ur vägkassan, fördelas på samtliga enligt 6 § i väghållet deltagande beskattningsföremål efter det antal vägfyrkar, som på hvarje sådant föremål belöper med iakttagande deraf, att i mantal satt jord åsättes *en* vägfyrk för hvarje hundra kronor af taxeringsvärdet; annan jordbruksfastighet, hvartill äfven hänföras staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, *en* vägfyrk för hvarje tvåhundra kronor af taxeringsvärdet; annan fastighet samt frälseränta likaledes *en* vägfyrk för hvarje tvåhundra kronor af taxeringsvärdet; samt slutligen inkomst, som i väghållet deltager, *en* vägfyrk för hvarje tjugu kronor af den beskattningsbara andelen deraf.

60 §.

Till ledning för vägskattens bestämmande böra häradsskrifvarne hvarje år efter slutade taxeringsförrättningar till Konungens befallningshafvande insända förteckningar, som för hvarje kommun summariskt upptaga den bevillning, som till staten utgöres af de i 6 § omförmälda beskattningsföremål eller, der bevillning ej erlägges, det be-

Utskottets förslag.

a) *att jordbruksfastighet, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, påföres en vägfyrk för hvarje ett hundra kronor af taxeringsvärdet,*

b) *att dessa skogar, frälseränta samt annan fastighet påföres en vägfyrk för hvarje fyra hundra kronor af taxeringsvärdet, samt*

c) *att inkomst påföres en vägfyrk för hvarje tjugu kronor af den beskattningsbara andelen deraf.*

60 §.

Den af särskilda nämnden uppskattade kostnaden för underhåll af all indelad väg inom distriktet fördelas på de enligt 7 § till vägunderhåll in natura förpligtade fastigheters vägfyrkar, hvarefter det belopp, som enligt denna fördelning på hvarje sådan fyrk belöper, såsom vägskatt påföres hvarje annan vägfyrk. Hvad derutöfver erfordras för bestridande

Kongl. Maj:ts förslag.

lopp, som, i fall bevillning skulle utgå, på grund af taxeringsvärdet emot sådan bevillning svarar.

61 §.

Vid fördelningen af hela väghållningskostnaden enligt 59 § räknas den i mantal satta jorden till godo uppskattade värdet af det underhåll in natura, som jorden åligger, och påföres detta beskattningsföremål icke någon vägskatt, derest bidragen från öfriga beskattningsföremål äro tillräckliga till bestridande af utgifterna ur vägkassan.

62 §.

Uppkommer öfverskott i vägkassan sedan de i 53 § omförmälda behof blifvit behörigen tillgodosedda, eger Konungens befallningshafvande, på förslag af vägstyrelsen, förordna om dess användande för grundförbättring af vägarne och, sedan öfverskottet härför icke vidare erfordras, jemväl till lindring af det vägunderhåll in natura, som åligger den i mantal satta jorden, sålunda att på vägkassans bekostnad till underhåll öfvertages väg, som vid ny vägdelning borde till underhåll på nämnda beskattningsföremål blifva indelad.

Utskottets förslag.

af vägkassans utgifter enligt den fastställda utgiftsstaten påföres samtliga vägfyrkar till lika andel för en hvar af dem.

61 §.

Till ledning för vägskattens bestämmande böra häradsskrifvarne hvarje år efter slutade taxeringsförrättningar till vägstyrelsens ordförande insända förteckningar, som för hvarje kommun summariskt upptaga beträffande fastigheter och frälseränta taxeringsvärdet samt beträffande inkomst, som i väghållet deltager, den beskattningsbara andelen deraf.

62 §.

Uppkommer öfverskott i vägkassan sedan de i 53 § omförmälda behof blifvit behörigen tillgodosedda, eger Konungens befallningshafvande, på förslag af vägstyrelsen, *efter de väghållningsskyldiges hörande*, förordna om *öfverskottets* användande för grundförbättring af vägarne och, sedan öfverskottet härför icke vidare erfordras, jemväl till lindring af det vägunderhåll in natura, som åligger *jordbruksfastighet*, sålunda att på vägkassans bekostnad till underhåll öfvertages väg, som vid ny vägdelning borde till underhåll på nämnda beskattningsföremål blifva indelad.

Kongl. Maj:ts förslag.

63 §.

Konungens befallningshafvande ombesörjer att vägskatten varder genom vederbörande i sammanhang med kronoskatterna debiterad, indrifven och redovisad, på sätt om landstingsmedel är föreskrifvet; egande Konungens befallningshafvande jemväl att förordna om afskrifning af sådana afgifter till vägkassan, som i anseende till bristande tillgång icke kunnat indrifvas.

64 §.

Konungens befallningshafvande meddelar vägstyrelsen ansvarsfrihet eller beslutar om de åtgärder, som i anledning af anmärkningar böra vidtagas.

Utskottets förslag.

63 §.

Konungens befallningshafvande ombesörjer, *på vägstyrelsens derom framstälda begäran*, att vägskatten varder genom vederbörande i sammanhang med kronoskatterna debiterad, indrifven och redovisad, på sätt om landstingsmedel är föreskrifvet; egande Konungens befallningshafvande jemväl att förordna om afskrifning af sådana afgifter till vägkassan, som i anseende till bristande tillgång icke kunnat indrifvas.

64 §.

Vid sammanträde, som i 58 § omförmäles, meddela de väghållningsskyldige ansvarsfrihet åt vägstyrelsen eller besluta om de åtgärder, som i anledning af anmärkningar böra vidtagas.

VI Kap.

Om vinterväghållningen.

Kongl. Maj:ts förslag.

65 §.

Till allmän vägs hållande i fargilt skick vid snöfall skall Konungens befallningshafvande, efter

Utskottets förslag.

65 §.

Till allmän vägs hållande i fargilt skick vid snöfall skall Konungens befallningshafvaude, efter

Kongl. Maj:ts förslag.

vederbörandes hörande, af närmast belägna hemman inom hvarje väghållningsdistrikt inrätta så kallade ploglag, hvilka hvardera af vägen tilldelas ett visst stycke, det de skola behörigen vidmagthålla.

Utskottets förslag.

vederbörandes hörande, *inom hvarje väghållningsdistrikt* af *lämpligt* belägna *jordbruksfastigheter med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar* inrätta så kallade ploglag, hvilka hvardera af vägen tilldelas ett visst stycke, det de skola behörigen vidmagthålla.

66 §.

Der särskilda vintervägar öfver sjöar och myrar af ålder funnits eller nödiga pröfvats, ingå jemväl de i ploglagsindelningen. Blifver i följd af sådan vinterväg någon allmän väg för längre eller kortare tid obehöflig, vare dess hållande i fargilt skick under sagda tid ej nödigt.

67 §.

Vinterväg skall till erforderlig bredd hållas öppen och, der så tarfvas, af vederbörande ploglag märkas ut.

68 §.

För besväret af vinterväghållningen njuta ploglagen ersättning af de väghållningsskyldige efter ty vägens längd och beskaffenhet det fordra.

Kongl. Maj:ts förslag.

69 §.

Till häradsrätten skola de väghållningsskyldige inkallas att med ploglagen om ersättningen öfverenskomma. Kunna de icke i godo sig härom förena, insänder häradsrätten sitt betänkande i ämnet till Konungens befallningshafvande, som seder-

Utskottets förslag.

69 §.

Till häradsrätten, *derest väghållningsdistriktet består af ett härad, men eljest till Konungens befallningshafvande eller annan, af Konungens befallningshafvande bestämd myndighet* skola de väghållningsskyldige inkallas att med ploglagen om ersätt-

Kongl. Maj:ts förslag.

mera efter skälighet jemkar och stadfäster ersättningsbeloppen.

70 §.

Den för alla ploglagen i hela väghållningsdistriktet bestämda ersättning sammanslås och fördelas enligt de i 59 § bestämda grunder på samtliga jemlikt 6 § i vägunderhållet deltagande beskattningsföremål samt debiteras och uppbäres i sammanhang med vägskatten; hvarefter ersättningsbeloppen genom vägstyrelsens försorg till ploglagen utbetalas.

Utskottets förslag.

ningen öfverenskomma. Kunna de icke i godo sig härom förena, *varder ärendet underställdt pröfning af* Konungens befallningshafvande, som efter skälighet jemkar och stadfäster ersättningsbeloppen.

70 §.

Den för alla ploglagen i hela väghållningsdistriktet bestämda ersättning sammanslås och fördelas enligt de i 59 § bestämda grunder på samtliga jemlikt 6 § i *väghållet* deltagande beskattningsföremål samt debiteras och uppbäres i sammanhang med vägskatten; hvarefter ersättningsbeloppen genom vägstyrelsens försorg till ploglagen utbetalas.

71 §.

De beting, som antingen godvilligt med ploglagen slutas eller af Konungens befallningshafvande fastställas, skola för hvarje gång gälla i minst fem, högst tio år; börande de väghållningsskyldige i god tid före hvarje sådan periods utgång å nyo sammankallas för att antingen förnya det förra betinget eller tillvägabringa ett nytt.

Kongl. Maj:ts förslag.

72 §.

Konungens befallningshafvande fördelar ploglagen så, att de hemman, som dertill kunna anslås, blifva i möjligaste måtto lika dertill nyttjade.

Utskottets förslag.

72 §.

Konungens befallningshafvande fördelar ploglagen så, att de *jordbruksfastigheter*, som dertill kunna anslås, blifva i möjligaste måtto lika dertill nyttjade.

73 §.

Inom hvarje ploglag, som består af flere än två delegare, skola desse sig emellan för minst ett år i sänder utse en snöplogfogde, om hvilket val underrättelse bör kronobetjeningen meddelas.

Snöplogfogden åligger dels att öfvervaka det väg hålles i fargilt skick samt att för sådant ändamål vid inträffande behof utfärda uppbåd till ploglaget att verkställa erforderligt arbete, hvilket uppbåd delegare äro skyldige att sig emellan fortskaffa, dels ock att tillse det vinterväg jemlikt 67 § märkes ut.

Snöplogfogde, som i tre på hvarandra följande år tjenstgjort, vare ej skyldig att befattningen å nyo emottaga, förr än ytterligare tre år förflutit.

74 §.

Hålles ej vinterväg i fargilt skick, eller är den ej på föreskrifvet sätt utmärkt, låte kronobetjeningen afhjelpa bristerna mot lega, som omedelbart uttages hos den försumlige.

Kongl. Maj:ts förslag.

75 §.

Skulle i en eller annan ort andra anordningar för vinterväghållningen pröfvas lämpliga, ankommer på Konungens befallningshafvande, sedan vederbörande blifvit inför häradsrätten hörde, att derom förordna; dock med iakttagande att äfven i slikt fall kostnaden för vinterväghållningen utgöres efter den för ersättning till ploglag stadgade grund.

Utskottets förslag.

75 §.

Skulle i en eller annan ort andra anordningar för vinterväghållningen pröfvas lämpliga, ankommer på Konungens befallningshafvande, sedan vederbörande blifvit hörde, att derom förordna; dock med iakttagande att äfven i slikt fall kostnaden för vinterväghållningen utgöres efter den för ersättning till ploglag stadgade grund.

76 §.

Konungens befallningshafvande öfvervakar att väg vintertiden behörigen öppenhålles.

VII Kap.

Om ansvar för öfverträdelse af denna lag; så ock om rättegången.

Kongl. Maj:ts förslag.

77 §.

Underlåter väghållare eller, der vägfogde finnes, denne att efter föreläggande eller anmaning, såsom i 35 § sägs, inom föreskrifven tid bättra förekommande brister, eller underlåtes sådant af väghållare, som blifvit om dylika brister af vägfogden underrättad, böte den försumlige från och med fem till och med femtio kronor.

Eftersätter snöplogfogde hvad honom enligt denna lag åligger, eller underlåter delegare i ploglag att fortskaffa snöplogfogdes uppbåd eller att sådant uppbåd hörsamma, eller försummar delegare i ploglag, för hvilket snöplogfogde icke blifvit utsedd, att hålla den ploglaget tilldelade vinterväg i fargilt skick eller att, der så tarfvas, märka den ut, böte likaledes från och med fem till och med femtio kronor.

Enahanda ansvar drabbar den, som gör sig skyldig till öfverträdelse af föreskrifterna i 24, 25, 26, 27 och 31 §§.

Böter, som jemlikt denna paragraf ådömas, skola tillfalla kronan och, der tillgång till deras fulla gäldande brister, förvandlas efter allmän lag.

Utskottets förslag.

77 §.

Underlåter väghållare eller, der vägfogde finnes, denne att efter föreläggande eller anmaning, såsom i 35 § sägs, inom föreskrifven tid bättra förekommande brister, eller underlåtes sådant af väghållare, som blifvit om dylika brister af vägfogden underrättad, böte den försumlige från och med fem till och med femtio kronor.

Eftersätter snöplogfogde hvad honom enligt denna lag åligger, eller underlåter delegare i ploglag att fortskaffa snöplogfogdes uppbåd eller att sådant uppbåd hörsamma, eller försummar delegare i ploglag, för hvilket snöplogfogde icke blifvit utsedd, att hålla den ploglaget tilldelade vinterväg i fargilt skick eller att, der så tarfvas, märka den ut, böte likaledes från och med fem till och med femtio kronor.

Enahanda ansvar drabbar den, som gör sig skyldig till öfverträdelse af föreskrifterna i 24, 25, 26, 27 och 31 §§.

Böter, som jemlikt denna paragraf ådömas, skola tillfalla *vägkassan* och, der tillgång till deras fulla gäldande brister, förvandlas efter allmän lag.

Kongl. Maj:ts förslag.

Till böter enligt denna lag må ej dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

78 §.

Ledamot af särskilda nämnden, som, oaktadt kallelse, uteblifver från sammanträde utan anmäldt laga förfall, skall böta till vägkassan två kronor för hvarje dag han är frånvarande, med skyldighet tillika att, derest sammanträdet af sådan anledning måste inställas, betala den till öfrige ledamöter utgående resekostnadsersättning.

Utskottets förslag.

Till böter enligt denna lag må ej dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

78 §.

Ledamot af särskilda nämnden, som, oaktadt kallelse, uteblifver från sammanträde utan anmäldt laga förfall, skall böta till vägkassan två kronor för hvarje dag han är frånvarande, med skyldighet tillika att, derest sammanträdet af sådan anledning måste inställas, betala den till öfrige ledamöter utgående *ersättning*.

79 §.

Förseelse, som enligt 77 § är med straff belagd, ege en hvar åtala vid allmän domstol.

80 §.

Öfver Konungens befallningshafvandes beslut i fråga, som i denna lag omförmäles, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

VIII Kap.

Särskilda bestämmelser.

Kongl. Maj:ts förslag.

81 §.

Med härad i denna lag förstås jemväl de före utfärdandet af för-

Utskottets förslag.

81 §.

Med härad i denna lag förstås jemväl de före utfärdandet af för-

Kongl. Maj:ts förslag.

ordningen den 17 maj 1872 varande tingslag i de orter, der benämningen härad ej förekommer.

Hvad om hemman i denna lag sägs, gäller ock om hvarje i jordeboken särskildt upptaget hemmansnummer.

82 §.

Efter denna lags utfärdande vill Konungen för hvarje af rikets län, efter Konungens befallningshafvandes och länets landstings samt, der så finnes erforderligt, de väghållningsskyldiges hörande, bestämma, huruvida delning af härad i särskilda väghållningsdistrikt eller förening af två eller flera härad till ett väghållningsdistrikt bör ega rum; skolande, der sådan förändrad ordning beslutes, densamma derefter vid vägdelning tillämpas, intill dess annan distriktsindelning kommer till stånd i den ordning, 41 och 42 §§ stadga.

Utskottets förslag.

ordningen den 17 maj 1872 varande tingslag i de orter, der benämningen härad ej förekommer.

82 §.

Efter denna lags utfärdande *åligger Konungens befallningshafvande, hvar för sitt län, att, efter de väghållningsskyldiges hörande, besluta,* huruvida delning af härad i särskilda väghållningsdistrikt eller förening af två eller flere härad till ett väghållningsdistrikt bör ega rum, *hvarefter samma beslut i den mån det vinner laga kraft tillämpas vid den vägdelning, som första gången efter lagens utfärdande verkställes.*

83 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1890.

Sedan enligt densamma vägdelning egt rum, sker tillträdet af de nya väglotterna den 1 juli det år, då vägskatt först erlägges; börande väglotterna af afträdande väghållningsskyldige vara försatta i laggilt skick, vid äfventyr att befintliga brister eljest på den försumliges bekostnad emot lega afhjelpas.

Inom väghållningsdistrikt, der vägdelning enligt denna lag egt rum, skola, efter tillträdet af de nya väglotterna, 25 kap. byggningabalken och alla öfriga tid efter annan meddelade föreskrifter, som strida mot denna lag, upphöra att vidare gälla.

Kongl. Maj:ts förslag.

84 §.

Då vägdelning på hemman enligt denna lag eger rum första gången, bestrider statsverket den andel i kostnaden, som belöper på beskattningsföremål, hvilka hittills varit från deltagande i väghållningsbesväret befriade, och derutöfver så stor andel af delningskostnaden inom distriktet, att statens hela tillskott kommer att utgöra två tredjedelar af densamma.

85 §.

Säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän äfvensom de af nybyggen inom vissa fjelltrakter i Jemtland uppkomna hemman, hvilka hittills varit från deltagande i väghållningsbesväret alldeles befriade, njuta under de första tjugu åren efter det denna lag börjat tillämpas nedsättning till hälften i den på dem belöpande väghållningskostnad; egande förty, sedan sådant säteri eller hemman blifvit till vägunderhåll in natura indeladt, egaren deraf att under sagda tid ur vägkassan erhålla godtgörelse med hälften af det belopp, hvartill kostnaden för detta vägunderhåll blifvit af den särskilda nämnden uppskattad.

Utskottets förslag.

84 §.

Då vägdelning enligt denna lag eger rum första gången, *bestrides kostnaden derför af statsverket.*

Stockholm, Ivar Hæggströms Boktryckeri, 1891.